Refik Halid Karay

5
Roman

Çete

İNKILÂP

ÇETE

REFİK HALİD KARAY

ÇETE

ROMAN

(Üçüncü Baskı)

Günümüz Türkçesine Uyarlayan :
Ender Karay

İnkılâp Kitabevi
YAYIN SANAYİ ve TİCARET A.Ş.
Ankara Cad. 95, İSTANBUL

Dizgi ve Baskı : ANKA OFSET A.Ş.
Tel : 527 41 65 - 526 83 28

BİRİNCİ BÖLÜM

BULUŞMADAN ÖNCE

— I —

Vrangel Ordusunda Savaşan Kadın

Beyrut'ta Suriye ve Lübnan Fransız Yüksek Komiserliği Haber alma dairesi nöbetçi eri, üstünün odasına girdi, hazırol durumda :

— Kolonelim (*), dedi, yüzbaşı Ernest'in eşi dışarıda bekliyor.

— İçeriye alınız!

Kapının önünde ufak tefek bir kadın göründü, iyi giyinmiş, genç ve sevimli... Kolonel ziyaretçisini koşarak karşıladı, siyah eldivenli küçücük elini büyük bir saygıyla öptü; bir koltuk gösterdi, kendisi de masasının başına geçmedi, yandaki bir sandalyeye ilişti.

— Umarız ki, yolculuğunuzda rahatsız olmadınız, Madam!

İri, narçiçeği dudaklarında tatlı bir gülümseyiş...

Madam Ernest ufak tefek idi, fakat zayıf değildi. Savaş sonu modasına uygun kısa etekli dar elbisesi içinde sanki dolgun görünüyordu, baldırlarının ve kal-

---

(*) Albay.

çalarının semizliği seziliyor. Yüz toparlak, kaşlar incecik, ağız iri, yanaklar fazla etli ve gözler çok çekik. Sibirya'lılaşmış bir güzellik, bir Kalmuk, bir Özbek sevimliliği... O yumuk ve çekik gözler, gene yumuk yüzünde, tombul bir kola gömülmüş plâtin bilezik gibi soylu ve gizli bir ışıkla, yarı örtülü, parlıyor.

Kolonel dedi ki :

— Size, önce eşinizin sağlık haberini vereyim. Dünkü kurye ile Kozan'dan mektubunu aldım. Geleceğinizi ve beni göreceğinizi yazıyor.

Daha tatlı ve neşeli bir gülümseme... Gözlerin yumukluğu ona yarı bir baygınlık hali vermiş. Sanki sahibi, bizim görmediğimiz, fakat kokusunu duyduğumuz bir demeti kokluyor; onun zevki içindedir. Eğer karşığındaki erkek, yalnızca bir asker olmayıp da kadın fizyolojisi üzerine incelemeler okumuş bir fikir adamı olsaydı, tanınmış Doktor Mantegazza'ya güzel bir hastasının yaptığı itirafı hatırlıyabilirdi: «Ben çiçek koklarken o derece güçlü bir zevk duyarım ki, bir günah işlediğim aldanışına kapılırım.» İşte Madam Ernest'in gözlerinde de, böyle bir koklayışın, böyle kendinden geçişin sürekli sarhoşluğu yaşıyor.

— ... Yalnız şurasını söylemem gerek : Ekselans Yüksek Komiser, bu sırada Kilikya'ya gitmenizi tavsiye edemiyor. Son aldığımız raporlar orada durumun memnunluk verici olmadığını göstermektedir. Ayrıca Adana ve yöresi administratörü (*) Kolonel Brémond'un yeni bir kararı var: Subay ailelerini bölgesine sokmamak.

Çatılan ince kaşlar altında büsbütün yumulan çekik gözler... Fakat gülümseme hâlâ yerinde.

— ... Bir süre Beyrut'ta beklememize engel yok-

(*) İdare âmiri.

tur. Şehir ve çevresi pek güzeldir. Arasıra Yüksek Komiserlik sarayında suareler veriliyor. Bizi yüzyıllardan beri bekleyip kurtarıcı gibi karşılayan Beyrut Hıristiyanları oldukça Avrupalı ve pek misafirseverdirler; kusursuz çağrılar yaparlar. Sıkılmıyacağınıza inanıyorum.

Kadının biraz açılan gözlerinde; saat zembereklerinin cilâlı morluğu dolaştı. Yanık çelik renkli ve o çeliğin eğilip bükülen, kıvrılıp sarılan çevik sertliğindeki buğulu ışığı...

— Buraya kocamın yanına gitmek için geldim. Gideceğim.

Kolonel kızardı; nazik olmağa çalışarak dedi ki:

— Aslında durum pek yakında lehimize dönecektir. Çetelerden oluşan Türk kuvvetleri; düzenli, örgütlenmiş askerimizin sürekli faaliyeti karşısında elbette dağılacak!

— Çete dediğiniz nedir?

— Pöh!

Bir suskunluk... Dışarda, dar caddelerin sayısız dönemeçlerinde kıvrılan eski ve kaba raylı tramvay arabalarının sinir bozucu, uzun gıcırtıları... Köy köpekleri gibi birbirleriyle ses yarışına çıktıkları aldanışı veren uzaklı yakınlı araba zilleri ve otomobil kornaları... Kolonel kalkıp açık camı indiriyor ve geriye dönüyor.

— Çeteyi anlatmadınız.

— Bir sigara madam?

— Memnunlukla...

Yumulan gözler subayın yüzünden ayrılmıyor; cevap bekliyor.

— Çete denilen şey birkaç işsizin kendilerine bir baş seçerek kurdukları bir savaş örgütüdür. İşgal ordusunu güçlüğe uğratmak gibi siyasal bir maksat altında yapmadıkları kötülük kalmaz; savaş ve askerlik

kurallarına uymazlar; esirlere işkence ederler. Köy yakarlar, yağmacılık yaparlar. Ordumuza yiyecek ve gereç götüren konvoylarımızı engebeli yerlerde bastırırlar. Bize epeyce zarar verdiklerini inkâr edemem.

— Bunlar bir tür «Francs - tireurs» (*) olacaklar...

— Hayır, hayır. Francs - tireurs'ler asker sayılır. Büyük devrimde, Sivastopol kuşatmasında, 1870 savaşında vatanın şerefini koruyan bu kuruluşlar ordu düzenine bağlıdırlar; aslında milletlerarası hukuka uymak şartiyle dünyanın her yerinde savaşçı sayılırlar. Halbuki çeteci, askerlik usullerine aldırmaz, hiç bir hak ve kanun tanımaz.

— O halde İspanyolların Napolyon ordularına karşı koyan örgütleri türünde bir şey, bir «gerilla...»

Kuru bir cevap:

— Ben o fikirde değilim.

— Her ne ise, bu silâhlı kuruluşlar ordu için epeyce korkunç, en azı çok yorucu ve yıpratıcı olmalılar...

— Savaş meselelerinde bilgisiz görünmüyorsunuz.

Kadın bu kez uzun uzun baktı, cevap vermedi.

Fakat bu bakış karşısında birdenbire hafızasını toplıyan haber alma başkanı en nazik sesle:

— Affınızı dilerim prenses, dedi, sizin Odessa ve Novorossiska'daki şanlı geçmişinizi bir dakika unuttuğum için mahcubum.

Yüzbaşı Ernest'in karısı olarak şimdi odasında bulunan bu kadın, Karadeniz kıyılarında, tüyler ürpertici maceralarıyla ün yapmış bir Rus Grandüşesi, Kızıl ve Beyaz Rus ordularının korktuğu ve taptığı Nina Daniloviç idi.

Nina ayağa kalktı.

(*) Milis güç, sivil savaşçılar.

— General Gouraud ile görüşmek isterseniz kendisine bildireyim.

— Çok naziksiniz, kolonel. Fakat, şimdilik, onu rahatsız etmeği gerekli görmüyorum.

Kolonel, «Nasıl isterseniz..» demesine hafifçe eğildi. Ziyaretin soğuk bir şekilde bitmesinden memnun değildi. Onun içindir ki, bir bahane buldu :

— Yüzbaşıya mektup yazacaksanız size emirerimi göndereyim. Bizim kuriye ile yollarız. Saat altıya kadar vaktiniz var.

— Mersi.

Kolonel bu kelimenin kabul mu, yoksa red anlamına mı geldiğini kavrayamadı, beraberce koridora çıktılar. Kadın elini uzatıktan sonra bu, eski Osmanlı tümen kumandanlığı binasının ön tarafına doğru yürüdü. Haber alma başkanı, ziyaretçisinin üzerinde son bir nezaket etkisi bırakmak için arkasından koştu :

— Prenses, dedi, o yön uzundur, ayrıca kocaman bir alan geçeceksiniz. Burada, arka kapıya daha yakınsınız ve çıkar çıkmaz araba bulabilirsiniz.

— Beni geldiğim kapıda bekliyen var. İyi günler kolonel!

Geniş, taze boyalı ve gürbüz palmiyelerle süslü binanın apaydınlık derinliğine doğru, yüzlerce gözün kendisine baktığı salonlardan, ağırbaşlı ve alçak gönüllü davranışlarla geçmeğe alışmış, bir rahat yürüyüşle akıp gitti.

Kolonel, odasına dönerken mırıldanıyordu:

— Geçimsiz bir kadın, bir dişi Kazak!

Nina merdivenleri indi; saz başlıklarile çay kutularındaki resimleri andıran ve damarlarında kan yerine sıtmalı bir idrar dolaştığı sanılan sarı jelâtin derili Annamlı nöbetçilerin, elde silâh, oyuncak askerler gibi

donuk ve cansız bekleştikleri kapıyı geçti; alana çıktı.

Kendisini basık kalpaklı bir adam karşıladı. Aşağıya sarkık seyrek bıyıkları, çini mavisi süzük gözleri ve buruşuk yüzüyle Tatar olduğu ilk bakışta anlaşılan bir kırklık adam... Ona:

— Bekirof, dedi, arabayı sav. Biraz yürüyeceğiz. Sana söyliyeceklerim var!

Nina Daniloviç taş binanın serin alt koridorlarından çıkınca büsbütün keskin gelen şubat güneşi altında çıplak alanı geçti. Omuzundaki sansarın ağırlığım duymuştu. Kürkü koluna sardı. Tramvay yoluna sapıp Royal otelinin önünden denize doğru indi, sağa döndü, kornişe çıktı. Demin ilk defa araba ile geçtiği bu yolları, çoktan tanıyormuş gibi şaşırmadan bulmuştu. Biraz sonra «Bassul» otelinin altındaki Cook acentesinin önünde idi. İki adım kadar arkasından gelen Tatar, hanımının durduğunu görünce koştu ve kapıyı itti.

— Affedersiniz, biraz bilgi almak için sizi rahatsız edeceğim.

Yaşlı memur haftalık Times'den başını kaldırdı; burnuna sıkıştırılmış kordonlu gözlüğünü usta bir sarsıntı ile fırlattı ve karşısında güzel giyinmiş bir uşaklı Madamın durduğunu görünce, yıllardan beri müşteri seçmeğe alışmış olduğundan, yerinden nezaketle kalktı ve eğildi.

— Beyrut'dan Adana'ya hangi yoldan gitmek daha uygundur?

Memur şaşaladı; sonra gülümsedi:

— Madam, dedi, size Tibet'e gidecek olan yolu daha güvenli olarak tarif edebilirim. Bugün Beyrut'tan Adana'ya yol, hemen hemen yok gibidir.

— Biliyorum. Fakat her olacak göze alınarak gitmek istenebilirse?

— Önce Yüksek Komiserliğin bir lesepasesi gerekir.

— Sonra?

— Eskiden iki yol vardı: Birisi Rayak - Halep üzeri - doğrudan doğruya trenle... Fakat bu hatta yataklı vagonumuz yoktur; yolculuk uzun sürer. Ayrıca Halep'ten ötesi sivillere yasaktır. Diğeri vapurla Mersin'e çıkarak oradan trene binmek. Bugünlerde Mersin ile Adana arasında güvenlik kalmadığından size o yolu da tavsiye edemiyeceğim. Bazı erkek yolcuların vapurla İskenderun'a gidip oradan kayıklarla Yumurtalık'a çıktıklarını ve o yoldan Adana'ya vardıklarını işittim. Her halde bu seyahati yapmak istemezsiniz.

Nina tatlı bir gülümseyişle «Mersi» dedi ve acenteden çıktı.

Bileğindeki saat on biri geçiyordu.

— Daha yemeğe vakit var, dolaşalım! dedi.

Yürüdüler.

— Cook memurunun söylediklerini işittin.

Tatar, kirpiksiz mavi gözlerini kırpmadan dinliyordu; yüzü tamamiyle anlatımsız, kayıtsızdı.

— Şehri dolaşırsın; bu seyahat için gerekenlerden bilgi alırsın; bana akşama sonucu bildirirsin.

Uşak, heyecansız bir sesle fısıldadı:

— Takip olunuyoruz!

Nina, arkasına dönmedi, ilgili değilmiş gibiydi:

— Olabilir.

Ağır ağır yollarına devam ettiler. O gün Beyrut'ta şubat, bir temmuz gibi sıcak, boğucuydu.

Çok su karışmış süt mavisinde bulanıkça bir gök ve bunun ortasında, başka bir yerden aldığı ışığı der-

leyip toplayıp bir noktaya biriktirdiği sanılan koca bir büyüteç merceği...

Güneş, sanki, yalnız sizin tepenize ışık ve sıcaklık yansıtmaya çalışıyor.

Biraz gölge bulmak için yan ve dar sokaklara saptılar. Kâh yasemin, kâh amonyak kokan Yakın Doğu sokakları... Bazen bu iki çeşit koku, güneşin altında buharlarını birleştirerek Pompeia losyonuyla Kaloderma pudrası sürünmüş fahişelerin dolaştıkları büyük limanların gemicilere özgü eğlence mahallelerini hatırlatıyor.

Duvarları bol bol ıslatılmış yoksul mahalleler... Prenses Daniloviç Novorosiska'da kızılların izleri peşinde veya beyazlara bilgi toplamak için böyle mahallelerde epeyce dolaşmış, bu uyarıcı çiçek ve insan özsuyuyla dolu yarı yaş havayı epeyce solumuştu. Burnunun delikleri acayip, şehvetli, kaba bir zevkle gıcıklanıyor, yıllardan beri duymadığı bu Doğu sokağı havası, genzini yakarak hatıralarını canlandırıyordu.

İki tarafına duvar yerine, dikenli frenk inciri ağaçları dikilmiş portakal ve muz bahçeleri arasından yeniden denize indiler. Buraları, şehrin asıl kalabalık, işlek caddelerine pek yakın olmakla beraber henüz kır ve tenha idi. Yukarıda, Amerikan üniversitesinin geniş bahçeler içindeki yer yer dağınık binaları görünüyor, tramvay çanları bahçeler üzerinden yuvarlana yuvarlana tizliğini kaybedip kulağa, dağdaki çan sesleri gibi, yumuşak ve düşündürücü biçimde yansıyordu.

Durgun ve ılık denizde fazla bir iyod, bir midye içi ve istakoz eti kokusu vardı.

Nina acıktığını hissetti. Boş geçen ilk arabaya atladılar.

Demin Cook acentesinden çıktıkları sırada, Yüksek Komiserlikten beri arkalarından ayrılmıyan fesli bir

adam içeriye girmiş, çevresini kolladıktan sonra memura yaklaşıp bir kimlik kâğıdı göstermişti. Memur yüzünü buruşturarak sormuştu:

— Ne öğrenmek istiyorsunuz?

— Şimdi yanınızdan ayrılan madamın sorduklarını...

Tatlı bir gülümsemenin etkisi altından hâlâ küçük bir zevk dalgası geçiren yaşlı memur yutkunmuştu. İçinden öyle gelmişti ki, Haber alma dairesinin bu ajanına doğruyu söylemesin. Başkalarını daima şaşırtmak... Her zaman bir İngiliz'in, yahut İngiliz eğitim ve parası alan herkesin yapmak istediği budur. Adana'ya şu sırada ısrarla ve belli ki, Fransızların isteği dışında gitmek isteyen o kadın şüphesiz bir Fransız dostu değildi. Ajanın bozuk bir Arapça ile sorduğu sualden, karşısındakinin Ermeni olduğunu hemen anlayan memur şu cevabı verdi:

— Mısır'a gidecek vapurları sordu.

— Yalnız o kadar mı?

Ajanın gözlerinde; efendilerine bağlılıkla hizmet etmek, doğruyu bulup çıkarmak inadı, kararlılığı dolu idi.

— ...Önce Adana'ya gitmek istediğini söylemişti; yol olmadığını anlayınca vazgeçti, İskenderiye postalarını soruşturdu.

— Rica ederim, neresi için bilet alırsa hatırınızda tutunuz, sizden soracağım.

— Hafızama güvenmeyiniz. Kayıtlarımız daha sağlamdır.

Dünyanın en becerikli ve örgütlü gizli polisini yetiştiren İngilizler için, başka milletlerin haber alma örgütü tapon maldan, gülünç bir taklidden başka bir şey değildir. Memur gözlüğünü burnuna geçirdi,«Pöh! Fran-

sız ajanı... Ne olabilir ki?...» Diyen bir halle gazetesine daldı.

Akşamüstü, Nina oteldeki odasında beş çayını içiyordu. Pijamalıydı. Fakat bu pijama; yakasına, kol kapaklarına ve pantalonuna şerit kalınlığında vaşak kürkü dikili, Kafkas biçiminde yapılmıştı; gene oralara özgü leylâk renginde bir tür parıltılı atlastandı.

Belli ki kadın, bunun içinde çırçıplak. Kombinezonsuz, sütyensiz tam bir çıplaklık... Çünkü sigarasını yakmak için gene pijama atlasından yapılmış terliklerini sürükleyerek hafifçe yürüdüğü zaman bile göğsünde ve kalçalarında, kumaşı koyulu açıklı, ılık ılık hareketlendirme, başıboş, fakat sert bir titreyiş seziliyor.

Şimdi, şapkasız, başı açık olarak, gördüğümüz Nina'nın kumral saçlarında, alnının ortasından arkaya doğru bir tutam beyazlık farkediliyor. Bir tutam kır saç... Sigarasından kopan duman parçası, aşıp giderken, orada sinmiş, kalıvermiş gibi...

Bir aralık kanapeye bağdaş kurup oturdu, kürk ve ipekten bir demet oldu. Sonra bir ayağını kenara dayadı, öbürünü sipsivri üstüne dikti, vücudunu kemiksiz bir yumuşaklıkla kadifeye gömdü, meydanda bacaklar kaldı. Bir de, yalnız ucundan parmaklara tutturulmuş bir kumaş filâma, terliğin teki... Bundan da bıktı, ayağa kalkıp elleri arkasında, uzun ağızlığa takılmış sigarası ağzında, delikanlı tavrıyla sokaktan geçenlere baktı; Cuniye körfezine doğru denizi seyretti. Sannin dağının karlı tepesi suya öyle bir açıklıkla yansımıştı ki, denizi beyaz bulutlu bir bahar gölüne çevirmişti.

Kapı vurulunca Nina arkasına, pijama kumaşından ve gene öyle kürklerle çevrilmiş bir pelerin attı; ayakta durarak «Giriniz!» dedi.

Giren Bekirof'tu. Hanımının tâ yanına, kulağının dibine yanaştı, odada kendilerinden başkaları var da işittirmek istemiyormuş davranışiyle fısıldar gibi konuştu:

— Çeteler daha birkaç gün önce Halep - Adana arasındaki demiryolunu bozarak bir asker trenini durdurmuşlar, tutsak, top, makinelitüfek almışlar. Şimdi bu yol tamir edilmişse de gene tehlikelidir.

— Başka?

— Beyrut'tan Trablus'a otomobil yolu güzel, fakat Lâzkiye arasındaki bozukmuş. Gene de bu mevsimde gidebiliriz. Lâzkiye'den Antakya'ya çamlık dağlar geçerek uzun, engebeli bir at yolu vardır. Antakya - İskenderun arası otomobille kısa, ama çetelerle doludur (*).

— Başka?

— Beyrut'tan İskenderun için vapura özel izinle bindirirlermiş, Asker ailelerine, kadınlara, şüphelilere yasakmış.

— Başka?

Nina, anlaşılıyordu ki, Tatarın kesinlikle bir güvenli yol bulduğuna inanıyordu...

— Türkiye'deki ormanlardan Suriye iskelelerine kıyı boyu kereste getiren ufak, fakat sağlam gemiler vardır. Bunların birini kiralamak ve Yumurtalık'a çıkmak!.. Fırtınaya rasgelinmezse en rahat, güvenli kestirme yol budur.

Nina'nın kaşları hafifçe çatıldı. Bunun ne demek olduğunu bilen Tatar, hemen ilâve etti:

(*) Bu yol tarifleri Roma'nın geçtiği tarihe aiddir. Sonradan bütün yollar mükemmel surette yapılmış, Fransız mandası altındaki topraklarda askerî maksatla, çoğu yerde asfalt bir şose ağı kurulmuştur.

— Geminin sahibi Kırım'lıdır.

Ufak bir suskunluk. Sonra kadın kutudan bir sigara aldı; Bekirof kibritini yaktı.

— Peki!

O kadar... Nina şimdi balkonda idi; açıkta, rüzgârsızlıktan yelkenleri sönmüş hareketsiz gemilere bakıyordu. Yeni başlayacak olan macerasını düşünerek sigarasının dumanını içine çekti, çekti ve burnunun deliklerinden, dünyaya meydan okurcasına, bir istim gibi havaya fırlattı. Döndü ve sordu :

— Ne zaman gideceğiz?

— Gemi kalafattadır. Bir hafta bekliyeceğiz. Bir de fırtınanın geçmesi gerek.

Kadın bu durgun havada fırtınadan bahsedilmesine şaşmadı; denizciler şubatın sayılı günlerini bekliyorlar, diye düşündü.

Uzun süre kan ve ateş içinde ölüme meydan okumuş ve gizli, tehlikeli işlerde çalışmağa alışmış bu iki insanın anlaşmak için fazla konuşmaya ihtiyaçları yoktu.

Fazla ve yüksek sesle konuşmanın da, ne kadar zararlı olduğunu biliyorlardı.

— II —

Tabanca Namlusunda Gelen Mektup

Adana sultanisi (*) Fransızca öğretmeni Nezih Suad, o akşam, geç vakit kahveden çıkıp dar ve iç karartıcı sokaklardan Yeşilmescit'teki evine dönerken kapısının önünde bir karaltının dikilip durduğunu farketti; yüreği hopladı.

Son haftalarda, işgal ordusunun göz yummasından, cesaret alan Ermeni gençleri, dört, beş Türk'ü böyle, sokak içlerinde uluorta vurup kollarını sallıya sallıya yürüyüp gitmişler, kovuşturma ve cezaya uğramamışlardı.

Nezih, önce teryüzüne dönüp, iğri büğrü yollardan dolana kıvrıla aydınlık caddeye yetişmeği, kaçmağı düşündü. Sonra Allah'a bıraktı, yürüdü. Dört yıl, en ileri savaş cephelerinde bulunup, sürekli dövüştüğü halde hiç bir yara almaması onu talihine güvendirmişti. Kapıya yaklaşınca karşısındaki karaltının peçesi inik bir kadın olduğunu gördü, ferahladı.

— Kimi bekliyorsun, bacı? Diye sordu.

Kadın elini ağzına götürdü, sus demek ister gibi...

Ve birbirlerine yaklaşınca kalın bir erkek sesiyle fısıldadı :

(*) Lisesi.

— Demir Bey'in selâmını getirdim, seninle konuşacağım.

Nezih çarçabuk anahtarını çıkartıp kapıyı açtı ve tanımadığı çarşaflı adamı içeriye itti; kendi de arkasından girip kol demirini vurdu. Şimdi, merdiven ayağına koyduğu ufak petrol lâmbasını, el yordamıyla bulmuş, yakmıştı. Tahtaları gıcırdatarak üst kata çıktılar. Tek bir oda. Ayakta durdular. Lâmbanın ışığı badanalı duvara, biri sivri ve uzun, öbürü kalın ve şişkin - dev aynalarındakini hatırlatan - iki çarpıtılmış insan krokisi karalamıştı. Çarşaflı erkek çarçabuk üstündekini attı. Bu tıknaz, sarışın, gür ve dağınık bıyıklı, otuzu geçkin bir adamdı. Bıyıklarının ortası, belli ki, tütün zifirinden, kınalı bir renk almıştı. Perdelerin kapalı olduğunu araştırdıktan sonra ilk işi, elini sigara paketine götürmek oldu. Nezih kibritini yaktı. Derin bir nefes çekiş... Kalın bir duman... O kadar kalın ki, gölgesi el ile tutulacak bir cisim, bir zincir gibi duvarda simsiyah halkalanıyor.

— Dört saattir içemedim de... Tiryakisiyim.

Bir iskemleye oturdu; gözlerini ev sahibinin gözlerine dikti, kısaca :

— Seni götürmeğe geldim! dedi.

Bu sefer eli ceketinin yan yarafına uzandı, iri bir nagant tabancası çıkardı. Fakat onu yavaşça dizinin üstüne koydu ve namlusunun ağzına parmaklarını yaklaştırıp, içinden bükülmüş bir küçük kâğıt parçası çekti.

— İşte mektup!

Nezih anladı ki, bu mektup kendisinden başkasının eline geçmek tehlikesi görününce, onu almak isteyenin göğsünde yanacaktı.

Kâğıdı çevire çevire açtı. Bir sigara kâğıdı defte-

rinin ortasındaki sarı yaprağa, kopye kalemiyle ıslatılarak yazılmıştı:

«Vaadimi tutuyorum, seni cepheye çağırıyorum. (Yoksul)'a uy, beni bul.»

Altında şu imza.

Demir

Nezih hiç düşünmedi; hem mektuba, hem de onu getirene bir arada cevap verir gibi :

— Peki!

Dedi ve Yoksul adını taşıyan sarı bıyıklının karşısına oturup söyliyeceklerini dinlemeğe hazırlandı.

— Şimdi şehirden çıkıp gideceğiz, değirmen önünde iki at bizi bekliyor.

— Sonra?

— Hassa'ya varacağız. Kumandan Petek köyündedir. Hele, önce buradan kurtulalım.

Yoksul, şüphesiz ki, Adana'da bulunmaktan korkmuyordu; iğreniyordu. Hemen gitmek ister gibi ayağa kalktı.

Çeteciliğe çağrılan Fransızca öğretmeni, savaş dönüşü, İstanbul'da gezici satıcılardan aldığı kullanılmış Amerikan malı yarı spor kar yağdılı elbisesi içinde şansız ve heybetsiz duruyordu. Pantalonunun diz kapakları, hava dolmuş gibi kabarmış, ceketinin kenar dikişleri, yağmur yediği halde ütü yüzü görmediği için uçkurlaşmıştı. Bütün vücudunda, yalnız kızıla yakın sarı, parlak, uzun, taranmış ve yapışmış güzel ince saçlarıyle koyu mavi, ışıldak ve taze gözleri gençliğini koruyordu. Narin endamında da düşünceli, ağır hareketlerine uymıyan bir çeviklik hissolunuyordu.

Üstüne örtü yerine bir soluk asker battaniyesi serilmiş cilâsız tahta ayaklı masada birkaç kitap, birkaç kutu, bir tarak ve bir fırça duruyor. Tarağı yan cebine

soktu. Çevresine baktı; arandı. Alacak, yapacak bir şey bulamadı.

— Hazırım! dedi.

Yoksul konuşmağa gerek görmeden ona, bir baston veya şemsiye verir gibi bir tabanca uzatmıştı. Nezih bir eline bunu, öbürüne lâmbayı aldı, kendisi önde, çarşafını giymeğe gerek görmemiş olan çeteci arkada, dar ve gıcırtılı merdivenden indiler.

— Püf!

Söndürülen lâmbayı, sanki gene dönecekmiş gibi, el yormadıyla son basamağın kenarına, ayak altına gelmiyecek şekilde bıraktı, kapıyı araladı, dışarıyı gözden geçirdi ve yavaşça:

— Çıkalım! Diye fısıldadı.

Kule saatinin, çiseleyen yağmur altında, birçok vurduğunu duydular.

Nezih'in yola çıktığı akşam başlıyan şubat yağmuru, üç gün üç gece, hiç kesilmeden rüzgârsız ve sağanaksız bir düzeyde ve bir kararda yağdı.

Ovaları, dereleri, sonra dağları, tepeleri hep onun altında aştılar. Kaçak, izbe yollardan, bazı kere dolanarak, bazan kestirmeyi bularak, çoğu kez, gündüz dinlenip karanlıkta ilerliyerek Adana'dan ayrıldıklarının dördüncü sabahı Toprakkale'ye vardılar. Fakat durmadılar, bir hamlede İskenderun demiryolunu atladılar. Hassa'yı geçtiler.

Çetenin merkezi o yakınlarda Petek köyünde idi.

Köy, çetenin askerî işgali altında bulunduğundan gözcüler ve nöbetçilerle çevriliydi. Yoksula herkes selâma duruyor ve bazıları onunla hatırlaşıyordu.

Kapısında süngülü askerlerin nöbet beklediği bir genişçe evin önüne geldiler, atlarından indiler.

Bu ev çete kumandanı Demir Bey'in karar yeriydi.

Avluyu geçtiler. Tepeden tırnağa kadar silahlı, keçe külahlı, belinde el bombası iri bir adam, bir gaz sandığına oturmuş, oradaki kapıyı bekliyordu. Onun, önünde durdular.

Yoksul :

— Merhaba, İbiş! dedi.

Çeteci yarı kapalı gözlerini bir azıcık açtı, kımıldanmadı :

— Merhaba, Yoksul.

— Biz geldik.

— Hoş geldiniz.

— Kumandana haber sal..

Keçe külahlı tembelce kalktı. Rahatının bozulmasından memnun görünmüyordu, bir homurdanması eksikti. Kapıyı vurdu, kulak kabarttı; sonra kendisini toparladı, dik bir göğüsle içeriye girdi.

— Uyuşukluğuna bakma onun sen... Huyu böyledir; barut kokusu almadı mı kımıldanmak istemez.

Yoksul sözünü ancak bitirmişti, kapı kuvvetle açıldı. Eşikte sakallı, tıknaz, boz elbiseli, nişansız ve işaretsiz bir adam görünmüştü. Nezih'i göğsüne çekti; kucaklaştılar.

İçeriye girmişlerdi.

İbiş yeniden sandığına oturup kayıtsızca uyuklamasına vardı. Yoksul ayakta bekledi.

Dışarıda güneş batmıştı. Avlu karanlıkla doluyordu. Yaş odun dumanı ve tezek kokan bir loşluk... Köy akşamı...

Binbaşı, üzerine abajur yerine, Ankara'da çıkan tek sahifeli «Hâkimiyeti Milliye» gazetesi geçirilmiş bir petrol lâmbasının ışığında masaya bir harita serdi. Nezihe:

— Şu ocağı canlandır, biraz. Sonra yanıma gel! Dedi.

Kenara iri zeytin kütükleri istiflenmişti; Nezih dört beş tanesini, ocak kullanmağa alışmış olanlara özgü bir beceriklikle ateşe attı.

— Bizim okullarda coğrafya diye okutulan ders, coğrafyanın alfabesidir. Ayrıca merak sarmıyanlar, değil yabancı memleketleri, kendi öz topraklarını bile öğrenemezler. Meselâ şu Leçe, şu Amuk ovası, şu Amanoslar, Kızıldağ, Kuseyir dağları... Bunlar hakkında ne biliyorsun bakalım, teğmenim, öğretmen bey?..

Nezih susuyordu. Üç yıldan beri doya doya işitmekten yoksun kaldığı eski binbaşısının sesi ona susamış bir yolcunun kulağına gelen dere şarıltısı kadar keyif veriyor, yanık bağrının serinlediğini, umutla dolduğunu duyuyordu.

— Seni memur edeceğim toprakların durumunu bilmen gerek... İyi dinle! Ha, dur, hele birer sigara yakalım. Tütünsüz kafanın tam işlemediğini şimdi hatırladım.

Bir Mélia paketi uzattı. Anlaşılan bir baskın sırasında Fransızlardan ele geçmişti. Binbaşı parmağını 32 numaralı harita paftasının üzerinde yürüterek dedi ki :

— İşte, dönüp dolaşacağın yer burası olacak: Leçe... Leçe volkanik bir yerdir. Yarın oraya vardığın zaman - yarın hemen hareket edeceksin - sönmüş kraterleri göreceksin. Jeolojide Suriye hendeği adı verilen geniş bir çukurun kuzey ve son noktası. Bir zamanlar yeryüzü kabuğunda büyük bir çöküntü olmuş, tâ Afrika'daki büyük göllerden tuttur, Şap denizi, Akabe körfezi, Sina yarımadası, Lût bölgesi, Lübnan'da Buka, Humus dolayında Gab ovası, sonra Asi ırmağı, Amık gölü, burası, tâ Maraş'a kadar derinleşivermiş ve çevresindeki topraklar fırlamış. Tıpkı bir hamur yığınının ortasına basınca iki tarafının yükselmesi gibi...

Bu olay, yanar dağların fışkırışıyla beraber epeyce gürültülü olmuştur. Yeni emre kadar içinde barınacağın Leçe, altı kilometre genişliğinde kuzeyden doğuya ve güneyden batıya kaymış bir lâv akıntısıdır. Jeolojik bakımdan pek önemlidir, «synclinal» denilen oluşum türü...

— ?...

— Yani iki sıradağ ortasında sanki yüzüyor sandıran yüzlerce iri, sivri kayanın dizildiği bir acaip, vahşi, volkanik ova parçası... Ayrıca çukurlar ve ormanlar... Burada geçit yerlerini bilmiyenlerin barınamıyacağını kolayca anlarsın. Sonra bir taraftan Amanos dağları, öbür yanda Kürd dağı; önde Amık bataklığı! Gel de böyle bir yerde bir avuç kahramana meydan oku!

Odunların akideleşen tatlı, durgun, okşayıcı ışığı binbaşının iyimser gülümsemesine ayrıca bir aydınlık veriyordu. Ocak, dumansız bir kızıllıkla dolmuş, o kadar istekli idi ki, artık gazete kâğıdından yapılmış abajur, ışığı iç tarafından, petrolden değil, dışından, odunlardan alıyor ve pembe bir renge bürünmüş, acayip yazılarıyla emprime bir saten kumaş gibi duruyordu.

— ... Daha sonrası var : İskenderun - Halep şosesi, yani denizden şehir ve kasabalara uğrıyarak çöle giden tek yol önündedir. Halep - Adana arasındaki demiryolu, tünelleri ve köprüleriyle başının üstünden geçer. İskenderun'dan deniz kenarını arşınlıyarak Toprakkale'ye varan demiryolu da Amanos'ların ayağı altındadır. Yalnız bizim bildiğimiz ve bizim aşabileceğimiz geçitler yardımile Leçe'den Amanos tepelerini bulmak bir çete için işten sayılmaz. Bir gün, belki de denizden ancak kırk, elli metre yükseklikteki Amuk bataklığında bulunacaksın. Akşama, dolu dizgin Gâvur dağlarına tırmanmıyacağın ve meselâ 2267 metre yük-

seltili Mığır tepesinde, 2500 yükseltili Akkaya'da olmıyacağın, yahut gene dönerek Karpuzdere yatağına sinmiyeceğin ne belli...

— Bunlar ne güzel isimler!

— Daha güzel köy ve yer adları vardır: İgribucak, Yuvalı, Kozluca, Yosunlu, Karaçakı, İlıkpınar, Arıdere, Göktepe, İligeçit, Paşaoluk, Gülbahar, Fındıklı... Bunlar Amanos'takiler. Bir de Kızıldağlara geçelim: İşte Soğukoluk, işte Nergislik, işte Derebahçe, işte Zerdalioluk... İşte Çınaralanlar, Derindereler, Gülcihanlar Ya manzara, ya hava, ya su!...

Binbaşı parmağını paftanın üzerinde yürüttü:

— Gel şu tarafa, bunlar Kuseyir dağları... Hele isimlere bak: Karsu, Karbeyaz, Narlıca, Gökçegöz, Hisarcık, Kabacık, Şakşak. Daha güneye inelim; şu yörede tam yüz seksen Türk köyü vardır. Bayır ve Bucak bölgeleri... Biraz ötesi; Lazkıye.

— Türkiye'den koparılıp Suriyelilere verilecek olan yer buraları, öyle mi?

— Öyle!...

Nezih, kor yığınının kızıl ışığı karşısında binbaşının sarardığını, sonra öksürdüğünü, daha sonra da ocağa tükürdüğünü gördü; sustu.

Başbaşa yemek yediler. Naneli ve yoğurtlu un çorbası, üstüne kızarmış tavuk budları dizilmiş firik pilâvı ve ballı sütlâç. Firik, daha yeşil iken koparılıp kurutulmuş buğday taneleridir; pilâvında bir taze çimen ve ilkbahar kokusu vardır.

Yemekten sonra yedek subay ile binbaşısı gene harita başına geçmişlerdi:

— Senin hareket alanın Karasu vadisi olacak. Şu noktaya iyi bak: Gölbaşı... Dünyanın en önemli stratejik mevkilerinden biri. Karpuz suyunun güneydeki uy-

gun durumu, Amanos'ların Gündüzlü yönündeki ileri etekleriyle birleşerek bu vadiyi düşmana karşı korur. Kuzeydeki birçok höyükler, meselâ şu Bozhöyük, Çatılı ve İncesu'ya hâkimdirler. Bu höyükler güneyden kuzeye, Leçe'ye doğru giden Hamam - Gömit yolunu da gözetlemeye yarar.

Genel durumu Kırıkhan - Reyhaniye yolunu, yani İskenderun'un Antakya ve Halep ile olan ulaşma hattını içine almaktadır. Karasu, yani eski ismiyle Melas ovası Doğu Roma İmparatorluğu'nun en zengin ve verimli parçası idi. Antakya'dan Nicopolis, yani İslâhiye'ye ve Germanicia, yani Maraş'a yol buradan geçerdi. Bir yol da halkın İç Akdeniz dediği Amık gölünü çevirerek Haleb'e, sonra Gindiris köyünden de bir başka Roma şosesi Meydanıekbez'e varırdı. Bütün bu ulaşma hatları hep askerlik bakımından çizilmiş, imparatorluğun geleceği için kurulmuştu. İşte Yagra... Yagra Suriye'ye hükmeden Roma saltanatının en görkemli kalesi idi.

Demir Bey o yörenin en eski tarihine geçti ve bunu özetledikten sonra dedi ki:

— İsâ'nın doğumunda üç bin yıl önce Sümerler Amanoslardan Mezopotamya'ya kereste taşırlardı. İncir, üzüm, gül fidanını da Şat kıyılarına ilk önce Toroslardan gene Sümerler götürmüşlerdi. Amanoslarda oldum olası yerli ve sert bir ırkın yaşadığını tarih bize söylüyor. Bütün yabancı akınlarının gelgitleri o ırkı şimdiye kadar yerinden koparıp sürükliyememiştir... Ve sürükliyemiyecek!

Binbaşı birer sade kahve ısmarladı ve Nezihe çetesiyle yapacağı askerî hareketler hakkında gereken bilgiyi tamamladı.

Yatağına girdiği zaman yedek subayın zihninde, öz

Türkçe bir sürü köy ve yer isimleri dolaşıyordu. Sonunda bütün o hoş adların, o Serinpınar, Gülbahar, Akçay, Karsu, Narlıca, Nergislik, Değirmendere, Gökçegöz'lerden hayalinde canlandırdığı yeşillikler, güzel kokular, çam fısıltıları ve çağlayan sesleri içinde bir cennet uykusuna kayıp, dünü ve yarını unuttu.

— III —

General Gouraud'nun Balosunda

Yüksek Komiser General Gouraud - 1921 yılı martındayız - Beyrut'taki makamında önemli yazışmalara göz gezdiriyor.

Özel kalem müdürü yanında, ayaktadır.

Dışarıda batmış güneşin bıraktığı ışık artık solgunlaşıyor. Müdür elektrikleri yaktı; Gouraud'nun akçıl sakallarında, eskiden sarışın olanlara özgü bir turuncu ışık koştu.

«Tatal uşağı» savaşında ölen Kolonel Deringoin'ın intikamını almak ve Pozantı hattını tutmak için Kolonel Laborde'a emir verildiğine dair askerî bir rapor okudu. Bu yeni kumandanla beraber giden kuvvetin, mart ortasına doğru Hassa'ya girmesi ümit olunuyordu.

Müdür; dosyadan başka bir rapor çıkardı. Kenarında «Haber alma dairesi - Politik şube» başlığı var. Kırmızı bir damga: «Gizlidir». Yan taraftaki konusu yerinde; Prenses Daniloviç, Madam Nina Ernest hakkında cümlesi yazılı. Ernest ismini de bir parantez izliyor: Vikont Ernest de la Rivière de Corvolent...

Adı, yalnızca Eugène Gouraud olan general bu soyluluk ünvanlarına bakarak mırıldandı:

— Galiba Gota almanağını karıştırıyoruz.

Büyük ailelerin soydalı adlı bir kitabın yazarı olan özel kalem müdürü bilgi verdi :

— Prenses Daniloviç ana tarafından da soyludur; kontes Rzewuska'nın kızıdır. Bu isim edebiyat tarihimize de geçmiştir. Rzewuska'lardan biri, Madam Hanska, Balzak'la evlenmişti; onunla yazışması meşhurdur.

Gouraud sağlam kalan sol kolunun omuzunu hafifçe silkti.

— Daniloviç'e gelince, Moskova tarihi bu isimle başlar. Romanof'lardan iki yüz yıl önce Rusya'ya hâkim olan Daniloviç'ler ilk Moskof Grandükleridir.

Çar Boris Godounof'un ikinci Fedor'un ve bütün Godounof'ların atası bir Altınordu emiridir. Rus tarihinde Torca - Tatar'ların izini hiç bir yüzyılda ve hiç bir soyda silinmiş göremeyiz.

Müdürün; hanedan konularındaki tükenmez bilgisiyle makaralarını çözmesinden korkan general gözlerini dosyaya çevirdi.

«Emniyet Genel Müdürlüğüne, (Buche du Rhône) departmanı (*) Emniyet Müdürlüğünden gelen ve Genelkurmay ikinci şubesine gönderilip makamımıza havale edilen raporda, Kilikya kıtalarının birinde vazife görmekte olan yüzbaşı Ernest de la Rivière de Corvolent'ın eşi, Rus prenseslerinden Fransız vatandaşı Nina Daniloviç, Nis şehrinde oturan Romanof tahtına aday Grandük Kiril ile siyasal olduğu tahmin edilen temaslara girişmiştir. Madam Ernest'in Fransa'ya bağlılığı şüpheyi gerektirmeyecek kadar sağlam olduğu biliniyor ise de, Grandükle görüşmelerinden sonra Suriye'ye gitmek isteği göstermesi dikkate çarpmış ve Yakın Doğu'nun oldukça karışık bir devresinde siyasal rol oynadığını ve bundan doğacak sakıncaları düşündür-

(*) Fransa'da idarî yönetim bölümü.

müştür. Bu sebeple prensesin işgal altındaki topraklarda hareketlerini duyarlılık ve dikkatle izlenmesi faydalı olacaktır.»

Raporun altında bir not: «Madam Ernest ile emrinde taşıdığı Rusya'lı Bekirof gözlenmektedir.»

Gouraud düşündü: Grandük Kiril'in Suriye'de ne gibi emelleri olabilir? Sonra özel kalem müdürüne, bu yönde bir araştırma hazırlanmasını kaydettirdi. Birden sordu :

— Prensesle tanışır mısınız?

— Hayır.

— O halde size bu fırsatı vereyim. Kendisini görünüz ve cumartesi akşamı verilecek suareye tarafımdan davet ediniz.

Müdür eğildi.

Sanki bu zevk verici vazifeden dolayı teşekkür ediyordu.

*
* *

Otelin denize ve caddeye bakan tarasasındadırlar. Müdür sordu :

— Petrograd'da bir General Daniloviç'le tanışmıştım. Bu zat akrabanızdan mıdır, prenses?

— Akrabamdan üç general vardı, üç general Daniloviç... Biri Galiçya'da öldü; ikincisi Kolçak ordusunda Kızıllara esir olmamak için intihar etti; üçüncüsü Buz denizinde Solovki adasına sürüldü. Bu ada hakkında bilginiz var mı?

— Yok sayılabilir.

— On beşinci yüzyılda üç münzevi rahip Kuzey ormanlarını geçerek beyaz deniz kıyılarına varmışlar, bu uzaklığı ve yalnızlığı da yeter görmiyerek salla bir adaya geçip orada barınmışlardı. İşte meşhur Solovki ma-

nastırı böyle kuruldu. Sizin bildiğiniz Aynaroz gibi sadece kiliselerden ve manastırlardan oluşan bir yer. Fakat öyle dayanıklı manastırlar ki, her biri sanki bir Kremlin sarayıdır ve saraylar kadar göz kamaştırıcı zengin ve altın eşya ile doludur. Buzların çözüldüğü sayılı aylarda, binlerce mürit oraya hacca, ziyarete gider, oruca girer, içine çekilir. Girer, diyorum, girerdi...

— Şimdi?

— 1917 kışının sonunda rahipler, dünyadan habersiz, gene gelecekleri bekliyorlardı. Baktılar ki, katlanıcı, iyi huylu hacılar yerine kayıklardan, tepeden tırnağa kadar silâhlı, ağızları votka kokan, gözleri kin ile tutuşmuş bir sürü asker iniyor. «Çarlık kalktı, Sovyet idaresi ilân edildi!» Diye bağıran bu topluluk manastırlara giriyor, kutsal eşyayı yerlerinden koparıyor, sırma örtüleri çiğniyor, mihrapları kirletiyor ve yükte hafif, pahada ağır ne varsa alıp gidiyor. Artık kubbelerin tepesinde altın haçlar yerine Bolşevik simgeleri sallanmaktadır. Ada Gepeu'nun malıdır. Bir süre bu halde harap ve oturulmaz kalan Solovki, sonunda Gepeu zindancılarının dikkatini çekti; sürgüne, hapse mahkûm ettikleri Rus soylularını, haydutlara ve fahişelere karıştırarak, bu adaya sürdüler. Odun kestiriyorlar. Termometrenin sıfırdan aşağı altmışa düştüğü bir iklimde onlar yarı aç ve çırıl çıplaktılar. Adada ısınmak için ateş yakmak, idamı gerektiren bir suç sayıldığından sürgünler ancak geceleri camsız, pis barakalarda birbirlerinin koynuna girerek buz kesmiş kaslarını ılışlaştırmağa çabalıyorlar. Gördükleri tek ısı ölecekleri sırada tutuldukları nöbettir. Tabiî bu hayata hiç biri dayanamıyor.

Müdür, Çarlık Rusya'sının bundan pek farklı olmıyan Sibirya kıyımlarını zihninden geçirmedi değil...

Hatta Büyük Savaşta Petrograd'da, halkı geçiniz, müttefik devletler elçiliklerine bile odun ve kömür verilmediğini, elçilik memurlarının ısınmak için, çürümüş Grandüşeşlerin, köpeklerine kaz ciğeri yedirilen kaloriferli saraylarına koşuştuklarını hatırladı. Karşılıklı soru ve cevap dolu gözlerle bakıştılar. Nina tarasada iri tahta fıçılara dikili pıtrak gibi açmış keskin ful ve aşağıda sımsıcak, durgun deniz kokan bu gevşeme verici iklimde, buzlu adayı ve bu adanın soğuktan içleri katılmış insanlarını düşünerek halinden utanmış gibi başını eğdi.

O zaman müdür dedi ki:

— İzin verirseniz size kendimi biraz daha tanıtayım. «Büyük Ailelerin Soyağacı» adında bir eser yazmıştım. O bakımdan merakımı mazur görünüz. Akrabanızdan olan bu saygıdeğer generaller, on dördüncü asırda Romanof'lardan çok önce hükûmet süren Daniloviç hanedanından mıdırlar?

— Evet.

— Sanırım bir Han (1328 - 1340) yılları arasında Jorj Daniloviç'e kızkardeşini vermişti.

— Doğru; Özbek han.

— Özbek han da Kostantiniye imparatorlarından birinin kızıyla evlenmişti.

— Üçüncü Andronik'in kızı ile... Bu prenses, yeniden Bizans'a ve eski dinine dönmüştür.

— Demek ki, bir Kral, bir Han ve bir İmparator soyundansınız.

— Şimdi yalnızca Madam Ernest'im.

— Pardon... Bu Mösyö Ernest de, soyluluk ünvanlarını terkeden bir vikonttu...

— Protestanlık bazı Brötanyalı ailelere bu alçak gönüllülüğü telkin etmiştir.

— Vikontun dedeleri Büyük Devrimde krallık için kahramanca vuruşmuşlardı.

— Ben de Çarlık için çalıştım.

Müdür, bu cümleyi hafifçe, sıradan bir işten bahsediyormuş gibi söyleyen ünlü, silahşör kadına baktı: Taze bir briyoş kadar ılık, yumuşak, iştah verici, cilalı bir güzellik... Dikkat etti: Altı yüzyıl sonra, hâlâ yüzünde Özbek Han'ın, Moskofluğa karışarak değişmeyen orijinal çizgilerini taşıyordu.

Ayağa kalktı:

— Davetine geleceğinizi generale şimdi haber vereceğim. Pek memnun olacaklarına şüphe etmiyorum.

— İltifatlarına karşı, lûtfen, teşekkürlerimi de bildiriniz.

*
* *

«Çam fıstığı» kasrının önündeki verandanın bir loş köşesinde Nina, iki subayla bir sivilin ortasında, ayaktadır.

Başının üstündeki altın kakmalı arabesk tunç kandil, ılık bir Lübnan gecesi rüzgârıyla ağır, ağır sallanıyor ve sallandıkça zümrüt ve yakut renkli camları, cilalı tavanda, havuza düşen bir taş parçasının yaptığı gibi salına salına genişleyen çemberler, ışık çemberleri koşturuyor. Sarayın içerisinde yorucu bir ışık bolluğu, hareket, hışırtı var. Burada hüküm süren, kanatları kır gecesine açılmış bir çadır loşluğu ve dinginliğidir.

Subaylardan biri soruyor:

— Madam, Lübnan güzellerimizi nasıl buldunuz?

Ve Annam'lı erin uzattığı gümüş tepsiden bir kadeh şampanya alıp ona uzatıyor. Hep içiyorlar.

— Paris'in en son ve en pahalı modellerini giyinmişler.

— Kendileri?

— Bana derileri kalın gibi göründü. Halbuki deri kadının en duyarlı yeridir. Kadın, derisiyle de duyar ve onun için erkekten fazla dokunmadan zevk alır. Hem bilimin son önemli araştırmaları gösterdi ki, deri hakkında bilgilerimiz pek yanlıştır. Biz deriyi bavul ve çanta derileri gibi duygusuz, ölü sanırmışız. Halbuki derilerimizin ayrıca bir belleği, bir belleme yeteneği olduğu bile anlaşılmaktadır Sonra... Sonra, pek seçme kokular süründükleri halde bu madamların vücutlarındaki kendilerine özgü milli cinsel kokuları var. Bu koku itici değil, hayır, fakat tatsız ve yavan...

Erkekler ilgilendiler, gözlerini Nina'ya daha dikkatle diktiler, «İyi anlamadık...» der gibi...

— İnsanın, tertemiz bile olsa gene yaşına, sağlığına, yaradılış huyuna, esmerliğine ve sarışınlığına, moral ve fizik duygularına göre bir kokusu vardır. Bunlar bilinmektedir. Fakat onlar dışında da milli ve cinsel bir koku yayarlar. Bazı milletlerde bu koku pek ince, çekici ve anlamlıdır. Bazılarında ise kaçırıcı, yahut da sadece şiirsiz, özelliksizdir. Bir de...

Merakla bekleştiler.

— ... Bir de, görüyorum ki, Lübnan kadınlarında cinsel açlık yok, yalnız bir cinsellik iştihası var.

Erkeklerde gene meraklı bir bekleyiş.

— Anlatayım: Cinsel açlık derin, büyük aşklarla giderilebilen, ancak bunlarla doyabilen bir davranıştır. Cinsellik iştihası ise arzudan, hevesten, meraktan, yani her gördüğünü ve bulduğunu isteyişten oluşan basit bir duygu hercailiğidir. Bir millet lâyık olduğu hükûmete kavuştuğu gibi bir toplum da kendi çapı ile uygun aşklar yaşayabilir.

— Tabiî, genellikle...

— Şüphesiz; cesaretli ve asker diye ayırdığımız bir millet veya bir memlekette korkak yok mudur? Olabibilir ki, Lübnan kadınları arasında da aşk kahramanlarına rasgelinebilir. Fakat, bence, çoğunluğu sevdalarında çerezcidirler; çeşidi ve çeşniyi severler... Bu deri ve bu şiirsiz koku bana öyle diyor. Hepsini birden kötülemek istemiyorum, belki de içlerinde sevdiklerinin öpücüklerile memleketlerinin bahçeleri gibi turunç ve mimoza kokuları yayınlayan az bulunur sevgililer vardır.

— Öpücükleri kokular yayınlayan sevgililer?..

— Evet. Kadın; erkeklerin biliyoruz sandıklarından çok daha acayip, çok esrarlı, mekanizması çok karışık ve hünerli bir yapılışa sahiptir. Sevişme arasında ve seviştikten sonra günlerce menekçe ve gül gibi çiçek kokan sevgililer vardır.

Nina bu son cümlesinden kendi kendini kasdettiği hissini vermemek için ekledi :

— Bunu doktor Max Bride'in bir kitabında görmüştüm.

Üç erkek bu ilâveye rağmen anladılar ki, Rus prensesi dostunun kolları arasında ve kollarından koptuktan sonra çiçek ve aşk kokan bir sevgilidir. O düşünce ile üçünü de bir durgunluk aldı.

Nina, bu sırada içeride bir valse kalkıldığını anlayınca konuşmayı kıvamında bırakmak için:

— Biraz da dansedelim! Dedi ve sözlerini en iyi anladığım gördüğü Özel Kalem Müdürünün koluna girdi.

Yeşilli sarılı dar lâme elbisesiyle, ufacık başı ve biçimli vücuduyla Rus - Özbek prensesi bir kertenkele gibi içi yumuşak, kabuğu sert, çok zarif, çevik ve

sevimliydi. Müdür, bir dev olmak istedi; bir dev olup iri ellerinin arasına bu güzel hayvanı almak ve ağzına götürüp hoş cildini kalın dudaklarına sürtmek...

* * *

— Kolonelim, sizden bir soracağım var.

Haberalma başkanı, ellilik bir Fransızla karşılaşmıştı.

— Özel Kalem müdürü ile danseden şu yeşilli kadın acaba Prenses Daniloviç midir?

— Evet, kendisini tanır mısınız?

Yüksek Komiserlik Fen Kurulu şefi mühendis Verdier, Nina'dan gözlerini ayıramıyarak cevap verdi:

— Peki iyi tanırım. Rus topraklarından ayrılan son mülteci gemisinde beraberdik. Bu, unutulmaz bir hatıradır, bir anı ve bir tablo...

Kolonel mühendisin koluna girdi:

— O halde, dedi, biraz anlatınız.

Mösyö Verdier itiraz etti:

— Böyle bir suarenin tadım bana, dünya tarihinin tüyler ürpertici bir vahşi yaprağını açtırmak suretiyle kaçırtmayınız. Bakınız şu köşede fujer vazosuna dayanan Lübnanlı genç kıza.. Denilebilir ki, vücudu Guerlin pudrasından yoğrulmuştr, parfönlü, kayıcı, ince ve uçucudur. Bir fiske vursanız olgun hanımelleri sarsmışsınız gibi çevreye güzel kokulu bir toz baharı serpilecek. Yalnız müzik ve dansla beslenerek yetiştirilmiş bir acayip salon fidanına benziyor. Fujer dalları sanki onun tamamlayıcıları... Suare dışında bir yere, bir açık havaya çıkartsanız, muhakkak kız da, bitki de solacaklar. Bırakınız bunlarla oyalanayım.

Kolonel, yaşlıca sarhoş, etek düşkünü Fransız mühendisinin bu genç kız susamışlığına gülümseyerek

heyecanını kırmamak için sonuna kadar gevezeliğini dinledi. Sonra emredici bir tavırla :

— Prensesten bahsedelim, dedi.

— Gerçi prenses bütün seçme güzelliklerin en orijinali, en değerlisidir, konuşulmaya değer. Fakat kendisini Yalta rıhtımında ilk gördüğüm gün öyle korkunç bir tablonun kahramanıydı ki... Tam anlamile abartmasız, bir kan, ateş ve ölüm sahnesi!

— Mösyö Verdier! Bu Rus kadınına ait her mesele, şu sırada servisimizi ilgilendiriyor.

Fen Şubesi şefi birden dikleşti, yedek subaylığındaki alışkanlıkla âdeta vaziyet aldı :

— O başka kolonelim! Dedi, bildiğimi söyleyeyim.

Yanyana uzun salonu geçtiler, sol taraftaki ufak odalardan birine girip kapıyı örttüler. Verdier anlatıyordu :

— ... Sonunda kızıllar kazanmışlardı. Vrangel orduları Karadeniz sahillerini bırakıyorlardı. Benim de vazifem bitmişti. İstanbul'a gidecek, işgal taburlarından birine geçecektim. Size Yalta'nın o günkü halini, olduğu gibi, bütün facia ve felâketiyle anlatabileceğimi hiç sanmıyorum. Vuruşma şehrin içinde oluyordu. Otelden sahile ininceye kadar, beş yüz metrelik bir yerde, yüz kişinin kurşuna dizildiğini gördüm. Beyaz ordu müfrezeleri, giderayak, ellerine geçen kızılları veya kızıl sandıklarını hemen bir duvara diziyorlar ve üzerlerine yaylım ateş açıp geçiyorlardı. İdam edilenler arasında kadınlar da vardı. Casus kadınlar, sarışın ve çok güzel Leh(*) kadınları... Zannetmeyiniz ki Çeka'ya karşı beyazların kurdukları Kontrçeka bolşeviklerinkinden daha merhametli, daha insaflıdır. Ben öyle

(*) Polonyalı.

olaylar gördüm ki... Ne ise, hikâyeme geleyim, Denikin askeri yalnız rıhtım boyunda duruma hâkimdi. Özbek, Kırgız ve Kazak süvarileri sonuna kadar beyazları korumuşlar, kaçanlara yol açmışlardı. Ben de bu kaçanlar arasında idim. Fakat yolda ağlaşan, koşuşan, çocuklarını kucaklıyan, analarını sırtlayan, yaralıları, ölüleri çiğneyerek bağıra, haykırışa kaçışan kadın, erkek binlerce halk arasında o kadar gecikmişim ki, rıhtıma varabildiğim zaman vapura gidecek olan son motör kalkmak üzere idi.

Açıklarda Sheldrake ve Northesk adında iki İngiliz torpido muhribi şehrin gerisine, kızılların üstüne toplarını çevirmiş, ateş ediyordu. Malborough zırhlısına Romanoflar bindirilmişti. Hangi Romanoflar diyeceksiniz? Öldürülen Çar'ın anası imparatoriçe Fedorovna ile amcası Grandük Nikola ve bazı prensesler... İmparatoriçe ile Grandük, bütün Beyazlar önceden gemilere bindirilip kurtarılmadıkça, Rus topraklarını terketmeyeceklerini söylemişler, kızıllar elinde ölümü yeğlemek zorunda kalacaklarını İngiliz amiraline bildirmişlerdi. Kurtuluşumuzu bu insani, mert harekete borçlu idik.

Motöre atladım; artık hareket ediyorduk, sahildekiler bağrıştı:

— Durunuz! Durunuz! Nina'yı alınız!

Baktım: Halk ikiye ayrıldı ve bir süvariye yol verdi. Beyaz, bodur bir Kırgız atma binmiş ufak tefek bir genç... Bu genç yere atladı. Ayağında çizmeler, sırtında Astragan ceket ve başında gene gri Astragandan bir ufak kalpak, belinde tabanca kayışı. O bir kadın, daha doğrucu çocuk denecek kadar genç bir kızdı.

Bütün gözler hayretle, takdirle ona bakıyor... Bozkırlar Jandarkını gösteren bir tablo karşısında idik. O

atma bakıyordu, atını seyrediyordu. Motörden haykırıyorduk:

— Çabuk! Çabuk olunuz!

Bir kere bize döndü, görmeyerek, işitmeyerek, dalgın, kaybolmuş bir bakış...

Gene Rusça, İngilizce, Fransızca, hepimiz, her dilden:

— Çabuk geliniz! Bekliyemiyeceğiz! Gidiyoruz!

Diye bağırıyorduk.

Atın ağzından parça parça köpükler dökülüyor, derisinde ter ve kir tabakasının taştığı görülüyordu. Ama, ne kadar upuslu, uysal, memnun duruyordu... Kız ata bir daha baktı; alnını ağır ağır okşadı, başını sevgiyle kendisine, göğsüne çekti ve burnunun üzerinden uzun uzun öptü. Sonra sağ eli hayvanın şakağına doğru uzandı. Yakından gelen mitralyöz sesleri ve halkın, motörün gürültüsü içinde silâhın patladığını duymadım. Yalnız atın sarsıldığını, bacaklarının büküldüğünü, yere çöktüğünü ve boylu boyunca hanımının ayakları önüne serildiğini gördüm.

Yiğit Amazon'un arkasında duran bir Tatar kendisini kucakladı, motöre attı.

Şimdi onun eşya denkleri üzerine yığılmış, yüzünü kapayarak katıla katıla ağladığını seyrediyorduk.

İşte Nina Daniloviç bu genç kızdı.

Kolonel hafifçe sararmıştı; bir sigara yaktı. Öteki devam etti:

— Bizi Yalta'dan İstanbul'a götüren vapurda beyaz Ruslardan işittiğime göre, Prenses Daniloviç Odesa ve Neverosiska'da iki yıl ara vermeden kahramanlıkla kızıllar ve devrim aleyhine çalışmış... Yaptıkları hesapsız: Beyazlara silah temini için acenteler kurmuş, asker yağdırmış, düşmanın arasına karışmış, casusluk,

yapmış ve yaptırmış. Atma atlamış, sokak ve kır çarpışmalarına girişmiş. Hatta bir defa da yakayı ele vermiş, kurşuna dizilmiş.

Kolonel güldü:

— Demek ki tekrar canlanmış... Bir mucize, bir peygamber, bir tanrıça!.

— Kimbilir, belki de onlardan biri, yahut daha müthiş! Artık müsaade ediniz, gidip kendisine saygılarımı sunacağım.

Mühendis kapıyı açtı, danstan ayrılmış olan Nina'yı aradı, buldu ve önünde yerlere kadar eğildi. Kolonel, prensesin ona elini uzattığını, sonra konuşarak beraberce yürüdüklerini gördü. Kadın, belden yukarısı çıplak, ince narin ve gevrek bir şey, her güzel, taze kadın gibi tümüyle koku, ipek, şeker, iç açıcı bir çiçek demeti, bir meyva hevengi, bir parfön paketiydi. Bu tatlı realitenin arkasında, Yalta rıhtımında atının şakağına tabancasını boşaltan meşin çizmeli ve Astragan ceketli haşin ve zalim Moskof kızı; Kolonel'e korkunç bir masal veya filim tipi kadar hayal ürünü göründü.

General Gouraud, Nina'ya doğru yürüyordu.

Yüksek Komiser o gün güney Suriye'den iyi haberler almıştı: Derigoin kıtasının Amanos eteklerindeki Tatal uşağı mevkiinde çetelere bozulup Kolonel'in ölümünden sonra gayrete gelen yeni kuvvetler, Kolonel Laborde ve Garré birlikleri başarılı bir yürüyüşle Meydanıekbez'de birleşmişler, Toprakkale - Erzin - Çakaldere hattını tutmuşlardı.

Onun için Nina ile konuşmağa başlayınca dedi ki:

— Madam, askerimiz sizi eşinize kavuşturacak olan yolu önümüze açmakla meşgul. Pek yakında rahat ve güvenli bir şekilde Fransız bayrağı altındaki yerlere gidebileceksiniz.

Sonra sözü çevirdi:

— Lübnan'ı beğendiniz mi? diye sordu.

— Özellik göstermeyen sıradan bir güzelliği var. Akdeniz kıyılarına özgü tekdüze güzelliklerden... Biraz muz, biraz portakal, biraz frenk inciriyle sıcak iklimlere benzetilmek istenmiş bir ser. Korkunç olamamış kayalıkların kavradığı yapma sanılan koylar ve kumsallar... Kocaman, tabiat garibi başlı ve sıska, kemik vücutlu çam ağaçlarının, seyrek seyrek dizilmiş karartılarıyla süslü dağ tepeleri... Güneşte fazla ısındığı için tatsızlaşmış bir mandalina kokusu... Cebel evleri dışından sarayı, içine girince manastırı andırıyor. Uzaktan bakınca üslûpsüz ve ruhsuz kiliselerini, cephane depoları sanabilirsiniz. Ya o kırmızı Marsilya kiremiti bolluğu... Lübnan'da güzelliğini yavanlaştıran bir şey seziyorum, buna bir darlık mı desem, bir dama tahtasına benzeyiş, bir geometrik kuruluk mu? Anladığım şudur: Toprağında ve halkında kapris eksik. Düşünmeden değişiveren bir irade, iyi ve kötü bir zekâ sivrilişi, davranış ve şekilde âni bir değişiklik... İşte bunlar yok...

Yüksek Komiser gülümseyerek dinliyordu, daha dinlemek istiyordu:

— Şam'a gittiniz mi?

Halbuki Gouraud, Nina'nın Şam'a gittiğinden, Damasküs Palas'ta iki gece kaldığından saati saatine haberdardı.

— Evet. Şam yabancılar için pek pitoresk olabilir. Sokaklarda göz hastalıklı dilenciler çok. Boyunlarından asılı tulumlarda bulanık şerbetler satan ve gene tulumları sallayarak sokakları sulayan adamlar var. Kapalı birkaç çarşı ham kenevir, anason ve yapağı kokuyor. Kebap dumanı bulutlarından geçiyor, keçi kılı karışmış toz yığınlarından aşıyorsunuz. Batılı için ele geçmez bir nimet... Fakat bir Rus için bunlar bir değişik-

lik sayılmaz. Taşkent de dereleri, kavakları, çarşıları, kıyafetleri, deve sürüleriyle çöl ortasındaki Şam'a benzeyen bir vahadır. Ve böyle yerler Rusya'da pek çoktur.

Faysal'ın elinden Şam'ı fetheden general dedi ki:

— Fakat ne geniş, ne sulak, ne yemyeşil bir yerdir Şam...

— Onun güzelliğini çölü aşıp gelen yanıklar anlarlar. Daha dün Loire boyu şatolarından ayrılmış olanlar için hiç bir yerin sulaklığı ve yeşilliği gönül avutmaya yeterli değildir.

Generalin gözleri önünde Fransa'sının bu en uzun ırmağı sayısız güzellikleriyle, şehirleri ve şatolarıyla, bağları, dutlukları, gülbahçeleri, kanalları, şoseleri, tren ve tramvaylarıyla tarihi ve bakımlı, misilsiz bir manzara canlandırdı.

— Hakkınız var, Madam! Dedi ve sonra memleket sevgisinin uyandığı bir dertleşme ihtiyacile ekledi, Arap ve Suriyeli ruhlarıyla aramızda farklar var. Biz bunu tahlille meşgulüz ve zorluk çekiyoruz.

— Bir Türk atasözü hatırlıyorum: Büyük başın ağrısı büyük olur.

— Bu dili de bilir misiniz?

Nina durakladı:

— Yazık ki, pek az, Kırgızca birkaç kelime, Tatar şivesinde beş, on cümle... Halbuki çocukluğumda Kazan ve Kırım'da bulunmuş gençliğim de Orenbourg'da geçmişti. Bu şehir Kırgızlarla, Başkurtların steplerden at getirip sattıkları bir yerdir.

— Ne münasebetle orada bulundunuz, madam?

— Babam genel vali idi. Sonra bizim ailemizin bir kolu Tatar ve Müslümandır. Asılları Cengiz'e varır.

Cengiz ismini işitince Gouraud kadının tipik yüzü-

ne daha dikkatle ve merakla baktı. Kökleri kızıl, uçları siyah iri kirpikleri gözlerinin altına çöllerde görülen bir serap manzarası yansıtmıştı: Suya dalmış bir sıra nazlı söğüt gölgesi...

Nina'nın mendili elinden kaydı, yere düştü.

Bir Paris çocuğu olan general eğildi; Nina da eğildi. Birinin sol, öbürünün sağ eli, cilâlı parke üzerinde dağınık ve rayihalı yatan bu beyaz gül üzerinde birleşti.

Karşılıklı gülümsediler.

— IV —

Volkan Kovuğundaki İn

Karanlıkta iki saatten beri içinde dolaştıkları çay yatağı Nezih'e bütün geçtikleri yerlerden daha acayip, daha engebeli, çok girintili çıkıntılı göründü. Yarlar, inler, batakhklar ve kayalıklarla dolu idi. Her türlü baskınlar yapıp gizlemeye uygun olduğu geceleyin de belli oluyordu.

Bir aralık tepelerinden motör gümbürtüsüne benziyen bir ses duydu, irkildi. Yoksul: «Raco'dan kalkan tren geçiyor,» dedi. Çok yüksekte bir iri alev parçası, arasıra çatlayıp kıvılcımdan fiskiyeler salıvererek, döne kıvrıla ilerliyor, süründüğü sanılacak yağmurlu gece göğsünü; fıstık ve turunç rengi halkalarla yer yer aydınlatıyordu. Uzun bir düdük sesi... Birden, alev ve gök gürültüsü, bir anda kayboldular.

— Tünele girdi.

Bir ırmak kenarında, söğüt olduğu şimdiden yeşermesinden anlaşılan bir ağacın altına vardıkları zaman, dört kişilik müfreze atlarını durdurdu. Bir İshak kuşunun, demir bahçe kapılarının çıkardığı madenî ve şikâyetçi sesle yanlarında öttüğü duyuldu.

Cevap beklediler.

İçlerinden biri elliye kadar, usulca saydı.

Aşağıdan bir çakal uludu. «Buradalar!» Dediler.

Gene derin, uzun bir sessizlik... Yalnız suyun şırıtısı duyuluyor.

Neden sonra çalılar hışırdadı.

— Çakal!

— Çakal!

Parolanın cevabını almışlardı. O zaman Yoksul, dikenleri aralıyarak karşısında beliren karaltıyı upuzun boyundan seçmiş olacak ki:

— Sen misin Öksüz? Diye sordu.

Gölge yaklaştı:

— Beli, dedi, benim.

Gene sustular. Yoksul, Nezih'i işaret etti:

— Kumandanımız Kıran Bey bizimle beraber.

Öksüz vaziyet aldı, selâmladı. Sonra ilerleyip yeni çete reisinin elini öptü.

Nezih'in adı Kıran Bey, on altı kişilik çetesinin adı da Kıran Bey çetesi olmuştu. Sabahleyin Petek'ten yola çıkarlarken, Demir Bey karargâh kapısına inmiş, onu Yoksul'la üç arkadaşına:

— Kumandanınız Kıran Bey! Diye tanıtmış, selâmlamış, selâmetlemişti.

Atları erlerden birine bıraktılar, inişli yokuşlu taşlık bir keçi yolundan yürüdüler. Ona:

— Başınızı eğiniz, kayalara çarpmayasınız, mağaraya giriyoruz, dediler, orada biraz ateş, bir kuru yamçı, sıcak bir çorba bulacaksınız.

Dar, basık bir yere sokulmuşlardı. İki taraftaki taşlar, sürünerek sürtünerek aşağıya yuvarlanıyorlar...

Sonunda bir genişlik, gene dar bir koridor, sonra ortaya dökülmüş bir külne kömür ateşinin kızıllaştırdığı bir kubbe altı.

Kıran'a bu yer, Jül Vern'in Gizli Ada ve İki yıl okul tatili romanlarındaki konforlu mağaralar kadar hoş gö-

ründü. Sırtından ıslak kaputunu attı. Ona bir yamçı verdiler, büründü; bir sigara sardılar, yaktı, sonra bir sıcak mercimek çorbası getirdiler, içti.

— Her geceki gibi yapacaksınız, ben daha misafirinizim!

Dedikten sonra çevresindekileri savdı. Yalnız Yoksul ile Öksüz'ü alıkoymuştu.

— Anlatın şimdi bana, üç aydır bu yerlerde neler yaptınız?

Bağdaş kurmuş üç karaltı, küllenen ateş büsbütün kararıncaya kadar, ağır ve temkinli, uzun uzun konuştular.

*
* *

İskenderun'dan Hamam ve Katma'daki işgal kuvvetleri merkezlerine yiyecek ve gereç götürecek olan bir konvoyun Kırıkhan'dan hareket edeceğini bir gün önce öğrenen çete düzen aldı.

Kıran Bey, şimdi bacaklarına dolak sarılmış, siyah poturlu, keçe külâhlı, göğsünde fişeklikler ve elinde mavzer, tığ gibi, tetik bir delikanlıydı. Adana'dan çıktığından beri tıraş olmadığından üç haftalık sarışın sakalı ve uzamış saçları, bu savaşçı giyimine karşın yüzüne bir İsa güzelliği vermişti. Bu yüz, o kadar dingin ve tatlı, gözler öyle yumuşak ve uysaldı. Adamlarına kendisini ilk günlerinden sevdirmişti. Emri altında altışar kişiden oluşan iki birlik vardı. Birliklerin çavuşları Yoksul ve Öksüz idi. Bir de adı söylenmeyerek Solak diye çağırılan aşçılarını sayınca, kumandanlarıyla beraber on altı kişi idiler.

Öksüz, Amık'lı bir Türk'tü; ördek avcısı, göl balıkçısı ve bunlardan ötürü de kayıkçı idi. En ufak deliğine, deşiğine kadar bütün ovayı, Leçe ve Amık'ı do-

laşmış, ayak basmadığı ada, sazlık, geçit, akıntı, pınar, mağara yarık ve kovuk bırakmamıştı. Saatlerce kamışlar arasına gizlenip kuş ve balık geçimi beklerken türküye de merak sarmış üç telli bir sazla Karaca Oğlan havalarını çalmaya da alışmıştı. Ovada çetenin kılavuzluğunu o yapar, fakat dağda bu iş Yoksul'un üstüne düşerdi.

Yoksul Gâvurdağı'nın İğribucak köyündendi. Avcı ve kömürcü olduğundan Amanos ormanlarının kurdu idi.

— Bizde ne ağaç ararsan bulursun ağam...

Diye söze başlar, eline bir değnek alır, yere dağların krokisini çizer ve ormanların cinsini işaret ederdi. Bu adamda toprağı değnekle eşmek ve böyle, yer, yurt tarif etmek merakı vardı.

— Hah, derdi, gördün mü şu geçidi?

— Gördüm! Demeniz gerekti, yoksa yüzünüze bakıp beklerdi.

— ... İşte Koçoluk orası... Şurası Karagöz geçidi... Bir de Kaleboğazı vardır, mah, şu çizik. Bu yakadan ötekine tilki bile başka delikten geçemez.

Kıran'ın gözleri dağlarda idi. Çukurdan seyrettiği için olduklarından çok fazla dik ve sivri görünen ve değişen renkleri her saat seçilen heybetli Amanoslarda... Sabahları tam karşıdan vuran güneşin altında bu dağlarm yosun gibi yumuşamış bir hali vardı, insan ayağını basınca gömüleceğini sanırdı.

Öğleyin üzerlerinde ışık ve gölge parçalarının oyunu başlar, yarların korkunç derinlikleri karardıkça kararır, sırtların yeşillikleri gümüşlendikçe gümüşlenirdi. Sonra akşamları, sivri tepeler - öte yanda İskenderun körfezine dalan güneşin parıltılarile - fanuslar dizili bir bahçe yolu gibi yer yer sıra sıra ışıldamaya başlarken etekler ve ova loşluğa bürünür, vaktinden çok önce

bataklıklar morarır, sazlıkları hüzün bağlar, kurbağa seslerini gam kaplardı. Ah, yüce dağlarla çevrilmiş böyle çukur, çökmüş ovaların akşam üzgüntüsü... İnsan sıkıntıdan bir torlu halini alır, bir matem posasma döndüğünü duyar.

Kıran'a Amanoslar, savaştan önce Montpelier'de hükûmet hesabına öğrenimde iken gördüğü ve gezdiği Pirenée'leri hatırlatmaktadır. Fakat oradaki dağ gezintilerinde kadın ve erkek şen üniversitelilerin kahkahaları, çığlıkları, çılgınlıkları yerine burada, Öksüz'ün mırıldandığı Karaca Oğlan türkülerini dinliyor; memleket aşkının bağrını yaktığını duyuyor. Eski Nezih'in basitliğine anlayışsızlığına şaşmaktadır. «Benim iki kalbim varmış, diyor, birisi, genel savaşa kadar, bir oyuncak gibi hoppa ve şakrak işledi. Savaşta ciddî bir işleyiş tecrübesine girdi. Artık eskisi durmuştur. Şimdi yerinde yenisi, sağlamı, hakikisi atıyor. Bu bana başka bir kişilik, başka bir kimlik verecek.»

Ve pınara eğiliyor, İsa sakallı yüzüne bakıp gülümsüyor.

Bir akşam üstü Karpuzsuyu'nu aştılar, bir höyüğün yanından dolanarak, epeyce yürüdükten sonra bir taş köprü geçtiler. Önlerine karanlığı yakamozlayan bir su tabakası çıktı. Öksüz izah etti:

— İşte Gölbaşı buraya derler. Bütün Amık'ın balığı burada yetişir, bu gölden aşağılara akar. Suyunun, dere sularından birkaç derece sıcak olduğunu kitaplar yazıyormuş... Sebebi içinde balığın çokluğu imiş. Zaten parmağını daldır, anlarsın!

Kıran, binbaşısının sözlerini hatırladı, çevreyi göz-

leriyle araştırdı ve kara gölgesi uzaktan bile seçilen bir tepeciğe baktı:

— Öyle ise, eski Suriye.nin anahtarı Yağra kalesi budur... Diye düşündü.

Sularda bir hışıltı...

Öksüz kulak kabarttı. Hepsi atlarının başını çekip dinlediler. Sonra gene Öksüz anlattı: «Sazlıkta sakarcalar oynaşıyor. Sabah yakın!»

Sakarca, sutavuğu da denilen bir tür hantal ördektir.

Hakikaten sabah yakınlaşmıştı. Çok ileride, güneydoğuda dümdüz ovanın tâ sonundaki yatkın su birikintilerinin üstünde Arabistan sınırını çizen kül renkli, kurak ve neşesiz granit sırtlar artık beliriyor, tepelerine gittikçe fosforlaşan bir şeridin dolandığı görülüyor. Yoksul bir o tarafa, bir de batıdaki Amanoslarla Kızıl dağları ayıran dumanlı Beylân geçidine baktı:

— İşte avımızın geleceği yol! Dedi.

Doğu yönünden hafif, fakat ısırıcı, işleyici bir rüzgâr yürüdü. Güneş çıkmadan önce toprağı ürperten o acayip yel... İlk plândaki gölcükler ve sazlıklar titreştiler. Ve Kıran adını alıp bir aydan beri çarpışmayı bekleyen eski Nezih için çeteciliğinin ateşli, kanlı, başarılı ilk sabahı böyle başladı.

Konvoyu vurdular.

Üç Senegalli öldürüldü. Yaralanan bir assubaya ilişmediler ve atını sürüp geri dönerken arkasından kurşun atmadılar. Ölen katırların üstünden aşarak dolu dizgin Amık bataklığına daldılar.

Bir vazifeleri daha vardı: İşgal ordusuna yardım ettiğini bildikleri bir Arap köyünü yakmak... Onu da

yaptılar, ovanın ortasında bir yığın alev ve duman bırakarak geceleyin Harim sırtlarına vardılar. Orada da bir arabayı çevirdiler, yolcularını indirdiler, atları söküp başıboş bıraktılar, geçtiler.

Bu, çeteciliğin gereklerindendir. Birbiri arkasına, şurada burada olaylar yaratmak, düşmanı şaşırtmak ve karargâhını gizlemek.... Nitekim o gün Kıran Bey çetesini Harim yöresinde arayanlar, bütün bu işleri gördükten sonra, gene Leçe'deki volkan kovuğuna döndüğünü keşfedemezlerdi.

Kıran, ilk akında emrindekilerin hayranlıklarını kazanmaya muvaffak olmuştu. Çarpışma gününe kadar sadece Demir Bey'e olan güvenlerinden dolayı kendisine saygı gösteren çeteciler onu ön sırada, bir er gibi vuruşur ve aynı zamanda çetesini korur görünce yeni kumandanlarına candan bağlandılar.

Yoksul Adana'ya kadar gittiğine ve çarşafa büründüğüne yanmadı. Öksüz, babaya kavuşmuşa döndü.

Yedek subayda, eski atılım, eski ruh, ilk vuruşmadan sonra daha gür filiz vermeye başlamıştı. Yüreği, mütareke yıllarında donmuş, buz kesmişti. Bağrında çürümeye mahkûm bir tohum taşıyarak hayalet gibi dolaşıyor, hissizliğini kendisi de anlıyor, silkinemediğine şaşıyor ve silkinemediğini gördükçe büsbütün çöküyor, büsbütün duygusuzlaşıyordu.

— Yahu, diyordu, bende kahramanlığa yatkın yüksek bir karakter var gibiydi, bir ruh kuvveti duymakta idim ve bununladır ki, dört yıl dinlenmeden, savaşmıştım. O ne oldu?

İşte böyle ezgin zamanında İstanbul'da öğretmenlik peşinde dolaşarak 16 Mart 1920 gününü de gördü. Maarif Nezaretinde Adana sultanisi Fransızca öğretmenliğine tayin emri çıktıktan sonra yolluğunu cebine koymuş, ara sokaktan köprüye iniyordu. Servetifünun

matbaası önünde binbaşısı Recep Bey'le karşılaştı. Recep Bey'in her zaman pembe, kanlı olan yüzü bembeyazdı. Bu beyazlık Nezih'e korkunç, vahşi, sanki siyah göründü. Binbaşı :

— Demin, dedi, bir işgal polisi beni caddede şu üniformamla durdurdu, halkın gözü önünde ellerimi yukarı kaldırttı, yanındaki Ermeni tercümanına üstümü arattı.

Nezih sarsıldı. Yüreğinin karaya vuran bir balık gibi, son havliyle çırpındığını, bir iki kere döndüğünü, sağa sola vurduğunu, sonunda havasızlıktan boğulduğunu duydu. Artık ne hale gelmişti ki, Recep Bey, uğradığı hakaretin acısı, şaşkınlığı içinde bile karşısındakinin bayılmak üzere olduğunu sezdi:

— Kendine gel, dedi, kendine gel... Bugün geçicidir, yarın bizimdir...

Ve yanaklarına hafif bir pembelik yayıldı.

Öbürü başını sallıyordu, «Olamaz, bittik, inanmam, artık esaret devrine girdik!» anlamına...

Sanki yaralı imiş gibi binbaşısının koluna girip taşımak, bir yere, tehlikeden uzak bir köşeye, bir sipere onu götürüp saklamak istiyordu. Recep Bey ayrılmayı tercih etti:

— Biraz sabret, dedi, seni yakında bulacağım. Adana'ya git ve benden haber bekle!

İşte tabanca namlusunda Yoksul'un getirdiği mektup bu vaadi tutmak için yollanmıştı. Nezih, süklüm püklüm Adana'ya vardığı zaman İngilizlerin işgal kuvvetlerini geri çekerek bu yöreyi Fransız ordusuna bıraktıklarını gördü. Fransa'yı daha elverişli, Türklere ve kendisine daha yakın sayıyordu... Ama Kilikya administratörü ve kumandanı Kolonel Bremon'un sakalını Ermeni gönüllülerinin eline verdiğini anlayınca, şaşa-

ladı, ezildi. Yeniden derin bir karamsarlığa ve miskinliğe düşmüştü.

Bu miskinlikten ancak Konvoyu vurup işgalcilere habercilik yapan köyü yaktığı gün kurtulmuştu. O güne kadar, kendisinde çetenin başına geçtiği halde bile, yeni hayatını bir yadırgama, emrindekilere bir alışamama, bir uyuşmamazlık duyuyordu. Sertleşemediğini, hareketlerine eski çeviklik ve keskinliği veremediğini görüp üzüntüler geçiriyor, «Esirleşmişim, yıkılmışım, afyonlanmışım, galiba düzelemeyeceğim!» Diye korkuyordu.

Ne zaman ki, elindeki tüfekten birinci dizi kurşun fırlayıp bir erzak arabasının zenci sürücüsünü tam kaşının çatından yere serdi, mitralyözün taktakası kulaklarına erdi ve taşların çatır çıtır kırılıp döküldüklerini, havanın ıslıklar çaldığını duydu, kendine geldiğini, silâhına sahip olduğunu, kollarına, bacaklarına, yüreğine ve zekâsına hükmetmeye başladığını anladı; sevindi. Bu, melankoliye tutulmuş bir ruh hastasının, büyük bir darbe ile tekrar eski benliğini, buluşu gibi bir şeydi. Sanki o dakikaya kadar dünyaya yarı perde inmiş sakat gözlerle bakıyor, ışığın şavkını göremiyor, rengin zevkini süremiyordu. Nereye gitse dünya; kısık bir lâmba ile aydınlanmış olan sıkıcı, yürek kapatıcı, karaltılar ve gölgelerle dolu değişmeyen bir yerdi. Bu yerde o, başıboş, fakat gönlü hapsedilmiş bir şaşkın idi. Ezici ve tükenmez bir bekleyiş hali... Beklediği şeyi tayine cesaret edemiyordu: Kurtuluş. Fakat bunu, öldükten sonra dünyaya dönüş kadar imkânsız buluyordu.

Sonunda karşısındaki koca konvoy çil yavrusu gibi dağılıp zafer, kumanda ettiği ufak çetede kalınca ona öyle geldi ki, üç yıl önce Kudüs cephesinden, bir-

denbire, buraya, bu yeni cepheye sevkedilmiştir; mütareke ve işgal denilen devreler tarihe geçmemiştir. Savaş devam ediyor! Hem de yenilginin ne gibi alçalmalar getirebileceğini gösteren bir korkunç seyir ve rüyadan sonraki can havliyle!

Kurdkulak istasyonuyla **Raco** arasında Halep - Adana treninin bir gece baskınına uğratılışı ve bir vagon cephanenin katardan sökülerek elegeçirilmesi, Kıran Bey çetesinin ününü her tarafa yaydı. Suriye'de Fransız işgaline karşı koyan Arap çeteleri kendisine adamlar gönderdiler; dağlarda ziyafetler çektiler. Kürd çeteleriyle de aralarında anlaşmalar, birleşmeler, birlikte hareketler oldu. Kıran Bey adı dilden dile, ilden ile döne dolaşa bir çığ büyüklüğü almıştı. Kıran, herkesin hayalinde başka başka şekillerde yaşıyan yarı tarihsel bir yüz oluyordu. İşgal kumandanları için o Cengiz'in bir torunu idi; adı anılınca gözlerinin önünne koyun postuna bürünmüş, ak astragan kalpaklı, dişlerinin arasına bir yatagan sıkıştırmış yarı Moğol, yarı Yeniçeri, kana susamış bir bodur adam geliyordu. **Mişel Strogof** filminde gördükleri zalim ve işkencesi Tatar tiplerinden biri!

Katma'da esir düşen bir subayla oldukça akıcı Fransızcasiyle konuştuğu zaman yüzünde gördüğü hayret onu güldürmüştü.

— Nerelisiniz? demişti.

— Perpignan'lı.

Bu isim Kıran'a yalnız bir şehri değil, bu şehirli bir Juliette'i de hatırlatmıştı. Tıp öğrenimini yapan arkadaşını... Onunla beraber, bir Paskalya tatilinde Perpignan'a gitmişler, verimli ovasında kolkola dolaşmışlar, ünlü Saint Jean kilisesinin loşluklarında öpüşmüşlerdi. Bu sağlam dişli, pembe, ıslak ağızda hâlâ tadını

unutamadığı bir ezilmiş kuru üzüm kokusu ve lezzeti vardı.

Çete başı, o gece subayla beraber yedi, içti, konuştu. Ertesi günü Juliette'in memleketlisi, o anı hatırına salıverip taburuna katıldığı zaman kendisine Kıran'ı soran arkadaşlarına:

— Bir centleman - bandit (*), diye cevap verdi, nasıl romanlarda bir Arsen Lüpen gibi centleman - cambrioleur varsa...

Ova ve dağ Türkleri ise Kıran'a bir Yavuz Selim yüzü yakıştırmışlardı, onunki gibi aşağıya sarkmış kuzgunî bıyıklar, bir şahin bakışı, küpeli kulaklar, bir aslan, bir yeni Ali!

Türkülere girmişti. Öksüzün eski bir Kozan dağı bestesine uydurarak yaptığı güfte göl kenarlarında kamışların hışıltısına ve dağ sırtlarında çamların fısıltısına karışıyor, kadınlarla çocukların ağzında bayır, bucak her tarafta dolaşıyordu.

Türküler söylene dursun baskınların ve yangınların sayısı gün geçtikçe çoğalıyordu.

Sonunda işgal ordusu büyük bir harekete geçmek gereği duydu.

Kırıkhan'da Cezayirlilerle Tünkenlilerden iki tabur piyade, bir bölük süvari, iki batarya top, önemli bir kuvvet toplandı. Kumandası Kolonel Derigoin'e verildi. **Islahiye**'de bir merkez kurulacaktı. Bu kuvvet önce **Gözlüce**'de konakladı. Gözlüce, Kırıkhan - Hacılar yolu üzerinde, Karasu'ya ve Leçe'ye hâkim bir tepe idi. Arkasında 1200 yükseltili Aylan Yaylası geçidi vardır.

Kıran, düşman hazırlığını günü gününe öğreniyordu. Vakti gelince atını Demir Beyin karargâhına sürdü. Bütün gece yapılacak hareketi düşündüler. Seçme kuv-

---

(*) Kibar haydut.

vetler Aktepe - Demirek - Bektaşı yoluyle **Tataluşağı'na** gönderildi.

6 Mart 1921.

Tataluşağı savaşı...

İşgal kuvvetleri, bu çarpışmada darmadağınık oldu ve kumandanları Kolonel Derigoin de vurulup öldü.

Fakat arkadan gelen Kolonel Laborde iki gün sonra Pozantı hattını tuttu ve martın dokuzunda Hassa'ya yaklaştı.

Kıran Bey çetesí, anavatanla ve oradaki örgütle ilişkisi kesilmiş bir halde Amanos eteklerinde kalıvermişti.

Buna rağmen Laborde kıtalarıyle bağlantı kurmağa çalışan bir Nasturî müfrezesine pusu kurmaktan çekinmedi.

Bu müfreze **Aylan'**daki çarpışmada tamamen esir oldu; çete de erimişti. Kıran Bey bir aralık, savaş hızını geçmiş bulunca etrafına baktı; bir kaya dibinde üç kişi kalmışlardı: Kendisi, Öksüz, Yoksul. Bunu gördü ve emireri İbiş'in cesedi yanına tükenmiş, çöktü. Hıçkıra hıçkıra ağlıyacağını anlıyordu; göğsü halat gibi hem sert, hem kımıldanıcı, boğum boğum bir yükle dolu idi. Dudaklarını dişledi, kan çıkıncaya kadar dişledi... Ve o zaman gözlerinden boşanan yaşlar ağzının kenarından sızan koyu kanla pembeleşerek sakallarının arasma ılık ılık sızdı.

Hem yenmişler, hem yenilmişlerdi.

İ K İ N C İ   B Ö L Ü M

BULUŞUYORLAR

— I —

DENİZİN GETİRDİĞİ KADIN

Nasturi müfrezesini tamamen erittikten sonra Amanos eteklerinde üç kişi kalan Kıran Bey çetesi çekilme yolunun kesildiğini görünce Leçe'den 1200 yükseltili Aylan geçidine tırmanmış ve buradan batıya kaçmıştı.

Önlerine çıkan Şalan kaledir.

Gâvurdağlı oduncu Yoksul kalenin sıçan yolunu eskiden biliyordu; iki arkadaşını kolayca hisara soktu, sağlam kalan burca çıkardı. Birer köşeye, taşların üzerine uzandılar ve uyuyakaldılar.

Nezih'in uykuya dalmadan önceki son düşüncesi şu olmuştu:

— Gene vurulmadım! Yaralanmadım ve ölmedim!

Bu düşünce dudaklarının kenarına hem sevinci, hem kederi gösteren ortası düz, uçları düşük acayip bir çizgi çekmişti. Bu çizgi, bütün uykusu süresince, yüzünde oyulmuş gibi kaldı.

Anlaşılan, yorgunluktan, artık başka hiç bir şey düşünemememiş, onun için de yüzünde başka hiç bir düşünce yansımamış, izi belirememişti. Uyumuş değil, sanki o acı gülümseyişle donup kalmıştı.

Ertesi sabah uyanınca Öksüz'ün cebindeki son tutam tütünü sardılar, sıra ile üçer nefes çektiler.

Yanlarında beş mavzer, sayısız kurşun vardı.

Kıran mazgal deliğinden aşağılara, sarp dağlara, loş korulara, kuş uçmaz kervan göçmez izbe dere içlerine baktı, baktı:

— Çetemize daha iki kişi alabiliriz!

Dedi. Arkadaşları kumandanlarının bir türlü eksilip tükenmeyen bu savaşma iştihasına hayran kaldılar:

— Beli, dediler, iki yiğit daha gerek!

Ve aranılan bu iki kahramanın, nasıl, hiç beklenilmiyen bir yerden, ne şekilde gelivereceğini bilememekle beraber geleceklerine dair yüreklerinde bir güven duydular.

Onlar Şalan kale burcunda şehitlerden kalan mavzerlere bakarak bunu düşünür ve bu güveni beslerlerken Nina ile Bekirof'un gizlice bindikleri Kırımlı'nın gemisi, balonun ertesi günü, Beyrut'tan denize açılmıştı.

*
* *

Kıran'ın kararı şu idi:

Amanos dağlarında beklemek ve ilerlemiş olan Fransız kuvvetleri, yarın geri çekilmeğe mecbur olunca, sayısını artıracağım ümit ettiği küçük çetesiyle bu kuvvetleri sarsmak.

Yoksa onun için düşman sıralarını aşıp Türk askerî hattına ulaşmak güç değildi. Üç kişi, ne olsa, dağ yollarından, gizlice Anadolu'ya ayak basabilirlerdi. Git-

mek kolay, fakat bir daha dönmek ve istediği hizmeti görmek zordu.

Şimdi yapılacak iş, çekilmelerini beklemek üzere buralarda barınmak...

— Barınabilir miyiz?

Arkadaşları bu soruya:

— Hem barınınız, hem çoğalırız, hem de iş görürüz!

Karşılığını vermişlerdi.

Yoksul ile Öksüz, üç gündür, dağ tepe yürüyüşler, araştırmalar yapıyorlardı. Maksatları Değirmenderesi, Akarca ve Sarıseki köylerinden azık ve mümkün olursa adam bulmak ve ağızdan Demir Bey'e durumlarını bildirecek bir haberci salmaktı.

Fransız kuvvetleri şoselerin geçtiği ovalarda, deniz kıyılarında, kasabalarda idi; hep dağ eteklerinde... Amanos sırtlarına, çevresi kuşatılmış olsa bile daha yabancı ayağı basmamıştı. Onun için iki arkadaş, kumandanlarını kalede bırakabiliyorlar ve merak etmek için bir sebep olmadığından rahat yürekle korkusuz dolaşıyorlardı.

Bir akşam üstü deniz kenarına kadar indiler.

Yumurtalık'a gidecek bir Türk balıkçı kayığiyle bizim hatlarımıza haber gönderecekler, talimat isteyeceklerdi.

Akşam çöktü. İskenderun'dan kalkıp gelecek ve karanlıktan yararlanarak frenklerin «Yunus temeli» adım verdikleri taş kulenin altına yanaşacak olan ufak kayıktan hiç bir belirti yoktu.

Efsaneye göre kocaman balık Yunus'u o noktada karaya bırakmıştı. Başka bir söylentiye bakılırsa taş kulenin üstünde, vaktiyle, büyük İskender'in lâhdi dururdu. Lâhdin böyle sipsivri, upuzun bir sütun üstüne

konmasının sebebi, oradan geçecek bütün fatihlere Makedonyalı genç cihangirin kendilerinden yüksek olduğunu anlatmaktı.

Kulenin birkaç yüz metre kadar kuzeyinde, bir tepe üstünde Sarıseki kalesi vardı. Bu kale, Gaston şatosu adıyla Haçlı seferleri tarihinde sık sık anılır. Özellikle Ermenilerle Renaud ve Châtillon arasında çarpışmalar olmuş... Bizanslılar ve sonradan Selçuklular da o yerlerde kanlarını dökmüşlerdi.

Yoksul ve Öksüz bekledikleri kayıktan ümidi kesmişlerdi; geriye dönmek üzere hazırlanırlarken, açıkta biribirlerine yaklaşmış iki yelkenlide bir telâş farkettiler: Öndeki, birdenbire, sahile doğru dümen kırmış, baştankara etmek ister gibi bir durum almıştı. Fakat rüzgâr durmuş olduğundan yerinde mıhlanmıştı. Arkadaki de onu taklit etmiş, o da hareketsiz kalmıştı.

— Bunlar niçin yollarından döndüler? Buralara neden yanaşmak istiyorlar?

Diye iki arkadaş merakla düşündüler; kaçakçı gemileri olduğuna hükmettiler.

Şimdi İskenderun körfezi loşluk, gölge, duman içinde idi. Üç tarafı yüksek dağlarla örtülü, göle benzeyen kapanık deniz girintilerine özgü bir kuytuluk, karanlık ve durgunluk... Gündüzki sıcağın buğusu, rüzgâr esmez olunca, suyun üzerine çökmüştü. Havada bir hamam külhanı, yaş odun ve ıslak saman kokusu vardı.

Birdenbire üç silâh sesi duyuldu.

Bu ses dağlara vurunca çeliğe çarpmış gibi geriye tepmiş, çıktığı yere dönerek orada, sanki, birer kere daha patlamıştı.

— Vuruşuyorlar be!

Çeteciler, alışkanlıkla mavzerlerine el attılar; parmakları tetikte bekliyorlardı.

Beş, on silâh sesi daha...

Deniz üstünde kopan bu olayın, iyice, ayrıntılarla görülmesine karanlık engeldi. Fakat Öksüz, ördek avcısı ve göl çocuğu olduğu için suyun yüzünde çırpınmalar duydu ve hareketler gördü.

— Yüzerek gelenler var!

Dedi. O sırada iki gemi biribirlerine borda bordaya gelmiş olacaklar ki, içindekilerin dövüştükleri, vuruştukları, haykırıştıkları işitiliyordu. Bu gürültü, sanki, denizden değil, dağdan geliyordu. Kayalıklar bir hoparlör gibi uzaktaki sesleri içine topluyor, dışarıya büyülterek atıyordu.

Yüzerek karaya gelen şekle iki kurşun sıkıldı. Öksüz hükmünü verdi:

— Değdiremediler!

Birkaç kurşun serpintisi daha...

Yoksul dayanamadı:

— Kahpelere bak, dedi, azman balık avlar gibi adama amma da boşaltıyorlar ha!

Arkadaki gemi karaltısını nişanladı, iki el patlattı. Fakat kendi yönlerine çarpan yeni kurşunlarla karşılık görünce bu sefer Öksüz de ateşe başlamıştı.

Gemiden ateş kesildi.

— Kurtardık herifi!

Biraz sonra o şeklin sudan çıktığını, ayağa kalkmadan, sürüne, sürüne kumların üzerinden kaydığını, taşları aştığını ve bir kaya arkasına gizlendiğini gördüler.

Karanlık öyle çökmüştü ki, denizde olan biteni, ne kadar gayret etseler göremiyorlardı. Aslında yavaş yavaş sesler de kesilmiş, çevre büsbütün durulmuştu.

Yoksul kuleden ayrıldı, yüzükoyun kayaya yaklaştı ve biraz sonra arkadaşına seslendi:

— Hele gel! Gebermiş mi ne ki... Kımıldamıyor!

Öksüz de yanaştı. Hedef teşkil eder korkusuyle kibrit yakmaktan çekinerek yatan adamın üstünü araştırmaya, göğsünü bulmaya koyuldular. Yoksul'un eli hiç beklemediği bir kabarıklığa rasgelmişti; aldanmadığını anlamak için biraz daha dolaştırdı, göğüsten aşağı, bacaklara doğru kaydırdı:

— Tuu, diye fısıldadı, bu, erkek urbası giymiş bir avrat!

Elini ateşe dokunmuş gibi, birden çekmişti.

— Ne?!..

— Sıska bir kızan!

— Ne idek?

— Bırakıp gidek!

Öksüz bu kadar acayip, esrarlı bir olaydan Kıran Beyin yararlı bir iş çıkaracağım düşünüyordu. Bu kız, muhakkak, bir frenkti, belki önemli bir Fransızın karısı idi, bir şeyler bilir, bir şeye yarar, esir düşmüş birkaç arkadaşla değişmede kullanılırdı. Olduğu yerde bırakmak yapılır iş değildi. Yoksul:

— Doğru, diyordu, amma ne yapak? Silah seslerine gelenler olur, buralarda daha fazla duramayız.

— Hele sen şunu sırtıma vur. Kaç okkalık ki... Sarıseki'ye kadar bir çıkaralım da sonra düşünürüz.

Bu kararla ıslak kadını yüklendi; kale duvarına varınca yere, usulcacık, bıraktı. Yoksul bir kibrit yakmıştı, baktılar: Elmacık kemikleri çıkık, gözleri çekik, genç güzel bir kız.

— Gâvura benzemiyor.

— Türk mü ola? Sanmam!

Böyle konuşurlarken kadının gözlerini açtığını gördüler. Bilmedikleri bir dilden bazı sözler mırıldandığını da işitmişlerdi: «Bekirof! Bekirof! Gepeu! Gepeu!»

Şalan kale, aşağı hesapla, yayan sekiz saatlik yol.

Akarca'ya varırlarsa bir eşek bulabilirlerdi ama, gece köy halkını telâşa düşürmek işlerine gelmiyordu.

— Belâ aldık başımıza!

Kadın, şimdi, yerinden doğrulmuştu, ses çıkarmıyordu, denebilir ki sesleri, konuşulanları dinliyordu. Yüzünü göremedikleri için korku, sevinç, ne hissettiğini anlamamakla beraber fazla çekinmediğini sezmişlerdi. Bir aralık titrediğini, dişlerinin birbirine vurduğunu duydular. Yoksul sırtından kalm çeketini çıkardı, uzattı.

Sonra ikisi de oradan biraz uzaklaştılar.

Ona bu davranışlarile: «Hiç olmazsa vücudunun üst kısmındaki ıslak elbiseyi çıkar, bunu giy... Biz görmemek için öteye gidiyoruz!» demek istemişlerdi.

Döndükleri zaman istediklerinin yapılmış olduğunu anladılar.

Birisinin kadınla orada kalıp öbürünün Kıran Beye haber götürmesi daha uygun olacaktı. Konuşma uzayıp gidiyor, son karar verilemiyordu.

— Hele şu karı bizimle yürüyüverseydi...

— Onda bayır tırmanacak güç var mı?

— Amma burada ayazdan kıkırdayacak...

Kadın, bu sözleri anlamış gibi ayağa kalkmıştı. Frenkçe:

— Alon! Alon!

Diyordu. Alon'un anlamını, Fransızlarla vuruşalıberi çoktan öğrenmişlerdi.

İki arkadaş gülümsiyerek cevap verdiler:

— Alon! Alon!

Yoksul, kadının sırtından çıkan ceketi sıktı, sıktı, eline aldı.

Yarın gerekebilirdi; dağ tepesinde elbiseci mağazası yok...

Kafile, kadın ortada, gece karanlığında dağ yolunu tuttu. Denizden uzaklaşıp yükseldikçe sanki yıldızların ışığına yaklaşıyorlar, aydınlığa kavuşuyorlardı. Önlerinde göremedikleri bir şey kalmamıştı. Kadın, oynak taşları bile düşürmeden sağlam, gören adımlarla şikâyetsiz yürüyordu. Öksüz:

— Pulat gibi bir avrat!

Diyerek çelimsiz görünen bu ufak tefek frenk karısının dayanıklılığına hayran kaldı.

Yoksul daha derin düşünüyordu:

— O, büyük bir tehlikeden kurtuldu... Bizim elimize düşmesinden o kadar ürkmüyor.

Arasıra mola veriyorlar, yeniden yokuşa tırmanıyorlardı. Bir aralık kadının güçsüz, düştüğünü farkettiler:

— Sırtlasak mı?

İkisi de hazırdı; fakat demin, ıslak, hararetsiz, baygın iken dokunmaktan çekinmeyen Öksüz, şimdi, bu ısınmış, kızmış, terli ve sağlam nefesli vücuda değmeğe utanıyordu. Yoksul daha atılgan çıktı; karşısındaki sözlerini anlıyormuş gibi izahat verdi:

— Bana bak, madama, dedi, güneşe kalamayız, hele şu sırtıma bir çıkıver. Öksüz'le nöbetleşe seni kaleye iletelim!

Ve çömeldi. Kadın gene anlamış gibi yaklaştı, kollarını çetecinin boynuna doladı ve arkasına, hafifçecik, kondu. İkinci molada Öksüz'ün sırtında idi.

Böylece daha şafak sökmeden Şalan kaleye vardılar; yüklerini boşalttılar.

Kıran Bey gelenlerin sesleriyle uykusundan uyandı. Yanına girenler gülüşerek:

— Kumandan Bey, dediler, sana yahşi bir avrat getirdik!

— II —

GEPEU GEMİSİ

Kırımlının gemisine bindiği sabah, oteldeki Kafkas pijamalı ve balodaki lâme tuvaletli Rus prensesini artık tanımak zordur.

Fransız haber alına örgütünün zeki ve sadık ajanı Karabet bile bu ufak tefek, çocuk yapılı, yumuşak bakışlı genç deniz işçisini, Tatar gemicilerden ayırt edemez; ayağında kaba bezden bir pantalon, sırtında lekeli bir keten ceket vardır, göğsünün kabarıklığını belli etmeyen bir bol ceket... Alagarson kesilmiş saçları, ayrıca, muşamba bir kasketin altında saklı. Yanındakilerin dilinden ve gemiye, gemiciliğe ait işlerden anlıyor.

(**Hüdaverdi**)'yi karaya başlayan son halatı o çözdü; çözdükten sonra kangal yapan da odur!

Fakat limanda bu işleri gören lostromo, Trablus'a yön tutarak engini buldukları zaman, geminin kıçında hazırlanan tüylü bir halıya uzandı, yumuşak yastıklara dayandı ve uzun ağızlığına taktığı Yenice sigaralarını tüttürmeye başladı.

Batıdan esen iyi bir rüzgârla güzel yol alıyorlar; baş taraftan ikiye bölünen sular, geminin bordasını sıyırıyor, koparılan bir Amerikan bezinin kulağı fazla hırpalayamıyan kirişli sesini, kesintisiz beraberce sürüklüyordu.

Nina için, bu saate kadar yaptığı iş bir başlangıç bile sayılamazdı. Grandük Kiril ile kararlaştırdığı büyük ve yeni projenin hakikatleşmesine, işte şimdi, ilk adımı atmıştı. Denize bakıyordu; acı suda bir türlü keyiflenemiyen sabun gibi iştihasız, kesik bir köpükle hışıldayan yarı dalgalı denize... Fakat onun gördüğü bir Anadolu ve bir Rusya haritasıydı. Coğrafya biliminde nasıl bir ok, geçilen ve uğranılan yerleri işaret ederek yürürse seyrettiği haritada da öyle bir ok; Adana'dan başlıyarak Doğu illeri üzerinden koştu, Hazer'i çevirdi, Ural dağlarını aştı, Moskova'ya erişti, sonra tekrar yürüdü, Sen-Petersburg'a saplandı.

Orada Çarlık Rusya'sının beyaz üzerine çifte kartallı bayrağı şekline girerek dikildi, kaldı.

Birinci gün ve birinci gece böyle tatlı düşüncelerle olaysız geçmişti.

Fakat üçüncü gün, İskenderun açıklarından Yumurtalık'ı tutarak bir dönemeç çizerlerken kafasında, hanımınki gibi geniş, kavrayıcı ve yüksek düşüncelere yer olmayan Bekirof'u bir merak aldı. Onun görüş ve düşünüş alanı dardı, önü ve arkasıydı. Ve bu ön ile arkada sabahtan beri şüphesini artıran bir hadise oluyordu. Bir aralık Nina'ya yaklaştı, ayakta durdu, yanına geldiğinin anlaşılmasını sessiz, hareketsiz, sabırlı bekledi. Neden sonra dalgın kadın bunun farkına varmıştı.

— Ne var?

— Takip olunuyoruz.

Ve başıyle uzakta, şimdilik epeyce uzakta görünen yelkenleri şişmiş bir gemiyi gösterdi.

Altınordu hanlarıyle Moskova prenslerinin torunu, çoktan beri, hiç bir kötü haberle bu derece sararmamıştı. O kadar sarardı ve yüzünün hatları öyle çekildi ki, büsbütün bir Kalmuk'a benzedi.

Çünkü hemen anlamıştı: Eğer izlendikleri doğru ise bunu yapan Fransız idaresi değildi; Fransızlar takip için bir yelkenli değil bir gambot gönderirlerdi. O halde peşinde koşanlar, tıpkı kendisi gibi, hükûmet dışında ve gizli olarak çalışıyorlardı:

Gepeu!

Nina ufkun, suların, gözlerinin ve gönlünün karardığını hissetti; duymadı, sanki gördü. Dün, hayalinden Petrograd'a diktiği ipek beyaz bayrak da bu karanlığa karışmıştı. Hatta daha korkuncusunu gördü: Denikin ordusunda iken, nasılsa kurtulduğu ölüm, şimdi, yeniden önüne dikilmişti; sıska elinde kan damlaları sızan kızıl orağıyla ve o etsiz ağzında öldürdüklerinin ruhunu geviş getirerek zevk aldığı sanılan şehvetli, dejenere gülümseme ile!

Ani bir ölüm? Ona razıydı... Fakat gözlerini, bir gün, Moskova'da Gepeu zindanında açmak ve Djerjinki ile karşılaşmak?

Boynundan sırtına doğru bir buz parçasının kaydığını duydu ve güzel vücuduna toz yaldız hafifliğinde ve yumuşaklığında, üflenince elinize, yüzünüze konacağını sandığınız bal rengindeki tüyler diken diken oldu.

— Ne zamandan beri ardımızdalar?

— Belki de Beyrut'tan kalktığımızdan beri... Fakat şüphem demin arttı. Bizden önce hareket eden odun gemileri bakınız, çoktan körfezin karşı sahilini tutmuşlardır. Arkada bıraktıklarımız daha Lâzkiye önlerine gelmedi. Halbuki şu solumuzdaki yelkenliyi yolda bulduk... Yaptığı manevralara bakılırsa bekliyor görünmemeye çalışarak etrafımızda oyalanıyor.

— Ne yapmamız gerek?

— Güneş batmak üzere... İçimize bu şüphe düştükten sonra gece yola devam etmek doğru değil; he-

men İskenderun'a dönmek ve karaya inmek daha uygundur. Orada bir hükûmet var.

— O hükûmet Adana'ya gitmemize razı olmıyanların elindedir. Bizi Beyrut'a geri çevirirler.

— Kızılların eline düşmekten hayırlıdır.

Bekirof da hanımının fikrinde idi, takip edenlerin kimler olabileceğini tahmin etmişti.

Dönmeye karar verildi.

Fakat öğleden beri düşen rüzgâr gurupla beraber büsbütün kesilmişti. Tam Payas ile İskenderun kasabası arasında, karaya bir mil kadar açıkta hareketsiz durakalmışlardı. Şurası var ki, kendilerinden biraz daha enginde duran şüpheli gemi suların oralardaki kuvvetli akıntısıyle, yavaş yavaş, **Hüdaverdi**'ye yanaşıyordu.

Nina acı acı düşünüyordu: Demek, G.P.U. şebekesi kendisini tâ Nis'ten beri gözden kaçırmamış. Grandük Kiril ile temaslarını kaydetmiş, belki de kurulan projeden bazı şeyler öğrenmiş, buna engel olmak için de çalışmaya geçmişti. Biliyordu ki, ele geçerse çarpılacağı ceza, en aşağı, bulunduğu yerde öldürülmekti. Öldürülmek, Moskova'daki 2 numaralı «Lubjanka» kovuşlarında işkenceye sokulma yanında cezaların en hafifi, kestirmesi ve tatlısıydı.

Nina kadar ölümü yakından görmüş, görmüş değil ölüm tarafından kucaklanmış, ölümle dudak dudağa gelmiş, hemen hemen gerdeğe girmiş kim vardı? Ölümün elinden mucize denecek kadar inanılmaz bir raslantıyla kurtulmuş olanlar çoktur. Fakat o, kurşuna dizildikten sonra kurtulduğunu gören biriydi.

Bu dehşetli sahne gözünün önünden, şimdi, bir dakika içinde, yeniden oluyormuş gibi bir canlılıkla, taze bir azapla, yüreğini durduracak ürküntüsü ile geçmişti.

Ukrayna güneyinde, Bersilav adındaki kasabaya o kış gecesi kızıllar, Dniyeper nehrinin buz tutmasından fırsat bularak girivermişlerdi. Beklenilmeyen sessiz, sinsi bir baskın... Fakat o baskından çok memlekette önceden hazırladıkları örgüt işe yaramıştı. Beyazların güvendikleri halk ve asker birdenbire Bolşeviklerden yan geçerek kendi elebaşılarını oldukları yerde - kışla, otel, ev - esir edivermişlerdi.

Nina da avlulu büyük bir konağın bodrum katında casus olmasından şüphelendiği bir kadını sorguya çekerken kapı yerinden koparcasına açılmış, içeriye emrindeki Kazak çavuşu girmiş ve tabancasını şakağına dayayarak :

— Teslim ol! diye haykırmıştı.

Keşke o tabanca patlayıvermiş olsaydı... Nina, işin farkında olmaya vakit bulmadan ölü düşmüş bulunacaktı. Halbuki esir oluyordu.

Silahını aldıktan sonra odaya hapsettiler. Pencereden baktı: Karlı, mehtaplı, durgun bir gece... Çevrede insanların oturdukları ihtimalini vermeyen bir gece! Soğumuş, donmuş, yüreği atmıyan, kanı dolaşmayan bir gece...

Boş avlu adamla dolmaya başladı. Konuşan, haykıran, birbirlerini sürüye sürüye çekip götüren kürklü, kaputlu, yamçılı bir sürü hantal ve silahlı adamlar... Şehir içinden kurşun sesleri de geliyordu. Ötede beride çıkan uzak yangınların alevi, bazen ,avlunun karlarına, insan kümelerine vuruyor, sönüyor, bir süre sonra gene belirerek her tarafa sıcak, taze bir kızıllık, bir fırın içi neşesi veriyordu.

Göğün bir tarafında battıktan sonra pişman olarak yeniden doğan, gene batan, gene dönen bir kararsız, şaşkın güneş varmış gibi...

Pencereden bakan genç kız irkildi :

İki manga asker, on kişilik bir kafileyi önüne katmış, geçiriyordu... Bunları avlunun kenarına götürmüşlerdi, yüzlerini duvara çevirmişlerdi ve bir yaylım ateş işitilmişti. Nina, biliyordu ki, göz bağlamaya vakit yoktu, bez yoktu. Onun için yeni uyarlama böyleydi, arkadan vurmaktı. Hem de gene bu yönteme göre kurşunlar göğse değil, doğruca kafaya atılırdı. Boş böğürlerinden yaralanarak hemen ölememiş olanları aramaya, kurtarıcı son kurşunu atmaya gerek kalmasın diye!

Yaylım ateşten sonra ayaktaki o bir dizi, gölge, şimdi, iğri büğrü, kimi bir at eğeri gibi kabarık, kimi fırlatılmış bir kaput gibi sıvaşık, kimi ayakları gömülmüş bir iskemle gibi çökük, hepsi de bir arabanın arkasından bağları çözülerek düşen eşyalar kadar sünepe, sefil, yere serilmişti; hareketsizdiler.

Böyle bir ikinci kafileyi daha seyretti.

Sonra odanın kapısı açıldı, fenerli şekiller ona seslendiler :

— Haydi yoldaş, sıran geldi!

Yirmi yaşında, çelik vücudu, tunç göğsü, sapa sağlam kalbi ile, tam hayatta, dipdiri, iken, sırası gelmişti; çarçabuk sırası gelmişti. Bir yere dayanmak istediği için ellerini yan ceplerine soktu.

Kurşuna dizilecekler, o toplulukta, beş kişiydiler. İki kadın, üç subay. Kadının biri, İngiliz şivesiyle Rusça haykırıyordu :

— Ben sizdenim! Sizinleyim! Yakupof yoldaştan belgem var!

Duvarın dibine varıncaya kadar Nina bu tiz, vahşi, yabancı sesi duydu.

Dizlerindeki dermansızlık arttıkça artıyordu; cesaretsiz görünerek ölmekten korktukça bacaklarının titremesi fazlalaşıyordu. O zaman düşündü :

— Ben de onlara böyle yaptım!

Rahatlığa benzeyen bir şey duydu.

— Sallanma, seninle uğraşacak vaktimiz yok!

Bu söz ona, tam duvar kenarında, arkasını dönerken söylenmişti. Yanındaki cırlak ses artık boğuklaşmıştı; yahut öyle duyuyordu.

Bir emir... Omuzdan ele geçen tüfeklerin pek iyi tanıdığı sesi, dükkân güneşliklerinin rüzgârla sarsılsığı zaman çıkardığı ses... O sırada bunu düşünen aklının hâlâ işleyen mekanizmasına şaştı.

Gene bir emir...

Dizleri kurşun yağmurundan bir saniye önce kendiliğinden yavaşça bükülüvermişti. Kimse bunu sezememişti ve hayatını işte o bükülüşe borçluydu. Bunu, neden sonra, kurşuna dizilmiş arkadaşlarının cesetleri arasında baygınlığından kurtulup da kendine gelince anladı.

Epeyce zaman geçmiş olacaktı ki, ay çekilmiş, avlu zifiri karanlığa gömülmüştü. Başını kardan kımıldatmayarak çevresine baktı: Ses, seda yoktu; gelen giden bekleyen de yoktu. Konağın pencerelerinde tek tük ışıklar... İşte o kadar.

Karanlık içinde karlar artık beyaz görünmüyordu; demir boruları boyadıkları yaldız rengini, o gümüşî, parlaklığı almıştı. Üstünde sıra sıra, yer yer, kar tutmuş olduğu için, henüz sıcak oldukları sanılan, siyah su birikintileri vardı; bunlar ölenlerdi. Serilmiş cisimleriyle akan kanları kar üstüne, dağlarının tümseklerini de gösteren kabartma, garip bir ada silsilesi haritası resmetmişti.

Başını usulcacık kaldırmak istedi, kalpağının ve saçlarının kara yapıştığını anladı; çatırdatarak çekti. Artık iyice düşünüyordu: Kurtulmalı...

Sürüne sürüne duvara yaklaştı, kısa bir duvar... Yüreği parçalanacak kadar atıyordu. Tırmandı ve kendisini öte yanda buldu. Fakat, tuhafı, düştüğü yer, birdenbire, altından kayar gibi olmuştu, bakındı; yürüyen bir kızağın içinde idi. Arabacı farkına varmadan onu bir süre taşıdı; sonra anlaştılar.

Sabah olmadan beyazların karargâhına yetiştiği zaman arkadaşları içeriye giren Nina'yı ağır yaralı sandılar; ölüyor sandılar, bir sedire uzattılar. Birisi kalpağını başından aldı ve saçlarına kar serpişmiş sanarak parmaklariyle silkmek istedi; aklaşmış olduğunu görerek şaşırdı. Başka biri de eline aldığı kalpağı, pencereden süzülen sabah güneşiyle, ışığı solgunlaşmaya başlayan lambaya tutmuş, muayene ediyordu. Tam tepesinde, bir sıraya üç kurşun deliği vardı.

Nina bu seferki kurtuluşunu Öksüz ile Yoksul'un deniz kıyısında bulunuşlarına ve arkasından atılan kurşunlara karşı ateşe başlamalarına borçlu idi. Yoksa gemiler borda bordaya gelip de iki taraf birbirinin üzerine saldırdığı zaman Bekirof'un tavsiyesiyle, usulcacık suya atlayınca kurtulmuş olmuyordu Çünkü, Nina'yı gemide bulamıyan komisyoncu Yasmin'in ilk düşündüğü şey denizin üstünü aramak olmuştu. Çarpışanları kendi hallerine bıraktı, arkasından bir bıçak yemeği bile göze aldı, eğildi, soğukkanlılıkla suları araştırdı ve kıyıya yaklaşmağa çalışan gölgeyi gördü.

Durumun elverdiği kadar, soğukkanlı, ağır ağır nişan almıştı. Fakat tam o sırada ayaklarının altına bir ceset yuvarlanıvermiş, kolunu sarsmıştı; kurşunu değdirememişti. Bunu anlayarak, bütün gayretiyle ikincisini tam hedefe yetiştirdi; daha doğrusu yetiştirdim sanarak ferahladı. Fakat gene peşini bırakmamak, kendisi de yüzerek arkasından gitmek, ölüyü yakala-

mak, görmek, emin olmak istiyordu. İşte o sırada sahilden ateşe karşılık, ilk kurşun yüzünü segirterek geçince duraksadı.

Nina'yı kimler koruyordu?..

Kıyıda bir Fransız müfrezesiyle karşılaşmaktan korktu. Bir tecrübe daha yapmak için yeniden attığı kurşunlarına karşılık görünce düşündüğüne büsbütün inandı :

— Ölüsü; emperyalist Fransa'ya hediyem olsun!

Dedi, kendi canını kurtarmağa baktı.

— III —

İ. N. O. Ve V. O.

Nina'nın başından geçen bu deniz olayını anlamak için geriye doğru gitmek gerek; tâ, ayağını Lübnan'a bastığı güne kadar...

Beyrut'un liman dairesi arkasında bir sıra, ufacık dükkânlar vardır. Komisyoncu, yükleme boşaltmacılar, belki de kaçakçı dükkânları, tek odalı yazıhaneler... Bu sokak gündüzleri, özellikle büyük vapurlarm geldiği günlerde çok kalabalık, gürültülü olur; bizim Galata ve Sirkeci'ye benzer. Ellerinde allı sarılı kâğıtlarla koşuşan ceketsiz adımlara çarpmamak, denkler ve balyalar arasmda tıkılıp kalmamak, hatta yamrı yumru taşlara, tramvay raylarına takılıp sürçmemek hemen hemen imkânsızdır. Hanlara, yazıhanelere şurup, gazoz, dondurma taşıyan kahveci çıraklarının da mekik dokuduğu o sokak, Nina'nın vapurdan indiği sabah - Mesajeri Maritim postasının geldiği günlere özgü - fazla bir telâş, bir kaynaşma, bir kabarıp taşma halinde idi.

Başında kasket, boynunda fotoğraf makinesi, gözlükleri vapur dumanı camlı dolgun bir turist, aynı gün, öğleye doğru bu kalabalığa karışmış, bir dükkân araştırıyordu. Kısa bir incelemeden sonra yazıhanelerden birinin camında aradığı ismi okudu: Abdennur Yasmin - Komisyoncu.

Camlı kapıyı itmişti; bir çıngırak sallandı.

İçeride, adi tahtadan bir yazıhane başına geçip uyuklamakta olan bir adam başını kaldırdı ve girenin yüzüne tanımadığını anlatan tavırla baktı. Gelen onu tanıyordu ki, Arapça :

— Esselâmünâleyküm ya Abdennur!

Dedi ve başka niyetle geldiğini anlatmak isteyen bir ağır söyleyişle ekledi :

— Sana amcanın oğlundan haber getirdim.

— Haberini bekliyordum. Sefa geldin, hoş geldin!

Birbirlerinin ellerini, dostça, candan sıktılar.

Küçük bir suskunluk; karşılıklı derin bir bakış...

— Yalnızız!

Dışarıdaki gürültü, kendiliğinden kapanan yaylı kapıyı ve camekânı ancak bir uğultu halinde geçiyor.

— İşte emanet!

Ziyaretçi bunu söyledi ve cebinden bir mavi zarf çıkarıp komisyoncuya uzattı. Komisyoncu zarfı açmadı; şöyle sordu:

— Turuncu ışıkta açacağım, değil mi?

— Evet; madem ki, kâğıdı mavi renktedir.

— Aynı oteldesiniz, tabiî...

— Aynı otelde ve yan odada... Sabahki davranışından ne öğrendiniz?

— Yarım saat önce aldığım bilgiye göre otelden bir arabaya bindiler, Yüksek Komiserliğe gittiler. Kadın Haberalma başkanının odasında yirmi dakika kaldıktan sonra Tatarla beraber, yayan, Cook acentesine uğradı. Onlar çıktılar, Fransız ajanı Karabet, içeriye girdi. İzlemede kusur yoktur.

— Sağol, yoldaş!

«G. P. U.» nun «İ. N. O.» örgütü «V. O.» şubesine mensup bu turist giyimli yoldaş Suriye ve Lübnan ajanından, ikindi üstü evinde tekrar buluşmak üzere ay-

rıldı. Abdennur da ceketini sırtına geçirdi, zarfı yan cebine koydu, kapıyı kilitlemek zahmetine bile katlanmadan, rahat tavırla dışarı çıktı. Yazıhanede önemsiz kâğıtlardan başka ne vardı ki... Zarfın açılıp okunması tehlikesi de yoktu. Çünkü içindeki mektup develope edilmemiş bir negatif pelikül idi. Sımsıkı kapalı özel iç astarlı zarf açılır açılmaz, yani ışık görür görmez silinip kaybolacaktı. Onu ancak bir «karanlık oda» da, hem de kırmızı ışık altında değil, turuncu ışık altında işlemek gerekirdi. «G. P. U.» nun Gepeu olduğunu hepimiz biliriz: Gizli komünist polis teşkilâtı... Bu teşkilât Çeka'nın yerine gelenidir.

G. P. U. Rusça «Devletçi Siyaset Birleşik İdaresi» anlamına gelen kelimelerin baş harfleridir. Sovyet toprakları Kolçak ve Denikin gibi âsi generallerden, beyaz Rus ordularından ve silahlı isyan örgütlerinden kurtulunca Çeka bir kanunla ortadan kaldırılmış ve yerine genel bir kanunla Gepeu kurulmuştu.

Gepeu, Çeka'nın noksanlarım tamamlıyordu. Bu yönden en önemli şubesi, dışardaki devrim düşmanlarını izleyerek ve zararlarının önüne geçecek olan İ.N.O. yani dış örgütüydü...

Suriye'ye gelmeden önce Nis şehrinde Çar adayı Grandük Kiril ile temaslarda bulunduğunu general Gouraud'nun okuduğu rapordan anladığımız prenses Nina Daniloviç'i bu şube ve Asya'ya ilgisi bakımından V.O. şubesi gözetlemeye memur edilmişti.

Nina'yı elinden kaçıran Çeka'mn yapamadığını Gepeu yapmak istiyordu.

Bu yapılmak istenilen nedir? Sadece izlemek ve zararlı olmasını önlemek mi? Yoksa büsbütün ortadan kaldırmak mı? Ve asıl merak edilecek bir nokta da şu idi: Karadeniz kıyılarında Çarlık için çalışmış olan inat-

çı, çok tehlikeli Nina, Suriye'de, daha doğrusu, Türkiye demek olan Kilikya'da ne yapacaktı?

Fransız haber almasından çok Rus örgütünü meraka salan yön budur.

Hudutları içinde yenilmiş olan Çarlık ve beyaz Rusluk, acaba, şimdi dıştan içeriye yeniden girmek için ne gibi bir proje hazırlamaktadır? Nina'nın üzerine aldığı vazife bu büyük proje ile ilgili midir, yoksa ancak yöresel bir işe mi dayanmaktadır? İ. N. O. herhalde bilinmezi çözecektir, çözemez ise zararın önüne geçecektir. Çünkü İ.N.O. dış memleketlerde en güçlü örgütü olan bir siyasal şebekedir. Onunla meşgul olanlar diyorlar ki: Söz geçerliliği bütün dünyaya yaygındır; Meksika'dan tutunuz, akla gelmedik yerlere, nerede insan ve hükümet varsa oraya ajanlarını yerleştirmiştir. Bu ajanlar Asya çöllerini gezerler, kervan geçitlerine göz kulak oluyor, her tarafta birçok kurumlar yönetirler. Hatta, bazen, asıl yerli hükûmetten daha iyi durumu kavrayarak merkeze bilinmeyen, beklenmeyen hakikati anlatırlar.

Bir İ. N. O. şefi demişti ki: «Eğer İngiltere kendi ajanlarının faaliyeti hakkında tam bir bilgi sahibi olmak isterse bizim dosyalarımıza başvurmalıdır.»

İşte Nina'nın peşinde dolaşan kara cam gözlüklü turist böyle korkunç ve güçlü bir örgütün temsilcisidir.

O örgütün yerli ajanı Abdennur da öyle bir kuvvete sırtını dayıyarak iş gören bir adamdı.

O gün, evine gelince doğruca karanlık odaya girdi; bir turuncu ampul taktı; sonra kapıyı örttü.

Ufak bir küvetin içine siyah görünen bir su döktü... Su şıpırtısı ve düzgün hareketlerle çalışan eller... İkinci bir küvet; yeniden el hareketleri... Bu da bitin-

ce musluğu çevrilen bir yalak. Plak artık banyoda, daha doğrusu akar serin sudadır.

Abdennur harfleri meydana çıkan esrarlı mektuba bakmakta acele etmiyor; soğukkanlı, dikkatli, sabırlı bir adamdır. Bunları Moskova'daki Çeka merkezi olan Lubjanka'da öğrenmiştir.

Cemal paşanın, Suriye yer değiştiriminde Lübnan'dan Anadolu içlerine sürülen bu Dürzi, tuhaf raslantılarla Rusya'ya geçmiş. Kafkasya'da iken Bolşevik ayaklanması kopmuş, buna karışmış, yararlık göstermiş, Moskova'da hizmete girmiş, sonra gizli memur olarak yeniden Beyrut'a dönmüştü.

Şimdi karanlık odayı yüz mumluk bir ampul aydınlatmaktadır. Islak pelikülü bu ışığa tuttu, ağır ağır okudu.

Bir daha okudu.

Sonra bir kibrit yakıp jelâtinli yaş mektubu aleve tuttu.

— IV —

AMANOS'DAKİ HAÇLILAR ŞATOSU

Nina, kenar atılmış bir dolu heybenin üzerine oturmuştu.

Vücudu loşlukta duruyor, fakat mazgal deliğinden içeriye uzanan ışık burgusu, sessizce, döne kıvrıla tozları deliyor, gelip parlak ucunu onun yüzüne sürüyordu.

Ayağında bir bez pantalon var; bumburuşuk... Sırtında bol bir erkek ceketi; boz kumaştan, işaretsiz bir asker ceketi..

İşittiği ayak seslerine aldırmadı. Taş merdivenlere vuran nalçalı kunduralar... İçeriye giren Kıran idi. Ona doğru yürüdü, yaklaştı, durdu, öksürdü, bekledi.

Kadın başını çevirmiyor, Fransızca:

— Bir şey istiyor musunuz?

Diye sordu.

Öteki gene başını dimdik tutuyor; burun deliklerinin açılıp kapandığı, göğsünün sık sık kabarıp indiği farkedilmektedir.

— Madam cevap vermiyecek misiniz?

Kımıldanmıyor.

— Siz bilirsiniz. Burada kadın kaprisleriyle uğraşmaya vaktimiz uygun değil. Üşürseniz duvarda eski bir kaput asılı. Onu manto, yatak, yorgan, ne şekilde

istersemiz kullanırsınız. Testide su, çömlekte darı ekmeğiyle biraz keçi peyniri var. Sizin için konmuştur.

Kıran hiddetini belli etmemek için altları iri çivili çizmelerini taşlara sert sert vurarak burçtan çıktı ve merdivenleri gene öyle, fazla gürültü yaparak indi.

Yoksul yere bağdaş kurmuş, silahını temizliyordu. Kayıtsızca sordu:

— Ne yapıyor?

— Kendisini naza çekiyor.

Templiers tarikati cenkçileri, Haçlılar akınının başında, Amanos eteklerine vardıkları zaman Amık ovası ile Akdeniz'in arasına gerilen bu sarp ve azametli dağları aşmak için Daryüs ile İskender'in izlediği yolu seçmişler. Bu yol, şimdiki şose geçiş yeri Beylân geçidi değildi. İranlı ve Makedonyalı cihargirler Amanos'un ortasına, en yüksek ve çetin tepelerine saldırmışlardı. Bu saldırış askerî bir ihtiyaçtan, geçitlerin daha kolay savunulma ve korunması yeteneğinden doğmuştu. Templiersler de öyle yaptılar, ovadan denize ve denizden ovaya inmek için en çok 800 metreye yükselen yatkın geçidi gözardı ederek 1250 metreyi aşan yüksek tepelere başvurdular.

O kanlı gezintilerden, bugün, Amanos dağlarında üç anıt, üç kale yıkıntısı kalmıştır: Sarıseki, Şalan ve Darısak kaleleri.

Şalan kale bütün geçitlere ve tepeciklere egemen bir dağ mahmuzu üzerine kurulmuştur. Askerî yazarlar diyorlar ki: «Hisar en mükemmel bir gözetleme noktası teşkil etmekte idi. Denize ve ovaya yol veren orasıydı ve dört taraftan gelebilecek düşmana karşı kolaylıkla kendisini koruyabilirdi. Hatta; eski zamanlar için bu kıymette olan Şalan kale, bugün de gene öyledir. Yerli elinde olmak ve yahut yerli kılavuzlar bu-

lundurmak şartıyle orada modern silahlı bir küçük kuvvet koca bir orduya göğüs gerebilir.»

Gözü ile gören yazar ve gezginler de «Bu hisar hakikî bir kartal yuvasıdır, demektedirler, kenarına vardıktan sonra yalnız taban katına çıkabilmek için ipler, kancalar kullanmak şartıyle bir saat uğraşmak gerekir.»

Bir gezgin yazara göre bu tırmanış hakikaten öyledir, güçtür. Fakat Amanos köylüsü için kolaydır. Şatonun bilinmeyen bir tarafında bir gizli geçit, bir sıçan yolu vardır.

Yazık ki, Amanoslar bugün bile şoseden yoksundur. Bugün Şalan kaleyi ziyaret etmek isteyenler yayan ve katır sırtında hayli zahmetli bir yolculuk yapmağa mecbur... Yarın, belki de - Lübnan'da olduğu gibi - dünyanın en güzel dağlarından biri olan Amanos'u da asfaltlanmış yollar kuşatacaktır. Dünyanın en güzel dağlarından biri derken romanımızın geçtiği bir yeri süslü göstermek için abartmaya kapıldığımıza hükmetmeyiniz. Fizik ve tarih profesörü oriyantalist rahip Henri Lammens diyor ki: «Yemyeşil ve iç açıcı tabiat manzaları görmek için orta Avrupa dağlarına tırmanmaya gerek yoktur. Amanos'larda bir gezinti sizi, daha insan ayağının basmadığı misilsiz güzelliklere götürür.»

Elmadağı bu sıra dağların en yüksek tepesidir: 1835 metre. Oradan dört tarafınızı seyredebilirsiniz. Bu dört yön birbirine benzemiyen dört çeşit panoramadır. Güneyde Atik yamaçlarını, Kanunî Süleyman'ın Beylân geçidini, Kızıl dağları, Domuzburnu'nu, Antakya ve Kuseyir dağlarını göreceksiniz. Kabarmış, şahlanmış, denize basıp bulutlara erişmiş bir yeşillik... Sonunda bizim Keldağ, Arapların Cebel Akrâ dedikleri çıplak Cassius. Batıda İskenderun körfezi... Payas, Dörtyol, Yu-

murtalık, Mersin ve İçel loşlukları ile bütün bu körfez, İskenderunla Payas arasında bir ufak, yeşil ova göreceksiniz, denize dayanan bir ova. Burası ünlü İssiüs savaşının geçtiği yerdir. Asıl adı Issos olan bu ovada İskender Daryüs'ü yendi ve karısı ile kızını esir etti. Gene İssüs de, bu olaydan beş yüz yıl sonra Septim Sever, Nigeri yenmişti. Kesin sonuçlu iki büyük savaş alanı. Yalnız bu tarihi ovayı seyretmek ve düşünmek için saatlerce oturabileceğiniz bir manzara. Doğuda Amık ovası, Amık bataklıkları ve Amık gölü... Işık oyunlarının en fazla cilvelendiği bir yer. Kuzeyde Akkaya ve heybetli Toroslar. Hava açıksa ümit etmediğiniz iki adayı, güneydoğuda Halep kalesini, batıda Kıbrıs'ı sezmeniz olağandır. Halep nedir? Çölde dört yüz bin nüfuslu dar bir ada değil mi?

Şalan kalenin yolu Elma dağından çevrilir.

Tepeden inince Değirmendere'ye egemen bir izi tutacaksınız; Biçik vadisini, Pekbelâ köyünü; daracık Horozçukuru boğazını geçeceksiniz. Solunuzda baş döndüren bir uçurum: Bostancık. Bu uçurumun içi hiç eksilmeyen kaba kalm ağır bir sis yığını ile daima doludur. Horoz köyünden sonra artık dağın doğu yamacındasınız. Yukarıda ufacık bir köy: Üçtepe. İşte Aylân yaylası, işte Mangiztepesi ve bu tepenin altında korkunç bir yar daha... Şimdi bir boğaza giriyoruz: Çınarlar, salkım söğütler, pembe zakumlarla süslü, serin, gölgeli, sulak bir boğaz. Fakat başınızın üstündeki dağların tüyler ürpertici bir manzarası vardır: Bütün tepeler ve sırtlar yamru yumru, keskin dişli, sipsivri, simsiyah ve hemen yıkılacakmış gibi çatlak, yıkık, sanki çürüktür. Dünya burada ateş çağından henüz çıkmış, daha yarı sıcak, hayata uygun olmayan bir ürküntü verici... Vagneryen bir görünüş. Bereket ki,

o fışkırıp çatlamış, sivrilip parçalanmış kayalıkların etekleri gözleri dinlendiren verimli bir ormandır.

Buradan Şalan kaleyi kunt bir karaltı halinde Mangiz dağının Üçüzlü tepesi altında uzamış kayadan bir mahmuz ucunda görebilirsiniz.

Fakat ona varmak için daha epeyce yol almamız gerekir. Önce Paşaoluk yaylasına uğrayacaksınız. Yayla baştanbaşa bir meyve bahçesidir. Acaba bu yeri seçen ve keyfini süren paşa kimdi? Her bucaktan bir pınar kaynar, arklarda serin ve keyifli sular şakır. Gelişmiş çınarların gölgesi çimenliktir; çağlayanların beyaz köpüklerini iyice görebilmeniz için salkım söğütlerin ipek eteklerini aralamanız gerekir.

Paşaoluk'dan sonra bir yayla daha: Çınarköyü... Çınarköyü'nde dünyanın, sanırım, en mutlu, sağlıklı, iri ve gürbüz çınarlarını bulacaksınız. Öyle çınarlar ki, ne kadar kocamış olsalar yaşlarını göstermiyorlar: Bedenleri kovuklaşmıyor. Dallarına da içkiden ve şehvetten sarhoş çiftler isimlerinin ilk harflerini kazmamışlardır.

Bir dere, onu geçtiniz; bu kez başınızı azıcık yukarıya kaldırınız: Şalan kale bütün görkemiyle tepede duruyor. Kalenin setleri, siperleri önündesiniz.

Şalan kale Templier'lerin kurdukları bir ulu hisardır ve Antakya prensliği zamanında Ermeniler, Bizanslılar, Franklar arasındaki savaşlarda büyük bir rol oynamıştır. Bir zamanlar binlerce silahşör barındıran bu geniş ve heybetli hisardan bugün ayakta kalan bir dev iskeletidir; kalın taş kemikli, yarı kambur, yer yer çökük, fakat hâlâ ayakta tutunmaya çalışan bir iskelet. Hiç ışık yüzü görmeyen dehlizlerinden ve kubbe altlarından birdenbire bir meydanlığa çıkıyorsunuz, damından eser kalmamış, dişlek duvarlı, otlar fışkırmış bir meydanlık... Işıktan gözleriniz kamaşıyor. Sonra gene

bir kemere, bir kubbe altına, loşluğa giriyorsunuz. Yeniden açıklığa varmak için... Artık gökteki ay için bu harap hisar, teklifsiz meraklarına her tarafını açmış bir eğlencedir. Yumuşak ışığını sıçan yollarına kadar uzatarak, köşesinde kenarında, sağında solunda, alttan üstten onu dolaşıyor. Mehtaplı gecelerde sanırsınız ki, ayın bu dağ tepesinde başka işi yoktur; şatonun harabesinde gezintiye, burçlarına, barularına dayanarak Amanosları seyre çıkmıştır.

Kuzeydeki burç ve bir hisar, henüz sağlamlığını, kubbelerini ve merdivenlerini koruyor. İşte Kıran Bey çetesinin döküntüsü bu hisara ve bu kubbeler altına sığınmıştır. Ve Nina da bir sabah, gözlerini orada açmış, şaşkın şaşkın çevresine bakınmış, bir ortaçağ şatosunda, Türk çetesine esir düştüğünü anladığından, girdiği maceranın korkunçluğu, acayipliği ile vücudunda zevke benzeyen bir heyecanlı ürpermenin dolaştığını duymuştur.

Kıran gene odaya girdi.

Nina başını çevirdi ve ona baktı. Sert, sivri, kindar bir bakış. Bu bakış Kıran'ın yüzünü dişliyor.

— Kim olduğunuzu öğrenmek istiyoruz!

— Fransız yüzbaşısı Ernest'in karısıyım.

— Ernest bir küçük isimdir. Aile adını söyleyiniz.

Gözlerde çete kumandanını acınacak derecede bilgisiz gördüğünü anlatan bir anlam belirdi:

— Aile adı Ernest'tir. Jül Ernest, Fransa'da Pol, Andre, Jorj, Klod gibi küçük isme benzeyen soy adlı tanınmış adamlar, Jorj Klod'lar, Tristan Bernarlar, Hanri Roberler, generaller ve doktorlar vardır. Öneğin doktor Pol... Örneğin general Jorj!

Ve başını duvara çevirdi. Kıran hafifçe kızardığını duydu.

— Yüzbaşı Ernest şimdi neredededir, hangi mevkıde?

Cevap yok.

— Sizden düşman ordusu hakkında bilgi almak için bunu sormadım. Mümkün olursa kocanıza hayatta ve güvende olduğunu haber vereceğiz.

Yeniden bir bakış, bu uygar davranış bir Türk çetesinden beklenebilir mi der gibi...

— ... Hatta yolunu bulabilirsek ilk Fransız noktasına sizi teslim edeceğiz. Denizde sizi kesin bir ölümden kurtaranların biz olduğumuzu düşünmelisiniz. Düşmanlarınızın kurşunu ile çoktan ölmüş bulunacaktınız.

Kadın aynı sert yüzle susmakta devam ediyor.

Kıran :

— Keyfinize! diye sözü kesti ve döndü.

Yoksul gene, her zamanki gibi sordu :

— Neler dedi?

— Bırak yaban kedisini... Az daha yüzüme atılacaktı. Bir belâya çattık ki...

Öğle üzeri Kıran bir daha burca çıktı. Kadın, bu sefer, eski kaputu üzerine çekmiş, yatıyordu. Öyle bir yatış ki, sefalete, eziyete ve bayağılığa alışmış olduğunu gösteriyor. Genç adam, içinden «Bir çamaşırcı veya köylü kızı...» diye söylendi. Gene de uyandırmaktan korktu, usul usul geri dönüyordu, çağırıldığını duydu:

— Mösyö! Mösyö!

— Söyleyiniz.

— Sigara bulabilir miyim?

Kıran :

— Vallahi, madam, dedi, pek sert cinsinden kaçak tütünümüz var. Fakat sigara kâğıdımız tükendi...

Nina'nın yüzünde, «Ya, siz nasıl içiyorsunuz?» diyen bir soru çizgisi...

— Arkadaşımız kale dibindeki yasemin ve mürver dallarından çubuk yapıyor. Yasemin ve mürver tütünün biraz acılığını aldığından kâğıtla içmeğe tercih ediyoruz. İsterseniz size de bir çubuk verelim.

Erkek gülümsüyordu. Her ikisi arasında henüz farkına güç varılan bir yakınlık hissedilmeğe başlanmıştı... Kadın değişmeyen yüzü ile :

— Veriniz! dedi.

Merdiven başından aşağı eğilen Kıran, Öksüz'e seslendi :

— Biraz tütün, kullanılmamış bir çubuk getir, Madama tiryaki imiş!

Karanlık basıyordu.

Kıran'la Yoksul beraberce kadının yanına girdiler. Yoksul'un elinde ufacık bir idare lâmbası var.

— Elimizdeki tek ışık budur. Onu sizin odanıza vermeği kararlaştırdık. Fakat, pek gerek olmadıkça yakmamalısınız. Çevreye görünmek isteğinde değiliz.

— Karanlık beni korkutmaz.

— ... Bir de güvence vermek istiyoruz: Ben ve arkadaşlarım güvenliğinizden sorumluyuz. Burada kalacağınız kısa süre içinde Türk vatanseverlerinin konuğu olduğunuzu düşünerek hiçbir şeyden endişe etmemelisiniz.

İki erkek yapacakları ve söyliyecekeri başka bir şey kalmadığım anlıyarak odadan çıkmağa hazırlandılar. Fakat Nina, Kıran'ın istemiyerek ayrıldığını hissetmişti. Başını ona doğru çevirdi, delikanlıyı acıyormuş gibi bir sevecen bakışla kavradı; sonra, hafifçe :

— Mersi! dedi.

Kale dibindeki yağmur birikintileriyle dolu çukurlarda, bu ilk durgun bahar akşamına karşı kurbağaların ılık seslerle ötüştükleri duyuluyordu...

— V —

NİNA TÜRKÇE KONUŞUYOR

— Size durumunuzu olduğu gibi anlatmak isterim. Beni dikkatle dinleyiniz.

Nina yasemin çubuğundan bir nefes çektikten sonra bunları söyleyen Kıran'ın yüzüne ilk defa, bir merakla baktı. O, henüz başlayacağı nutkun ilk cümlelerini tasarlamakla meşguldü.

Ne güzel bir erkekti! Sağlam yapılışlı, taze kanlı, «atletik» bir İsa, silahşör bir İsa... Özenle taranmış sarışın sıcak renkli saçlarıyle, sakalı ile koketrisi olan bir İsa! Gözlerinde, bütün bu cenkçi giyinişi, başındaki puşusu, önü ilikli mintanı, cephanelikleri, tabancası ile uymayan bir tatlılık, gönülden gönüle bir bakış, sarılıp sevgiyle bir kavrayış vardı. Bu gözler, kadın gözlerine dalmak, kadın vücudunda dolaşmak, kadın ruhu ile, kadın hırsı ile anlaşmak, bu ruhu, bu hırsı coşturmak ve sonra dinlendirmek için yaradılmışa benziyordu. Yarı melonkolik, sürünüşü kadife gibi ılık ve biraz da gıcıklayıcı, öpülmeği bekleyen gözlerdi. Öpüle öpüle, koklana koklana kapatılacak ve gene öpülerek, koklanarak açılacak masal gözleriydi.

Nina hayran hayran bakıyordu. Öteki bunu, istediği dikkat sandı, dikkatle dinlemeğe hazırlandığına hükmederek dedi ki :

— Sizi, hemen, ilk Fransız karakoluna teslim et-

meği düşünmüştüm. Fakat, merkezimizden emir alıncaya kadar bu kalede, buralarda beklememiz gerektiğinden yerimizi haber vermenizden çekinerek bu isteğimi yapamıyacağım. Sonra bir mesele daha var: Başınızdan acayip bir macera geçtiğini adamlarım görmüş.. Sizi takip eden bir odun gemisinden üzerinize silah sıkılmış, öldürülmek istenmişsiniz. Bu, her kadının, her subay karısının karşı kalacağı olaylardan değildir. Çevrenizi esrar sarıyor; susmanızla da bu esrarı arttırıyorsunuz. Onun için hakkınızda ne yapmak gerektiğini kumandanımdan soracağım. Yazık ki haberleşmemiz şu sırada düzensiz. Bizimle beraber daha kaç gün kalacağınızı bilemiyorum.

Nina bir şey demiyordu, gözleri gözlerinde dinliyordu.

— Şurasını da ilâve edeyim: Susmanızın sonucu, yazacağım rapor üzerine bizim karargâha gönderilmeniz olacaktır. Orada konuşacağınızı sanıyorum. Fakat daha önce, yeteri kadarını bana anlatacak olursanız belki de en kısa yoldan yerinize varmış olursunuz. Durumumuz bir kadınla uzun süre meşgul olmaya, bekçilik etmeye uygun değildir. Sonra sert bir haliniz var...

Nina'nın dudaklarında en yakışıklı, taze pembe, ruhtan kuvvet almış bir gülümseyiş açıldı. Kıran'ın gözleriyle onun bu gülümsemesi ne hoş karşılaşıyor, birbirlerine nasıl yaraşıyor, aynı sanat güzelliğiyle ne kadar uyuşuyordu. Erkek, içinden: «Tek güzelliği, kibarlığı, kadınlığı bu gülümseyişinde...» diye söylendi.

— Niçin bir odun gemisinde idiniz? Neden erkek elbisesi giymiştiniz? Kimliğiniz hakkında ne sebeple bu kadar ağzı sıkı duruyorsunuz? Görüyorsunuz ya, bırakılmamanız için çok sebepler var. Sade bırakılmamanız değil, hatta...

Kıran sustu. Aklından geçeni söylememek nezaketinde bulunmuştu. Fakat Nina'nın sözü tamamladığını işitti :

— Kurşuna dizilmem için!

Bunu aldırmadan söyleyen kadın ayağa kalktı. Kıran'a yaklaştı, yaklaştı. Ne diyecekti! İtiraf mı? Hayır. Şunu söyledi :

— Oldukça uzun bir zaman misafiriniz kalacağım anlaşılıyor. Hiç olmazsa kale içinde dolaşmama izin veriniz. Dışarda bahar var, güneş ılık, manzara eşsiz... Bunlar belki de sinirlerimi yatıştırmaya yarayacak, belki de konuşmama vesile olacak.

Kıran kaşlarını çattı :

— Düşünürüz!

Dedi ve dişlerini sıkarak geri döndü.

Ertesi sabah Öksüz, Kıran'ın emri ile Nina'yı hava aldırmaya götürdü.

Beraberce kalenin sarnıcına kadar yürüdüler; oradan eski kilise harabesine girdiler. Kadın burada haç çıkardı.

Daha sonra kilise duvarlarının üzerine tırmandılar, denize ve Karataş'a doğru gönül alıcı bir manzara ile karşılaştılar. 1260 metre yükselikte bu bakış insana bir kartal gururu veriyordu. İnsan kartallaştığını sanıyor; onun keskin gözlerini, sert yüzünü, acımacız gagasını ve hırslı yüreğini taşıdığı kuruntusuna düşüyordu.

Öksüz ova çocuğuydu; taşlara tutunarak, bu başdöndürücü manzarayı çarpıntı ile seyrediyordu. Nina hiçbir şeye aldırış etmiyordu, yarı beline kadar sarkmıştı. Köylü korktu, belinden yakaladı; alışkanlıkla, kendi dilinden :

— Düşersin, dedi, yaprak gibi savrulup gidersin!

Nina Türkçe cevap verdi :

— Alışkanım, düşmezim!

Öksüz'ün ağzı hayretten açık kaldı; yanlarında bir üçüncü adam varmış gibi bağırdı :

— Türkçe biliyor, Türkçe konuşuyor.

Öteki :

— Bıraz, dedi, bıraz!

«Bir» leri tatar şivesiyle çiftleştirerek «bırr» diye söylüyordu. Öksüz yere çökmüş, hâlâ söyleniyordu :

— Türkçe konuşuyor! Türkçe konuşuyor!

Nina konuşmasını kesmişti, yeniden sarkmış, Adana tarafına bakıyordu.

Kaleye döndükleri zaman Kıran'ın yanına paldır küldür giren çeteci haykırdı :

— Avrat Türkçe konuştu! Türkçe konuştu!

Kıran raporunu yarıda bıraktı; biraz sararmıştı; kaşları çatılarak kendi kendisine söylendi:

— Bu ne biçim iş? Bu ne şaşılacak kadın!

O gün, öğleden sonra, tepelerinde birkaç Fransız keşif uçağı dolaştığı için kaledekiler yerlerinden kımıldayamadılar. Denizde de iki küçük ganbot saatlerce araştırmalar yapmıştı. Akşama gözcü çobanlardan şunu da öğrendiler: Asker müfrezeleri kıyılarda dönüp dolaşmıştı. Belli ki, Fransızlar kaybolan kadını arıyorlardı.

Bugün Nina'nın yanında yürüyen Kıran'dır.

Eskiden şatonun kilisesi olan çökük binada dolaşıyorlar. Taşlar üzerindeki yarı silinmiş yazılara bakarken kadın:

— Bizans eserleri, dedi, şunlar da lâtince... Binanın yapı şekli Haçlılar devrine ait olduğunu gösteriyor.

— Olabilir.

— Sanırım Amanos dağlarındayız; Torosların bir dalı... Kıbrıs adasındaki Trodos sıra dağları, aklımda kaldığına göre Amanosların bir uzantısıdır.

— Mümkün.

— Biz, şimdi Kilikya'nın güney hududundayız; hududunun sonunda. Kızıl dağlarla beraber Suriye hududu başlar. Beylân geçidi iki memleket arasını ayıran doğal hattır.

— Bizim için Kilikya bir eski coğrafya ve tarih kelimesidir. Oraya Adana ili deriz.

— Biz demeyiz.

Göz göze bakıştılar. Hiç biri sertliğini kaybetmiyordu. Kıran dedi ki :

— Hem siz Türkçe bildiğinizi bizden sakladınız. Niçin?

— O kadar az ve sizinkine benzemiyenini bilirim ki, maksadımı anlatamamaktan korkarım. Onun için bahsetmemiştim.

— Nere Türkçesi konuşursunuz?

— Kazan ile Kırım arası bir Türkçe...

— Bu Fransızca cümlenizi o dilde tekrar eder misiniz?

— Peki!

Ve kadın «r» leri çiftleştirerek sözü tekrarladı. Bu şive Kıran'a o kadar hoş geldi ki, gülümsemeye başladı. Nina da hafifça kızarmış, gülümsüyordu. Gene Fransızca sordu :

— Tuhaf konuşuyorum, değil mi?

— Hoş konuşuyorsunuz, sevimli oluyorsunuz, yüzünüze yakışıyor.

Bunu derken önlerine bir çukur, sonra atlanması gereken bir yüksek taş çıkmıştı. Kıran kadının kolundan tuttu, yardım etti.

— Mersi!

Şimdi kubbenin üstünde idiler, keskin bir rüzgâr yüzlerine çarptı ve Nina'nın kısa saçlarını karma karışık etti.

— Saçınıza ve sakalınıza imreniyorum, hiç kusur yok. Acaba tarağınızı, sabahları olsun, kısa bir süre için verebilir misiniz?

Karşılıklı gülüştüler.

— Size biraz eşya, giyecek ve çamaşırınızcı bazı şeyler bulmaları için emir vermiştim. Bugün, yarın her halde getirirler. Fakat hep köylü işi olacak; şalvar, cepken, bez gömlek, filân...

Bu sefer gene karşılıklı bakıştılar; ama deminki keskinlik, sertlik yerine bakışlar tatlanmıştı. Kadın içinden: «Öfkeli olduğu zaman bile gözleri öper, dokunuşunu duyurur gibiydi. Şimdi bütün vücuduma sıcaklığı rengi, ışığı geçiyor...» diyordu.

Kıran da bir şeyler hissetti: «Gözlerinin ne tuhaf menevişleri, cilâlı arabeskleri var. Fakat bir yılan derisi kadar, süslü olmasına karşın, korkunç, ürpertici... Ağız, işte o, hiç rasgelmediğim bir şey... İçinde serin bir meyve eziliyor gibi imrenme veriyor, yutkunma veriyor. Bakarken tad duyuyorum, koku duyuyorum.»

Konuyu değiştirmek için kadına çevreyi gösteriyordu :

— Eski savaş adamları bu kaleyi Amanosların en can alıcı, önemli bir geçit yerine ve ele geçirilmez bir tepesine kurmuşlar. Denize inen yollar buradan geçer, sonra iç ovalara da geçit gene buraları verir. Doğuya doğru bakınız, şu yüksek dağın adı Akkaya'dır, yüksekliği 2500 metre... Onun kenarından Leçe denilen ovaya inen yol katır sırtında tam on saat sürer. Bu taraftaki patikayı tutarsınız. Karagediği geçidinden gene

ovaya yedi saatten önce varamazsınız. Akkaya'dan diğer bir keçi yolu, ormanlar arası sizi sekiz saatte aşağı indirebilir. Fakat bunların hiç biri yalnız başına aşılacak, bulunacak yollar değildir. Hepsi de ormanlık, kayalık, uçurumlu, korkunç ve ıssızdır.

— Kaçmaya niyetli değilim.

— İyi ediyorsunuz. Pek uslu, uysal görünen iki adamım da kaçan esirlerin arkasından seyirci kalmamaya alışmışlardır. Attıkları kurşun da hiç boşa gitmez.

— Ben de avcıyım, nişancıyım.

— Ama siz olsa olsa tavşan, bıldırcın, keklik avlamışsınızdır. Atış yerlerinde kurulu resimleri vurmuşsunuzdur.

Nina güldü, yarı kahkaha bir alaycı gülüş...

— Savaş tüfeği çifteye benzemez...

Gülmesine devam ediyordu...

— ... Ve savaş alanı sizin Fransa'da bildiğiniz etrafı çevrili özel av koruları değildir.

Hâlâ gülüyor...

— Sözlerimin pek de eğlenceli olduğunu sanmıyorum. Neşenizi bozmak istemem; fakat unutmamalısınız ki, burada her saat bir tehlike içindeyiz. Daima çarpışmamız, öldürmemiz ve öldürülmemiz ihtimali var. Savaş devam ediyor. Güzel gözlerinizin alışmadığı kanlı bir olay ile incinmesini arzu etmem. Çünkü, öyle bir olay çıkarsa siz de pek yakından tehlikeli bir durumda, içinde bulunacaksınız.

Nina gülüşünü gizlemek için başını Akdeniz'e çevirdi.

Ertesi sabah kadını Yoksul gezdiriyordu. Arasıra, yarım yamalak Türkçe konuşarak.. Nina sordu :

— Uhraglarım gelmedi?

— Uhrağ da nedir ki?

Elbisesini göstererek Nina başka kelimeler arıyordu. Sonunda buldu.

— Pırtılarım, giyimlerim...

Bu «pırtılarım» sözü, iki «r» dörtleşerek ve titreşerek ağzında pek hoş, sevimli, süslü, acayip bir şekle girmişti.

— Ha, pusatlarım, çamaşırlarım diyeceksin... Bu akşam Öksüz eletecek! Nere dilidir bu dediğin?

Nina eliyle çok uzakları, doğu tarafında bir yerleri işaret etti :

— Irak iller, bilemen!

— Bizim milletten mi onlar?

— Beli, bizim milletten!

Yoksul bu «bizim milletten» cümlesini kadının iyi Türkçe bilmemesinden yanlış kullandığını düşündü, önce, aldırmadı. Fakat biraz sonra tekrar hatırladı, meraka düştü. Dosdoğru soramadı :

— Adın nedir ki senin?

— Nine? Nine Hatun!

Bunu söylerken Nina çapkın, şakacı bir yüzle bekçisine bakıyordu. Bu uydurduğu bir söz değildi. Ehrenburg'daki sarayda Bozkırlardan gelen işçi kadınlar ondan, çocukluğunda böyle bahsederlerdi: Nina'yı Türk kurallarınca Nine yapmışlar, prensesi de hatun ile tercüme etmişlerdi.

Yoksul, Nine'nin büyük ana, yaşlı kadın anlamına geldiğini, Hatun'un da Amık ve Kürddağ yöresi Türklerinde aşiret başı düzeyindeki adamların kadınlarına verilen bir ün olduğunu biliyordu; «ağa» ve «bey» in kadın için kullanılanı... Fransızca'yı Türkçe'den çok iyi konuşan bu erkek elbiseli frenk karısının Türk olmadığı kesindi. Ama tam frenk de değildi.

Her halledemediği meseleyi daima Kıran'dan sormaya alıştığından, dönüşte yanına yaklaştı :

— Avratın adı Nine Hatun imiş... Türk mü olası dersin?

Kıran saçlarını tarıyordu, durdu; yüreği atmıştı. Bir saniye düşündü, sonra ayağını yere vurdu, haykırdı :

— Allahın belâsı!

Biraz daha düşündü, hatırına bir şey geldi ve tarağı uzattı :

— Al şunu, kendisine veriver!

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

BULUŞTUKTAN SONRA

— I —

KALAMIŞ KOYUNDA BİR EVLENME KARARI

Beyrut'ta Suriye ve Lübnan Fransız Yüksek Komiserliği haberalma dairesi nöbetçi eri, âmirinin odasına girdi, vaziyet aldı :

— Kolonelim, dedi, yüzbaşı Ernest dışarıda bekliyor.

— İçeri alınız!

Kapının önünde uzun boylu, mavi gözlü, güzel bir subay göründü. Yüzünde, yabancıların bile farkına varacağı derin bir kederle kolonele yaklaştı ve selâmlaşır selâmlaşmaz sordu :

— Yeni bir haber, bir hayırlı haber var mı?

Öteki kaşlarını kaldırdı ve ellerini ovuşturmaya koyuldu.

— Olay hakkında da bilgi alınamadı mı?

— Henüz bir şey öğrenemedik. Kesin olan şudur: Eşiniz Beyrut'tan Hüdaverdi adında bir odun gemisine binmiştir; İskenderun'a kadar seyahat olaysız geçmiştir; fakat «Le Pilier de Jonas» mevkiine yakın bu

gemi bir başka geminin saldırısına uğramıştır. Çevreden işitilen islah sesleri bize bu hükmü verdiriyor. Şimdiye kadar karaya iki ceset vurdu: Birisi prensesin uşağı Bekirof, öbürü bir tayfa. İki gemiden de iz yoktur; bunların Türkiye kıyılarına veya adalara sığınmaları ihtimal dahilindedir.

Yüzbaşı Ernest maroken koltuklardan birine gömüldü, hareketsiz kaldı. Kolonel anlatıyordu:

— İskenderun zabıtası Tatar yüzlü cesetten bahsedince Beyrut polisi şüphelenmişti. Prensesin otele iki gecedir gelmediği ve hiçbir yerde izine raslanmadığı anlaşılınca bu şüphe artmış, Bekirof'u gözleyen memur İskenderun'a gönderilerek ceset teşhis ettirilmişti.

Yüksek Komiserin verdiği emirler pek kesin, pek sertti; bütün seçim daireleri şimdi bu işin soruşturmasile meşguldür. General hazretleri, meselenin aydınlanması için yüzbaşının Beyrut'a getirtilmesine, kendisinden bilgi alınmasına gerek görmüştü.

Ernest başını kaldırdı :

— Ne gibi bilgiler? diye sordu.

— Örneğin eşinizin niçin Adana'ya gitmekte ısrar etmesi...

— Beni görmek için.

— Evet, olabilir... Ancak Suriye'ye gelmeden önce Grandük Kiril ile görüşmeleri...

— Uzaktan akrabasıdır.

— Bu konuşmaların siyasal olduğunu tahmin eden raporlar aldık.

— Rapor, rapor... Ben de her gün böyle temelsiz raporlar alırım.

— Fakat olay raporlara hak verdirecek mahiyette değil midir?

Yüzbaşı gene koltuğa gömüldü, sustu.

— Dairemizce yapılan araştırma prensesin gizli bir örgüt tarafından takip edilmiş olduğunu meydana çıkarıyor. Kendisi ile beraber, aynı vapurla Beyrut'a bir adam çıkmıştır, aynı otele inmiştir, üç gün sonra Mısır'a gitmiş ve izini kaybetmiştir.

Ernest yeniden başını kaldırdı :

— Bolşeviklerden mi kuşkulanıyorsunuz? diye sordu.

— Kuşku değil, inanç!

Yüzbaşının aslında sarı, allak bullak olan yüzü büsbütün sarardı, darmadağınık oldu :

— Felâket! diye mırıldandı.

Bu düşkünlüğünden yararlanan kolonel ona yaklaştı, omuzuna elini koydu, sevecen bir sesle :

— Dostum, dedi, bildiklerinizi söyleyiniz, hem rahatlarsınız, hem de bize baş vuracağımız çareleri öğretmiş olursunuz.

Çıngırağa bastı, nöbetçi ere emir verdi :

— Kimseyi kabul etmiyeceğim, gelenler yardımcımı görsünler.

Nina'yı İstanbul'da tanımıştı, Rus mültecilerinin akını sırasında... Fırtınalardan tüyleri örselenmiş, kanatları düşük, güçsüz bir kuş sürüsü, bir sabah şehrin üstüne indi, sokaklara dağıldı. Dörder beşer, yorgun argın, fakat canlarını kurtarmış olmaktan sevinçli aşağı yukarı dolaşıyorlardı. Yabancı bir dilin acayip şivesi de beraber gelmişti. Hemen her gördüklerini beğeniyorlardı: «Haraşo!» Herhalde bu kelime «Güzel, çok iyi!» anlamına geliyordu ve İstanbul halkı da beyaz tenli, pürüzsüz ciltli, boylu boslu Rus kadınlarına bu adı takmıştı: «Haraşo...» En işkenceli, zalim bir ölümden kurtulanlar için, kurtuluşa erince, elbette hayat ve hayatın ufak tefek zevklerini sağlamak güzel görünürdü.

Bu ruhsal duyguyla beğenilmiyecek şeyleri de, sefaleti ve gurbeti de hoş buluyorlardı.

— Ben, o zaman, Fransız işgal ordusunda idim, teğmendim, diye başladı. Selânik cephesinde aldığım kurşun yarası yüzünden aylarca hastanede yatmış, çürüğe çıkarılmam gerekirken ısrarımla kadroda alıkonulmuştum. Anlattığım akın üzerine, Beyaz Rus temsilciliği yanında, bağlantı subayı tayin edildim.

Nina oraya geldi; birçok mülteci arasında... Elinde birtakım belgeler vardı, ayakta bekliyordu, üzgün yüzlü, dalgındı; güzeldi, hem başkalarına benzemeyen orijinal bir güzellikte idi, yumuk, çekik hatlı, ufak tefek, çok sıcak, cana yakındı. Yanına ben gittim, kâğıtlarına baktım: Prens Danilof'un kızıydı.

Temsilciye sordum :

— Gelenlerin içinde bir de prenses Danilof var. Sizce tanınmış biri midir?

Beyaz Rus subayı yerinden sıçradı :

— Prenses Nina mı? Buraya alalım, o bir kahramandır!

Ve o gün öğrendim ki, bu çerden çöpten, tatlı yüzlü, gösterişsiz kız Çarlık için en tehlikeli işlere girmiş, eşsiz yararlılıklarda bulunmuş, ün alıp şan vermiş bir vatanseverdir. Sözümü tasdik edişinizden anlıyorum ki, Nina'nın maceralarından habersiz değilsiniz; Nina bir destan yaratmıştır.

Ernest onunla tanıştıktan sonra bir daha ayrılamadı.

Nina Fransa'ya gitmek istiyordu. Sık sık buluşuyorlar, gelecek projesini konuşuyorlardı. Dünyanın hiç bir şehrine benzemeyen, bütün coğrafya terimlerini hep bir arada içine toplamış olan İstanbul'daki bu başbaşa gezintiler, tabiatın da güzelliğine, büyüsüne karışarak

aralarında aşktan fazla temiz bir dostluk yaratmıştı. Fransız subayı için genç Rus prensesini korumak bir vazife olmuştu. Bir gün Kalamış kahvesinde çınarların altında oturmuşlardı; bu yere âşıktılar. Hiçbir su katmanı üstünden; o kadar çok, göz kamaştırıcı renk birbiri ardına durmadan geçemez. Rengi güneşten alır, gökten alır, çevreden alır, her su gibi... Fakat öyle zamanlar olur ki, dışarıdan bulamayınca içinden yaratır, sanki eski topladıklarını yavaş yavaş üstüne çıkarır. En gümüşi renkli bir günde, gene ya turuncuya çalan, ya menekşeye bakan güzel bir rengi, ihtiyatla saklanmış boyaları vardır. Güneş batarken de, çoğu kez, körfez büyük bir peri «rövü» sü için kurulmuş «apoteoz» sahnesini andırır, deniz gökten inmişe, gök denizden yükselmişe benzer. İşte bu tabloya karşı dalmış otururlarken Nina, birdenbire şunu söyledi:

— Evlenelim mi, Ernest?

Ernest kolonele anlatıyordu:

— Evlendim. Çünkü Nina'yı seviyordum. Nina'yı kurtaracaktım. Korkuyordum ki, o da, birçokları gibi İstanbul'da yeni açılmış Rus lokantalarının süsü, İngiliz subaylarının şahane davranışlı hizmetçisi olmasın... Kumarhanelerde çığırtkanlık yapmasın... Asker kaputlarının formalarını sökerek yolda pasta satan eski Çar subaylarile pansiyon arkadaşlığı etmesin. İstiyordum ki, güzel başının içine birikmiş korkunç olayların çalkantısından kurtulsun, yeniden bolluğa, mutluluğa, yakıştığı kibar hayata dönsün. Felâketten, sefaletten, o beni çekip çıkarıyormuş gibi minnettarlıkla dizlerine kapandım, ellerini kurtarıcım imiş gibi coşkuyla, heyecanla öpmeye başladım.

Kolonel, şimdi bu subayın oturduğu koltuğa gömülerek, daha bir hafta önce, kendisine çete hakkında sualler soran yumuk gözlü, ılık, iç açıcı genç karısının;

bugün, kuşkusuz pek feci şekilde öldürülmüş olduğunu düşünerek derin bir üzüntü duydu. Onunla istediği yaşantıyı sürememiş olan arkadaşına, bu bahtsızlığa acıdı.

Ernest diyordu ki:

— Bana sonra, bir vazife daha düştü; Nina'yı siyasal rakiplerinin intikamından korumak...

Ana maksada girildiğini görünce haber alma başkanı sordu :

— İzleniyormuydu?..

— Evet. Çünkü karım yalnız iç savaşlarda çalışmakla kalmamıştı; Çarlık Rusya'nın kalkınması için de Fransa'daki Beyaz Ruslarla ilişkide idi.

— Kilikya'ya da mı böyle bir maksatla geliyordu?

— Bunu bilmiyorum. Biribirimizle buluşmuş olsaydık her halde öğrenmiş olacaktım. Eğer meselede bir sır varsa, o sır Nina ile denize gömülmüştür.

Bunu söyleyen subay elleriyle yüzünü kapadı; hıçkırıyordu. Kolonel başını önüne eğdi. Dışarıdan, tramvay tekerleklerinin dönemeçlerde çıkardığı yakınlı uzaklı, sinir törpüleyen gıcırtıları birdenbire odaya doluvermişti. Haber alma subayı, tıpkı Nina'nın geldiği gün yaptığı gibi yerinden kalktı, açık pencereleri örttü.

Odada yalnız Ernest'in boğuk hıçkırıkları duyuluyordu.

Ertesi günü, verilen yeni emirler üzerine, olay yerinde yeni araştırmalar yapıldı; ganbotlar denizi, müfrezeler sahilleri gözden geçirdi; her ihtimale karşı uçaklar dağlarda, tepelerde şüpheli hareketler olup olmadığını inceledi; bütün iskele, liman ve şehirlerden bilgi istenildi; hiçbir iz bulunamamıştı. Artık Nina'nın yaşamasından ümit kesildi. Fakat olayın karışık bir zamanda ve pek esrarlı bir şekilde siyasal kılığa bürünmüş

olmasından dolayı hükûmet meseleyi gizli tutmuştu, dosya; hiçbir tarafa yansıtılmayarak araştırmaya devam kararıyle örtüldü.

G.P.U. merkezine Abdennur'un Rodos adasından yolladığı bilgi de, işin yarı başarıyla bitirilmiş, Nina'nın öldürülmüş olduğunu gösteriyordu. Merkez sonuçtan pek memnun olmamakla beraber yapılanla yetinmekten başka çare bulamadı; kadının dosyasına ölüm kaydını geçirdi.

Artık Nina Daniloviç ve Madam Ernest her iki hükûmet için de yaşayanlar arasında değildi; ikisi için de bu macera düşkünü kadın dünya yüzünden silinip gitmişti.

— II —

İLK ANLAŞMA

Kıran uzun, şaşkın, kederli bir bakışla Nina'yı süzüyordu.

O, bir granit sütuna sırtını dayamış, ayakta uzaklara dalmıştı. Yüzünde şu ifade vardı: Neler gördüm, daha neler de göreceğim? Bu ne karmakarışık bir ömür.

Erkek, birden; kederle sevinç, şefkatle korku arasında :

— Nina, Nina, sen kimsin? Nereden çıktın? Ne yapmak istiyorsun?

Diye haykırdı. Haykırdım sandı; fakat çıkan ses, boğuk bir iniltiden oluşuyordu.

Kadın başını ona çevirdi; yüzüne, ilk kez gördüğü bir adamın karşısında bulunuyormuş gibi yabancı yabancı baktı. Ağır ağır söylendi :

— Kim miyim? Nereden mi çıktım? Ne mi yapmak istiyorum?

Sustu. Sonra yumuşak bir sesle, sanki sevecenlikle çocuğa seslenir gibi :

— Gel, dedi, bana yaklaş! Yaklaş! Daha yaklaş!

Dağda öğle zamanı... Otların fazla ısınmış kokusunu duyuyorlar ve kurbağaların seyrekleşmiş, kısılmış,

tek heceli seslerini işitiyorlar. Öyle uyuşmuş bir hava, bir ışık, bir çevre içindeler ki, cisimlerinin eridiğini ve ruhlarının hava hafifliğini, ışık rengini aldığını sanki bir eriyik gibi kaldıklarını anlamaktadırlar.

Artık yanyanadırlar. Nina yere düşmüş bir sütun başlığı üstüne usulcacık oturdu. Üzerinde bir köylü entarisi, başında alacalı bez yemeni vardır. Fakat bu yemeniyi Rus usulü, boynunun altından düğümlemiştir. Siyah kadifeden sade bir yelek göğsünü sıkmış, bu göğse; bir Direktuvar modası dar elbisenin, memeleri kaldırıp biçimlerini toparlaklaştıran fazla belirgin şeklini vermiştir.

Kıran yanına, dizlerinin kenarına çöktü. Onlara öyle geliyor ki, oturan ve çöken cisimleri artık mevcut değildir; birbirlerine vücutları değil, ruhlarının gittikçe eterleşen sezilmez varlığı yakınlaşmıştır.

— Beni; düşündüğün gibi bir Fransız kasabalısı, orta derece öğrenim görmüş bir dikişçi kız sanma; ben Petersburg sarayının yüz bin mumla ışıklanmış avizeleri altında dolaşmış bir Rus prensesiyim. Şu başım, imparatoriçenin dizine çok defa dayanmış, bu saçlarım imparatorun elleriyle çok kere okşanmıştır. Avizeler diyorum; onlar bildiğin avizelere benzemez. Billûrdan bir baobab ağacı düşün ki gökten aşağı sarksın, her yaprağında bir alev parlasın ve altında bir pırlanta gül bahçesi dalgalansın... İşte sarayda bir suare! Fakat gene şu başım, gün geldi ki, sakalı göğsüne inmiş bir Kazak erinin dizine dayandı; bu saçlarım Kızılordu çavuşlarının kan pıhtıları henüz kurumuş elleriyle okşandı. Anladın mı?

Kıran anlıyor; fakat birinden dinlediğine bile değil, bir kitap okuduğuna veya hayalinde uydurduğuna inanıyor.

— Babamın şatosunda sabah kahvaltımı ederken karşımda bir düzine hizmetçi elpençe divan durur, atıma binerken bir düzine seyis üzengime baş eğerdi. Fakat gene bir gün oldu ki, o hizmetçileri eğlendirmek için önlerinde dansedip şarkı söyledim, o seyislerin kalçalarımda çimdiklerini duyup mor halkalarını taşıdım. Anladın mı?

Kıran anlıyor; fakat gözlerini kapıyor.

— İri yağız atlar koşulmuş çifte ispirli landomda, tül şemsiyemi açarak gezmeye çıktığım da oldu; bir ufak Kırgız beygirinin sırtında günlerce bozkırlarda dolaştığım da... Birinde arabamı Grandükler ve prensler izledi, bir gülümseyişime erişmek için! Öbüründe ise arkamdan dolu dizgin Bolşevik süvarileri koşardı; yetişip şakağıma kurşunlarını sıkmak için! Elbiselerim Paris'te dikilir, çamaşırlarım Londra'dan gelirdi; ama aylarca Kırım bezinden bir gömlek ve Kafkas abasından bir ceketle de gezdim. Bu ellerime bak! Onlar, yıllarca, muslinlerin, kürklerin, dantellerin, tenimin yumuşaklığına dokundular. Sonra toprağı eşeledikleri, buzları kazıdıkları, katılaşmış cesetleri araştırdıkları da oldu. Anladın mı?

Kıran anlamaktadır; fakat inanmamak istiyor. Kulaklarında bir uğultu duyuyor; bu uğultunun her boğmağında bir başka görünüm, biri bolluk, öteki sefalet, birbirine zıt başka sahne canlanmaktadır. Nina bazı bir ipek yumağı, bazan bir yapağı parçasıdır; bazı peri, bazı cindir; bazan çiçek kokuyor, bazan tezek; bazı bakiredir, bazı fahişe!

— Gene bu ellerime bak.

Kıran önüne bakıyor.

— ... Bu ellerim Colt kullanmakta ustadır; mitralyöz de işletmiştir, hançer de saplayabilir. Ver bana

mavzerini, şu havada süzülen kartalı yere indireyim. Düş arkama, gidip ilk karakolu ben basayım ve bana bir düşman göster, tek başıma onu kurşuna dizeyim! İşte ben buyum, böyleyim, anladın mı?

Nina günlerden beri süregelen suskunluğundan, birdenbire, konuşma ve anlatma kriziyle uyanmıştır. Bunları Kıran'a mı söylüyor, kendisine mi, hatta söylüyor mu, yoksa mırıldanıyor mu, belirlenemez.

Birdenbire ayıldı, romantik bir tiradı andıran bu anlatışı kesti; silkindi :

— Affedersiniz, dedi, korkunç günlerim gözümün önüne gelince böyle buhrana tutulduğum olur!

Ağır ağır ayağa kalktı, gene sütuna dayandı, gene uzaklara daldı.

Kıran hâlâ yerindedir, Nina'nın ayaklarını bastığı toprağın üstünde oturmaktadır. Otlar daha yanık kokuyor, hava daha durgun, daha ağırlaşmıştır. Aşağıdaki derenin değirmen arklarından köpüksüz, yağlı, rahat akan sularının mırıltısı bile duyulmaktadır.

Nina'nın yanaklarındaki nem göz yaşları mıdır, yoksa alnında, bir kırılmış filizin suyu gibi taze, tertemiz süzülen ışıkdak terler mi birikip dökülüyor?

Nina ağlıyor. Göğsü kabarmadan, hıçkırmadan, rahat rahat ağlıyor. Kıran sol kolunu uzattı; kadının diz kapakları arkasından geçirdi ve sarstı. Nina şimdi bu kolun üzerinde, arkaya bükülmüş durumdadır. Sağ eliyle de sırtından yakaladı, çekti.

Artık kucağında... Dertop olmuş, tamamen vücuduna yapışmış, kenetlenmiş bir halde, yüzyüze kucağındadır. Göğsü, kabuğu soyulmamış sertçe, olgunlaşmış duygusu veren bir yemiş dokunuşile sol koltuğunun altına sürünüyor. Oraya sokulmak, saklanmak istiyor gibi...

Kıran kulağına bir şeyler söylüyor; kesik, şirin, sıcak kelimeler söylüyor. Hem de Türkçe söylüyor. Fakat farkında değildir ve aldığı cevapların da Türkçe olduğunu farkedemiyor. Yaşla karışık her öpüşten sonra Nina:

— Bir daha! Bir daha!

Diyor; bu «r»ler çifter çifter söylenen Tatar ağzındandır:

— Bırr daha! Bırr daha!

Şurasını önceden söylemek gerekti: Nina ile Kıran iki günden beri Şalan kalede yalnızdırlar; başbaşadırlar; bütün Amanos sırtları onlarındır. Çünkü bu güzel sevişme sahnesinden önce, bazı şeyler olmuştu; şimdi bunları anlatmak doğru olur:

Demir Bey'den beklenilen talimat sonunda gelmişti. Milli kuvvetler geri çekilmekle beraber İskenderun yöresinde kişisel faaliyetlere son verilmek istenmiyordu. Gerçi Antakya'ya egemen Silpiüs tepeleri artık elimizde değildi, binbaşı Puybonnisu, nisanın birinci günü, geceleyin buralara hücum etmiş ve yerleşmeyi başarmıştı. Leçe'de kuvvetimiz de yoktu. Fakat düşmana hareketsiz görünmemek oralardan temin edilecek bir küçük akıncı grubuyla İskenderun - Amık şosesi üzerinde arasıra kendini göstermek gerekiyordu.

«Dayanma gücünü kaybetmeyeceğini biliyorum. 1921 yılı bizim için bazı kötü olaylar doğurabilir; Eskişehir üzerine bir Yunan saldırısı olabilir; belki de daha gerilere çekileceğiz. Fakat gene bu yıl içinde büyük zaferler kazanmamız ve diplomatik başarılar toplamamız ihtimali kuvvetlidir. Son kazanç bizimdir.»

Bunları yazdıktan sonra Demir Bey mektubuna şunu eklemişti:

«Bahsedilen kadın bir değiştirmede işimize yara-

yabilirse de, şu sırada tarafımıza yollanması veya sizce korunması güç olacağından elden çıkarmamız zorunlu görünüyor.»

Mektubu okuduktan sonra Kıran'ın aldığı kararlar:

1 — Yeni küçük çete şose üzerinde baskınlar yapacak.

2 — Öksüz ile Yoksul gereken yerlere baş vurarak arkadaş, silah, gözcü, muhbir elde etmek için Antakya yöresinde araştırmaya çıkacaklar.

Fakat Nina ne olacak?

İşte henüz kararlaştıramadığı nokta budur. Bunun çözünmünü arkadaşlarının dönüşüne bırakmıştır. Kesin olarak bildiği ise şudur: Her ne şekilde olursa olsun Nina'dan kurtulacaktır.

«Kurtulmalıyım!» diye kendi kendine söyleniyor, fakat «kurtulmak» kelimesi ona biraz da «ayrılmak» gibi görünüyor.

Şimdilik bütün Amanos tepeleri coşkun bahariyle onlarındır.

Bin beş yüz metre aşağılarda kasabalar, askerler, deniz, insanlar ve tutkular, hükûmet ve politika var. Oralarda bir millet yerinden sökülmek isteniyor; bir dil susturulmak, bir güç eritilmek için çalışılıyor. Yabancı üniformaların, bir sağlam binayı yıkmak için toplanmış işçiler gibi, elde kazma, kan ter içinde uğraşıp durduğu görülmektedir; oralarda bir felâket sürmektedir. Fakat yüksekten bakarken sanılıyor ki, herkes memnundur; her yönde dinginlik ve bolluk yer tutmuştur; işte rahat rahat tüten bacalar, işte tatlı tatlı kayan yelkenler, işte masmavi, kırışıksız deniz, işte yemyeşil verimli ova! Dağdan bakış böyledir, huzur

vericidir. Belki Allah da, daha çok uzaktan seyrettiği için dünyayı daima rahatta görmektedir.

Bugün granit sütuna sırtını dayayıp ayakta uzaklara dalmış olan Nina değildir; Kıran'dır. Yüzünde, onun da şu anlam okunuyor: Neler gördüm, daha da neler göreceğim? Bu ne karmakarışık bir ömür!

Kadın, papatya ile yabani nanelerin karıştığı bir sıcak kokulu ot tarlası üstüne oturmuştur; erkeğe bakıyor, erkeği dinlemek istiyor. Onun içindir ki, soruyor :

— Ne yapmak istiyorsunuz? Galip devletlerin elinden memleketinizi nasıl kurtarabileceksiniz? Bunu mümkün görebiliyor musunuz?

Kıran başını Nina'ya çevirdi; dünkü o tatlı sevişme sahnesine karşın bir yabancı bakışla kadını uzak, kayıtsız seyretti. Sonra, tıpkı onun bir sabah önce yaptığı gibi karşısındakinin kim olduğunu unuttu, coştu, konuştu :

— Ne mi yapmak istiyoruz? Nasıl mı kurtaracağız? Bunu mümkün görebiliyor muyuz? Elbette! Hiç kuşkusuz, sonuna kadar vuruşarak, ölüp öldürerek! Tam bir bağımsızlık kazanıncaya kadar!

Siz, Slavlar daha kendi varlığınızı bulalı kaç yüz yıl oldu? Anglo - Saksonlar ve Franklar, dünkü vahşilerdir; Dünya uygarlığına çok sonradan kavuşmuşlardır. Bunların hepsinden önce, Mısır, Yunan, İran ve Roma'dan önce yerleşen tek uygarlık bizimkidir. Sümer, Eti, Göktürk, Hun uygarlığıdır. Biz Atillâ, Cengiz ve Timur gibi dünya tarihinin eşini kayıt edemediği üç cihangir yetiştirdik. En büyük imparatorlukları kuran bizleriz. Bütün bir Avrupa akınını Türk varlığından kopmuş bir küçücük serdarımız yerin dibine geçiriverdi: Kılıç Aslan! Osmanlı Türklüğü asıl büyük Türk

ateşinden fırlayıp Anadolu'ya düşmüş bir kıvılcımdı... O bile Şarlken ile beraber şu Avrupa'yı yarı yarıya taksim ediverdi. Böyle bir geçmişi olan ırkın yarın, gene böyle bir varlığı olacaktır; bu geleceğin şimdiki beşiği, kaynağı ise Anadolu'dur. İşte biz onu kurtarmak istiyoruz!

Sen, daha üç ay önce Yunan ordusuna (**İnönü**)'de vurduğumuz darbeyi, bunun anlamını biliyor musun? Bu ufacıcık ilk zafer, son kesin zaferin müjdecisidir; yeni bir Türk ordusunun kurulduğuna işarettir. Anadolu kurtulacaktır ve hepsi bir araya gelerek sonunda bir Napolyon imparatorluğu kurmaktan ileri gidemeyen devletler, tıpkı o Napolyon gibi bu hesapsız, haksız, geçici saltanatın beş, on yıl içinde çözüldüğünü, eridiğini, ayrıca utandırıcı bir bozguna bile uğradığını göreceklerdir.

Sonuç ne olursa olsun Türkiye tekrar fışkıracaktır. O, kökü kazınacak milletlerden ve Anadolu'da paylaşılacak ülkelerden değildir. Anladın mı?

Nina anlamıyor, inanmıyor; fakat erkeğin coşkunluğundan, vatanseverliğinden haz alıyor; o kadar haz alıyor ki, yarı anlamış, inanmış gibi duruyor.

Kıran ağır ağır yanına yaklaşıyor, otlara, kadının, yanına oturuyor, eline eline alıyor, okşuyor. İstiyor ki, bu yabancı, düşman, fakat güzel olan kadın söylediklerine inanç getirsin. Vatan aşkı da her aşk gibidir; yabancıların da ona inanması, sevgiliyi sevmesi, kavuşmayı mümkün görmesi gerektir. İşte Kıran da buna çalışıyor; Nina'nın elini okşayarak ve şimdi, artık tanımış gibi yakınlıkla yüzüne bakarak, yumuşak sesiyle:

— Kurtaracağız diyor, kurtulacağız. Bu korkunç bağırışlı, çirkin renkli, yıkıcı seller akıp gidecek, kuruyup tükenecek, hayat yeniden verimlenecek, yeniden yeşereceğiz!

Nina'ya inancını aşılamak için uzun uzun anlatıyor, milletin nasıl dövüştüğünü, nelere katlandığını, ne harikalar yarattığını bazı hararetle, bazan sükûnetle, yerine göre sertleşerek veya tatlılaşarak izah ediyor.

Yepyeni, allı sarılı ve belden büzmeli dört peşli elbisesi içinde Nina upusludur. Yüzüne bir köylü kızı saflığı, vücuduna bir bakire körpeliği gelmiştir. Azıcık şişkin göz kapakları arasından çekik gözleri öyle çocukça bakıyor ki, Kıran o gözlerin zalim ve kanlı olaylar gördüğüne, insafsız ve haşin olduğuna, intikam ve hırsla bakacağına bu sıralar inanamıyor. Sanıyor ki, kadın, Kırım'daki bir çiftlikten, gözleri bağlanarak, bütün korkunç sahnelerden esirgenip doğruca şu dağ başına indirilmiştir. Kafasında sadece yeşil meralar, besili inekler, kuzu sürüleri, çeyiz için hazırlanmış oyalar ve tenteneli çamaşırlar vardır. Ne genel savaşı biliyor, ne Kızıllarla Beyazların çarpışmasını, ne de açlık, yangın, baskın... Tanklarla topların, mitralyözlerle bombaların cahilidir. Bildiği alet değirmen ve yayıktır; buğday öğüten ve tereyağı çıkaran faydalı iki basit makine... Ancak onları görmüş, onları kullanmıştır.

Ezilen nanelerle payatyaların sıcak kokusu bu köy ve köylü hayalini daha da canlandırmaya, ona bir realite sağlamlığı vermeye yarıyor. Erkek kapıldığı hülyayı, bir an geldi ki, en kutsal tanıdığı emellerinden daha hoş buldu; girişilen mücadelenin sonundan ürktü; kendinden ve gayesinden şüpheye düştü. «Keşke şu kadın hayallediğim gibi bir saf köylü olsaydı; şu dağ tepesi savaş cepheleri kurumuş felâketli bir dünya parçası üzerinde bulunmasaydı; ben de haysiyeti çiğnenmiş bir milletin, bütün imkânsızlıklar içinde çarpışmaya mecbur bir kişisi olarak yanında yaslı, şaşkın kalmasaydım... Gönlümüzün bütün rahatlığıyla, tam yete-

neğiyle doyasıya sevişseydik!» Diye tatlı dileklere daldı. Kadının yavaş yavaş kendisine yaklaştığını, sokulduğunu, yüzüne istekle baktığını, önce farketmedi. Sonra, kendine gelince, Nina'nın başını, dizinin üstünde, gözlerini kapalı, dudaklarını yarı açık buldu ve göğsünün sık sık kabarıp indiğini gördü.

— III —

İLK YİRMİ DÖRT SAAT

Artık o günün gecesini bir yerde, yanyana, sımsıkı, genç ve coşkun bir sevişme ile uykusuz geçirdiler. İkisinde de şu inanış vardı: Buluşmaları geç kalmış, ayrılmaları yaklaşmıştır; yarın öbür gün kadın bir tarafa, erkek başka tarafa gidecektir; ikisinin de yolu tehlikelidir; ikisini de, girdikleri acayip macera gereği, kaç keredir kurtuldukları ölüm sonunda yakalayacaktır. Kıran daha kara düşünceliydi; öyle geliyordu ki, hazırlandığı yeni çete baskınlarını artık atlatamayacak; feda olmanın sırası onundu. Bir raslantı, son günlerinden önce eli açık davranmış, hiç beklenilmeyen bir dağ başında, bir kale burcunda karşısına, yaşamış olsaydı bütün ömrünü bağlamaktan zevk alacağı seçme bir kadın göndermişti. «Hayatın bana son bağışı, son gülüşü... Bu, gençliğime acıyan doğanın bir mükâfatıdır. Mümkün olduğu kadar dileğimce yaşamalıyım!» Diye düşünüyordu.

Gece mehtaplı idi; Nina'yı kaputuna sardı, bozuk, loş taş merdivenlerden, düşmesin diye kucağına alarak indirdi. Eski kilise harabesinin önündeki meydanlığa oturdular. Buz kesmiş, hayatsız bir küre üzerinde gibiydiler; çıt yoktu, kurbağalar bile susmuşlardı, ne aşağılarda, ne dağ tepelerinde tek bir ışık, tek bir ses...

Ay zehirli bir ışın imiş gibi bütün yeryüzünü sanki öldürmüş, dondurmuş, cıvalı ışığına sararak ışıyan bir mumya halinde getirmişti. Nina :

— Başka bir dünyadayız, diyordu, bir mermi içinde aya atılmış iki âşığız; artık eskisine dönemeyiz, dönmeyeceğiz.

Büyük savaştan yeni çıkmış o eski dünyaya ayak basmamak; ikisi için de müşterek ve tek bir gaye olabilirdi. O dünyada ki, birinin vatanını düşman çiğnemiş, ötekininkini kanlı bir iç boğuşma yere sermişti; ikisi de son olaylara, felâketlere candan karışmışlar, canlarını feda edercesine girişerek acı çekmişlerdi; ruhları yaralı ve yorgundular. Kulaklarında hâlâ silah sesleri çınlıyor, gözlerinin önünden hâlâ ölüm depreşmeleri geçiyordu. Şimdi, şu yüksek, vahşi, bomboş, güneşsiz, insansız, dağ yamacında ne kadar rahattılar, uğursuz yeryüzüne ne kadar uzaktılar! Büyük fırtınalardan sonra deniz kazasından kurtulup sakin bir adaya çıkabilmiş iki talihli yolcu gibi birbirlerine gülümlüyorlardı, sokulmak, sarılmak isteği duyuyorlardı ve sokulup sarılıyorlardı.

Uzun süren hırçın bir sevişmeden sonra Kıran, durgun gecenin içinde çok tatlı, baygın, nazlı bir koku sezdi; bir şebboy kokusu...

Ay, birdenbire kocaman, katmerli bir çiçek haline gelivermiş, gökden dökülen ışığa, ışığın süründüğü her yere bu koku sinmiş gibiydi.

Çevresine baktı, arandı; sonra Nina'nın saçlarını, ellerini, göğsünü kokladı, ağzını öptü, nefesini içine çekti, koku ondan, hafifçe terli ve heyecanlı vücudundan geliyordu; dağ başında bu parfümü nereden bul-

duğuna ve nasıl birdenbire çiçekleşiverip havayı ıtırlaştırdığına akıl erdiremedi. Çünkü Kıran general Gouraud'nun balosunda bulunup ta Nina'nın subaylara: «Sevişme arasında ve seviştikten sonra günlerce çiçek kokan sevgililer vardır» dediğini işitmemişti. Gönül borcunu yüzlerce öpücükle bildirmek yolunu tuttu.

Üşüdükçe ikisi birden kaputun içine sokuluyorlar, ısındıkça çayırların üzerine seriliyorlardı.

Bir aralık ay tam tepelerinde durdu; gölgeleri de dertop olmuştu. Sonra yana çekildiğini farkettiler, o gölgeleri kalenin duvarlarına kadar uzadı, loşluğa sokulduklarını gördüler. Nina'nın başı erkeğin dizinde idi, yukarıya bakıyordu; birden irkildi :

— Kıran! Kıran! Bizi seyreden var!

Diye haykırdı. Parmağının uzandığı yerde, yıkık kale burcunun kenarından iki fosforlu nokta üzerlerine çevrilmişti; inatla, hiç kıpırdamadan duruyor, aşağıdakilerin telâşına aldırmayarak incelemesine devam ediyordu. Kıran fırlamış, elini silâhına atmıştı; vücuduyla da kadını sipere almıştı. Aynı zamanda bağırdı :

— Kimdir o?

Buna tüyler ürperten bir ses, bir gece kuşunun acı acı, yaralı bir kedi miyavlamasına benzeyen sesi cevap verdi. Derken kurbağalar, o gece ilk kez, uzaklı yakınlı ötüştüler; bir çakalın uluması da duyuldu. Kale duvarlarının rengi hafifçe sararıyordu. Kıran :

— Sabah oluyor, artık içeri girelim!

Dedi ve ürkmüş olan Nina'yı kucağına aldı.

Öğleye doğru uyandıkları vakit birbirlerinin yanında uyumuş olduklarını görerek karşılıklı gülümsediler; sonra ikisinin de aklından yarının bir ayrılış günü

olması ihtimali geçti, kaşları çatıldı. Kıran kendi kendisine diyordu ki :

— Bugün Öksüz ile Yoksul dönerler; yarın Nina'dan ayrılmak ve işe başlamak gerek, Şalan kalede bir rüya görmüş oluyorum, o kadar!

Daha tam uyanmadığı bu tatlı rüyaya devam etmek için kollarını kadına doladı. Kadın da aynı şeyleri düşünüyordu; onun için dolanan kolların arasına atılmaya candan hazırdı; sarmaşık gibi, sanki çıplak vücudunda ufak tefek, binlerce tutunucu ve yapışıp kalıcı tüy nazikliğinde çengeller varmış gibi erkeğe sarıldı; derisini bütün gözenekleriyle ve tüyleriyle erkeğinkine ilmiklendi.

Kıran, ancak savaştan; birkaç gün için izine gelen, sevişip yeni evlenmiş genç askerlerde görülmüş dolu dizgin atılımlarla âşıklığını gösteriyordu; cephede gibi fedakâr, saldırgan, yılmaz ve savaşçıydı. Kadın da ustalık, beceriklik, şeytanlık kesilmişti. Çağırıcı ve oynaktı. Kalenin loş kovukları, iç avluların yeşilliği, mazgal delikli burçları kuleleri ve yüksekteki yolları, hepsi, tanıksız ve izleyicisiz onlarındı.

Bir aralık Nina bahar yağmuruyla dolmuş ve havuz halini almış üstü açık bir sarnıca atladı; çırpındı, yüzdü, güldü, titreyerek çıktı. Kıran onu, soğuk almasın diye, iyice, derisini pembeleştirinceye kadar oğdu, çimdikledi ve yumrukladı. Sonra dört tarafından ısınmış taş duvarlarla çevrili iç avlunun keskin güneşi altında saçlarını elleriyle kabarta kabarta koştuğunu, kurunduğunu, sıçrayıp taştan taşa atladığın, sütunlara tırmandığını, ısındığını seyretti.

Kimsenin başından geçmemiş bir serüvene girdiklerini bildikleri için bundan sıyrılmadan önce ne

yapılmak mümkünse onu yapmaktan geri kalmıyorlardı. Kader böyle emretmişti; buluşmaları o kadar acayip, beklenilmez bir şey olmuştu ki, artık gereğini bir alın yazısı sayarak çekinmeden, hiç bir kuruntu, üzüntü, şartlanma duymadan çekinmeden Allah'ın emri gibi yerine getiriyorlardı. Bu, savaş ve tehlike zamanlarına özgü bir psikoloji idi. Öyle zamanlarda yapılan iyi veya kötü, yanlış veya doğru, usule ve ahlâka uygun veya aykırı her harekette insan kendisini gizli kuvvetlerin hükmü altında bulurdu, mazur görürdü. Ölüm öyle yakındı ki, hiç kimse yarın, bugünün hesabını vereceğini, normal bir dünyayı yeniden bulup gelenek ve moral çerçevesine yeniden gireceğini ümit etmiyordu.

Kıran :

— Son günlerim! diyordu.

Nina :

— Dünyaya yüzlerce kere gelsem, gene bulamayacağım günler! Demekte idi. Yüzyıllardan beri hemen hemen insan ayağı basmamış bir dağ sırası üstünde bin yıl yüksek yaylaların kışına ve yağışına göğüs germiş bu kale, bu ilkel yaşayış, bu yarı yabani giyimli, fakat kültürlü, yakışıklı ve dinç savaşçı; kızılların pençesinden daha dün kurtulup hayata yeniden dönüş ve geleceğin ne olacağını henüz bilememek, bütün bu olaylar ve düşünceler Nina'nın macera seven ruhuna istediğini, beklediğini vermişti. Böyle bir çevre, bir kadro; bir roman hayalinde bile kurulmayacak derecede huyuna emeline uygundu ve hakikatti.

Onu kısa kesmekten hazzetmiyordu.

İstiyordu ki, içine düştüğü serüven daha şiddetle, acayiplikle, değişmelerle devam etsin; daha sarsıcı, daha korkunç, daha tehlikeli olsun. Bunu nasıl temin edeceğini bilememekle beraber içinde bir ümit besliyor, ye-

ni olaylarla karşılaşmak olanağını büsbütün silinmiş görmüyordu.

Koşarak geldi, Kıran'ın dizlerine çıktı; yarı örtülü, çekik gözlerini; o baygın, çiçek koklar bakışıyle erkeğin mutlu yüzünde, bir gök yakut ışıltısı gibi uğurlu ve ferahlık verici minimini alevler halinde gezdirerek sordu :

— Ne zaman ayrılıyoruz?

— Yarın.

— Ben ne olacağım?

— Bu kaleyi terkedeceğimiz ve memleketin iç cephelerine döneceğimiz için anlatacaklarından korkumuz kalmamıştır. Seni uygun bir saatte Beylân şosesinin güvenli bir noktasına bırakacağız; bu yol askeri yollama yapılan bir geçittir; çok geçmeden Fransız kuvvetlerine rastlarsın, kaybettikleri maceracı kadına yeniden kavuşmuş olurlar; rolünde devam edersin.

— Bırakacağına inanıyorum, fakat gideceğine değil... Sen buralarda gene çalışacaksın!

— Kumandanına öyle söylersin. Madem ki, inancın budur. Biz, bir avuç fedaiyiz; casusluktan da çekinmemiz yoktur. Çünkü tehlikeye koyduğumuz bir ordu değildir, nihayet beş, on vatanseverin hayatıdır, yenileri gelir; kendimizi pahalıya satacağımızı da bilmelisin!

— Beni aramıyacak mısın? Hatırlamıyacak mısın?

— Yalan söyleyemem, arayacağım hatırlayacağım. Fakat kim bilir ne kadar kısa bir zaman için...

— Çabuk mu unutursun?

— Yaşarsam seni hiç unutmayacağım! Ama artık uzun ömre pek ihtiyacım kalmadı; beni tada doyurdun.

Geçirdiğimiz maceradan çok memnun olmakla beraber biraz da utanıyorum ve bunun hesabını kimseye vermek istemiyorum. Bana, «O denizden çıkan şüpheli kadını ne yaptın?» Diye sorduklarını işitmemek daha iyi... Senin özlemini çekmemek, öpücüklerinin susamışlığını duymamak, göğsünden ve kokundan yoksun kalmamak daha iyi... Bir gün, bir yerde kurşuna dizildiğini işitmemek daha iyi...

Böyle diyen Kıran, Nina'nın kaşlarını öpüyor, saçlarını kokluyordu.

— Genel savaş dünyaya barış getiremedi. Yaşamaya hakları olan özlü ve dövüşken devletler yenildiler. Hiç bir yüzyılda istiklâllerini koruyamamış yatkın milletlerden oluşmuş küçük küçük hükûmet kalecikleri o devletlerin çevresinde birer sağlam sed vazifesini göremiyecektir. Dünya haritası, yarın, gene eskisine benzeyecek ve bunun olması için de savaş aralıklarla, için için, dağınık, fakat sürekli şekilde sürüp gidecektir. Sen de tehlikeden, maceradan kurtulmuş olmayacaksın; bu ateşin içinde dolaşacak, yanacaksın. İkimiz için de hayat ölçüsü kısadır.

— Kucakla beni! Bir daha!

— ... İkimiz için de ayrı ve zıd olan gayelerimiz uğruna daha yararlı surette ölmemiz gerekmeseydi -gel, yürü, aşağıya bak!- şu uçurumdan beraberce, kolkola, kendimizi aşağıya bırakıverirdik. Görüyor musun, beş yüz metrelik bir yar! Yosun gibi yumuşak duran nefti gölgelerinde sert, sivri kayalar saklıdır.

— Sarıl bana! Daha sıkı!

— ... Öksüzle Yoksul kaleye döndükleri zaman bizi bulamayınca «Gitmişler,» derlerdi, «Kumandanımızı kadın ayartmış, beraber kaçmışlar... Yuf olsun ona!» Ben

romantik eserleri daima sevdim. Hayali tutsaklayan, saf heyecanlar verip melânkolik düşüncelere sürükleyen romanları... Davranışlarımın, aklımın kuru harikatlerden uzaklaştırıcı bir şövalye ve şair tarafı vardır. Şu sırada her düşünürün elinde gezen Henri Barbusse'ün «Le Feu» sünden fazla ben dört romantik şaire bağlıyım: Lamartine, Hugo, de Vigny ve Musset: Sen kimleri okursun, kimleri seversin?

— Şimdi seni okuyorum, seni seviyorum.

— Bana bir sürü hayaller kapısı açtın diye kızacağım da geliyor. Dün gece, sabaha karşı uykuya dalmıştın, ben de düşüncelere... Çocukça şeyler aklımdan geçti, çocukça ve romantikçe: Biribirimizden ayrılıyorduk, fakat yeniden buluşuyorduk, savaş bitmişti; öyle birtakım iyi şeyler olmuştu ki, ruhlarımıza dinginlik, rahatlık gelmişti, dünya cennete dönmüştü. Buradaki ilkel hayatımızı, gene böyle bir güzel dağ başında, oldukça konforlu bir şekle sokmuş beraber yaşıyorduk. Gündüz çiftçilik ediyorduk, gece ocak karşısında maceralarımızı anlatıyorduk; daha çok sevişiyorduk. Unutulmuş iki insandık, kim idik, neler geçirmiştik, nasıl tanışmıştık, bilen yoktu. Ancak, akşamları ocak karşısında ve lamba altında, pencerelerimizin kepenklerini kapadıktan sonra sen benim bir çeteci, ben senin bir komiteci olduğumuzu hatırlıyor, şaşıyor; Şalan kaleyi düşünüyor, öpüşüyor, ışığı kesip - karanlıkta bu sevişmelerimizi anarak - biribirimizi kucaklıyorduk.

— Kucakla beni! Kollarını gevşetme!

— Halbuki senin yeniden kurmak istediğin Çarlık, benim memleketimin düşmanıdır, yıkılmasına çalıştığın halk rejimiyle ise dostuz; ondan yardım görüyoruz. Hem sen o düşmanın faal bir organısın, kanında

izini ve yüzünde çizgilerini taşıdığın ırkın aleyhine zekânı, güzelliğini, canını feda ediyorsun... Biribirimize öyle uzağız!

— Kucağındayım!

— Sormayacağım, fakat düşünmekten kendimi alıkoyamıyorum: Yüksek Komiserin yasağına aldırmayarak, Adana'ya niçin gitmek istiyordun? Kocanı görmekse, o seni Beyrut'a gelip göremez miydi? Bir kısa süre sonra bulaşamaz mıydınız?

— Artık senden başka görmek ve buluşmak istediğim kimse yok.

— Huyumun başka bir tarafı daha vardır; sadece romantik ve santimantal bir adam değilim; iş başında realistim ve sahteyi de seçerim. Fazla sevecen görünmeye çalışma Nina... Sırrın sende kalsın, sen de yarın Beylan şosesinin bir kenarında kalacaksın. İşte hakikat! İşte maceramızın son tablosu!

Nina'nın gözleri buğulanmıştır; nemleniyor ve biraz sonra da göz yaşları dolgun yanaklarından ağır ağır, teker teker, iri ve ışıltılı, gidecekleri yeri bulamayarak kararsız, şaşkın yuvarlanıyor.

Kıran gönlünü kırdığı düşmanına ve sevgilisine şefkatle: «Ağlama! Ağlama!» Demektedir; göğsüne başını çekmiştir, bastırıyor ve içinden:

— Ah, diyor, bu akşam da gelmeseler, yirmi dört saat daha başbaşa kalsak!

Bu sırada karşıki heybetli yamaçların esmerleştiğini, vadilerin karardığını, kendilerinin yarı bellerine kadar gölgede, göğüslerinin ve başlarının ise sarışın, yumuşak balmumlu bir ışık çerçevesi içinde kaldığını, nur kesildiğini görüyor.

Güneş İskenderun körfezinin tam ortasındaki açık-

lıkta denize gömülmektedir. Şalan kalenin iri taşlarla örtülü ağır, solgun, pas ve küf içindeki korkunç duvarları şimdi, tamamen değişmiş, nazikleşmiş, sanki saydamlamış pembe sırçadan dökülmüşe benzemiş, masallardaki billûr köşke dönmüştür.

Bu avizeden şatonun misafiri olan Nina, burcun kenarında bir peri kızı kadar nazlı, silinip kaybolacak derecede hayali ve güzeldir.

— IV —

ÜÇ TON ALTINLIK DEFİNE

Gece ile beraber sis bastı.

Fakat buna sisten çok duman demek gerektir ve yüksek dağ halkı da öyle derler. Deniz üzerinde ve çukur ovalarda hareketsiz, sıvışık, ağır duran sis, yükseklerde sürekli koşan, kayan, akan bir dumandır; bazan sıyrılır, her yer eski rengini bulur; bazı daha koyulaşır, kendinizi bir ocak içinde kalmış kadar sıkıntıda hissedersiniz ve yaş saman kokusu duyarsınız. Bazan etrafınız kapanır, bir bulut denizi ortasında küçücük bir adaya sığınmış kazaya uğramışlara dönersiniz. Sonunda sivri tepeler açıklığa erer, duman yalnız vadilere yığılır; hem öyle koyu, bembeyaz, yumuşacık yığılır ki, sanki insanı içine atılmaya çeker; dünyanın hiç bir yerinde, ne denizde, ne banyoda, ne yatakta bulamayacağınız rahat sanki oradadır.

Geceleri ay ile duman birleşirse manzara büsbütün acayipleşir; artık yeryüzünden ayrılıp göklerin üzerinde gezindiğinize ve başka bir ışığa eriştiğinize hükmedebilirsiniz. Bu ışık yalnız sizi aydınlatır, sizden çıkar gibidir ve çevreye yansımakla beraber hiçbir şeyi göstermez, beyaz bir karanlıktır.

Kıran ile Nina son gecelerini, işte, böyle bir dünyada geçirdiler.

— Yarın, bu saatte şehirde olacaksın, şu aşağıdaki İskenderun'da... Beyrut'a telgraflar yağacak, kocana müjdeler ulaşacaktır. Yeniden eski hayatına, sevdiklerine kavuşacaksın; yeniden eski müücadelene, tehlikelere atılacaksın.

— Sen de öyle yapacaksın.

— Bu sefer düşmanlarının elinden kurtulmana ihtimal veremiyorum; acıyorum.

— Ben de senin için aynı şeyi düşünüyorum; üzülüyorum.

— Gözümün önüne geliyorsun: Göğsüne saplanmış bir kama ile... Yüreğim sızlıyor.

— Şakağına giren bir kurşunla yere yuvarlandığını görür gibi oluyorum... Kalbim parçalanıyor.

İkisi de akıllarından, karşısındakinin mücadeleden ayrılmış olması imkânını bir mutluluk gibi geçirdiler. Kıran istiyordu ki, Nina artık politikacılığı bırakıp bir kenara çekilsin; tehlikeli hayattan uzak, rahat yaşasın. Nina'nın da Kıran için istediği budur, savaşın bitmesi ve okul kürsüsüne dönmesi... Birbirine söylemedikleri halde zihinlerinden geçirdiklerini karşılıklı anlıyorlar. Hatta bir şey daha düşünüyorlar ve aynı şeyi düşündüklerini de biliyorlar: O, diledikleri hayatta, beraber bulunmak.

Bir aralık Nina gülümsemeye başladı; bekledi ki, Kıran sebebini sorsun. Erkeğin dizleri üstünde idi, dumanlı ay ışığı yüzlerini kâfuru beyazlığına sokmuştu, karşılıklı, yakından bakışıyorlardı.

— Neye gülüyorsun?

— Şunu düşünüyorum: Ben, artık dünya yüzündekiler için mevcut değilim. On günden beri izimi bulamadılar ve muhakkak öldüğüme hükmettiler. Dostlarım ve düşmanlarımın gözünde Prenses Nina Danilo-

viç veya Vikontes dö Servolant ahrettedir. Zaten ben de kendimi öyle sayıyorum, öbür dünyada sanıyorum, belki de cennete ulaştığıma hükmediyorum. Yeni bir hayat yapmak için ne güzel, ne bulunmaz bir fırsat! Halbuki yarın, gene didişmekten vaz geçmediğim ve geçemeyeceğim eski dünyama döneceğim.

Bu son cümleyi söylerken, Nina'nın dudaklarındaki aydınlık, tatlı gülümseme silinmiştir. Devam ediyor :

— Sonra birçok kişiye davranışım için açıklama yapmak hatta hesap vermek de gerekecek. Meselâ, Adana'ya niçin gitmek istediğimi soracaklar...

Kıran'a öyle geldi ki, Nina bu sualin önce, kendisi tarafından sorulmasını istiyor. Bu, bir sır ise ona vermeye hazırdır.

— İşittin mi? Bana bunu soracaklar.

Öteki susuyor.

— Onlara söylemeyeceğim.

Gene suskunluk...

— Fakat, istersen sana anlatabilirim.

Kıran dışarıya bakıyor.

— İstemesen de söyleyeceğim; modern bir Monte Christo romanına benzeyen bir hikâye özeti dinleyeceksin. Ben oraya bir definenin gömüldüğü yere ait plânı ele geçirmek maksadıyla gidiyordum; acele edişim, Yüksek Komiserliğin yasağına aldırmayışım, deniz yolunu seçişim de plânın bir an önce ele geçirilmesi, zaman kaybedilmemesi içindi. Planı bir Alman subayı savaş sonu, metresi olan bir Ermeni kadınına vermişti; subay öldü; planı bu kadında kaldı, kadın da şimdi Adana'dadır. Üç ton altın bugün, Suriye'nin bir tarafında gömülü duruyor. Seni ilgilendirecek nokta şudur: Bu

altınlar Osmanlı ordusunun malıdır ve Suriye çekilişinde Buka ovasının bir kenarına Almanlar tarafından gizlenmiştir. Planın aslı general Von Blomberg'in elinde bulunuyor. Fakat general, şimdiki durumda Fransız işgali altında topraklarda araştırma yapamaz; en küçük bir Alman faaliyetinin men edileceği tabiîdir. Biz gizli şekilde ve yerli adamlarla çalışarak bunu çıkarabileceğiz ve payımıza düşen büyük bölümü Paris'teki beyaz Rus örgütüne vereceğiz.

Kıran kadının anlattığı bu masala önce gülümsedi ve sonra onun ne kadar kolay hayale, maceraya kapılır bir ruhta yaratılmış olduğuna bakarak geleceğinin karanlığı karşısında üzüntüye düştü.

— Ruhun daima tehlikeye ve maceraya koşuyor, dedi, ister bir hayal, ister bir hakikat olsun, bu define için ölümü ve öldürmeyi göze alanlar çoktur. Daha henüz bir korkuncundan yeni kurtulmuş iken onun kadar tehlikeli bir ikinci maceraya yeniden atılacaksın. Niçin doğal hayata döndüyorsun; normal kadın hayatına?

Nina buna şu cevabı verdi :

— Sevememiştim. Beni bütün bu korkunç, yıpratıcı ve belki de sonuçsuz maceralardan kurtaracak kuvvet ancak büyük, sağlam, hakiki bir aşk olabilirdi. Ona rasgelince, onun pençesine düşünce benliğimi artık tamamen sevgiye verebilirdim; aşk benim kurtarıcım olabilirdi. Önceleri düşündüklerim, uğrunda canımı vermeye hazırlandıklarım ne varsa, her türlü tutku, daha doğrusu tehlike ve macera susamışlığı, hepsi yerini aşka bırakabilirdi.

Aşk için bir kahraman, bir kurban olabilirdim ve o zaman eski hayatımdaki çılgınlıkları düşündükçe ömrümün bir bölümünü hiçe geçirdiğime hükmedip

aşkıma daha sıkı sarılabilirdim. Yazık ki, daha düne kadar hiç bir erkek bana hayatımın bu dönüş yerine geldiğimi hissettirmedi.

Ve Kıran'ın yüzüne yumuk gözlerini çevirdi, üzgün üzgün boynunu büktü; ilâve etti :

— Sen de beni kurtarmadan atıp geçiyorsun!

Bir süre bekledi ve sevgilisinin cevap vermediğini görünce mazgal deliğinin önüne yürüdü, sise karışmış mehtaplı dağ gecesine dalıp kaldı.

Kıran, zihninden tarihe mal olmuş maceracı kadınların hayatlarını ve sonlarını ayrıntılarile geçirmeye koyulmuştu. Kraliçeler ve nedimeleri, sahte hanedan varisleri, savaş alanlarında ve saray dehlizlerinde çarpışan, didişen İngiliz ve İskoçya prensesleri, kuzeyde bir kraliçe, güneyde bir saatçi kızı, Christine ve Tarakovana, hepsi, önünde geçit resmi yaptılar. Bunların önemli bir bölümü giriştikleri serüven ve tutkular yolunda hayatlarını vermişlerdi; zindanda çürüyenleri, sehpaya gerilenleri, işkence içinde didiklenenleri vardı. Bir küçük kısmı da sonlarını gizlemeye, bir köşede, kalan ömürlerini sessizce bitirmeyi başarmışlardı. Nina'nın muhakemesi doğru çıkabilirdi, belki de aşk onu uslu ve uysal bir sevgili haline getirebilirdi. O fırtınalı ruhun açık ve durgun havaya kavuşmasında eğer bir rolü olabilecekse bunu esirgemenin bir zulüm teşkil edebileceğini düşündü. Fakat uygulama olanağı bulamıyordu; henüz kendisi bir macera hayatı yaşıyordu ve en kötüsü, yalnız kendisi, şahsı değil, memleketi de maceraya atılmıştı; ikisinin de sonları şüpheli, tehlikeli idi; ama asıl ümidinin söndüğü nokta Nina'ya güvenememesi idi.

— Bugün öyle bir aldanışa kapılıyor; sanıyor ki, beni sevmiştir, bu sevgi kesin ve sonsuzdur. Dağ, hi-

sar, yalnızlık, olayların acayipliği, ölümden kurtuluş, bütün bu dekorlar ve etkenler içinde ruhunu bir dinlenme, bir erkek kucağında barınıp avunma ihtiyacı sarmıştır. Şinıdi kendisini kanadından yaralı bir küçücük evcil kuş sanıyor; kafes, tünek, sulak arıyor. Sanıyor ki, sonsuza dek bu yapay yuvada melodisini söyleyerek, gagasmda bir su damlası veya bir yem kırıntısı, memnun yaşıyabilecektir, mutlu olabilecektir. Ama Kıran'a öyle geliyor ki, yarın bu hayat ona bezdirici görünmeye başlıyacaktır; bir gün kanatlarını, hücuma hazırlanan bir şahin gibi hiddetli ve tehditli kabarttığım ve tutkuyla yükseklere baktığını görecektir. Artık o tatlı melodisi kasırgadan önceki bir deniz hışıltısıdır. Sonunda kafes, tellerine takılmış birkaç yumuşak, beyaz tüy ile, boş kalacaktır.

Sonra hayatın maddî ihtiyaçlarını da hesaba almak gerektir. Kocasının servetiyle yeniden zenginleşmiş olan bu kadını; istilâdan kurtulamazsa, Kıran memleketinde nasıl barındırabilirdi? O memleket ki, kurtuluşa ermezse kapısı kendisine de kapanmış olacaktı. Rusya'ya geçemezler. Fransa'ya gidemezler, Suriye'de kalamazlardı. Yoksulluk, aşkın cilâsmı bozan ve madenini kemiren bir küftür.

— Nina, diye seslendi, bizimki kadar tatlı bir hatıra saklayabilmek de hayatta bir kazançtır. Buluştuk, seviştik, birleşmenin tadını aldık, ayrılacağız. Ne kadar yaşasak, olacak bundan başka bir şey değildir. Kısa sürmesi de bizi hayal kırıklığından kurtarmış, aşkımızın kuvvetini düşüp azalmak tehlikesinden korumuştur. Sevişmemiz dalında olgunluğa eren bir meyve gibi doğal rengiyle, tadıyla, kendi yapraklarına sarılı, kendi güneşi ve kırağısıyle lezzetli ve temiz kaldı; şehre inmedi; ağacında yedik. Tadını daima hatıramızda bulacağız.

Bu sefer cevap vermeyen kadındı; hâlâ, yalnız yere değil, havasına ve göğüne de kar yağmış, her tarafı tutmuş bir beyaz, fakat gamlı dünyayı, dumanlı ve aylı, vahşi yayla gecesini seyrediyordu.

Kıran sözle inandıramadığı sevgilisini hiç olmazsa göğsünün hararetinde avutmak istedi. Beş dakika süren maddî ve manevî uzaklıktan, günlerce ayrılmışlar kadar acı, keder, yetimlik duymuştu. «Sonsuza dek ayrılığına nasıl dayanabileceğim?» Diye düşündü; yüreğinin uçurum üzerindeki bir daldan kopan yaprak gibi döne çırpma, sağa sola kayarak, yerine konmak istercesine bazı gerisin geri yükselerek bazan gene güçsüz yuvarlanarak loş bir derinliğe indiğini sanki seyretti; derin bir ezginliğe düştü.

Nina, görmeden bunu sezmişti; en içli, en sevecen sesiyle :

— Kıran! Kıran!

Diye yanına koştu, kucağına düştü.

Bir ara Nina, dizine başına koyup yatan Kıran'ın uykuya daldığını gördü. Seven bir kadına sevgilisinin başını dizinin üstünde ve uykuda seyretmek ne mutludur! Fakat ayrılık sırasında bu mutluluğa karışan üzüntü o kadar zehirlidir ki, yürek, atışındaki düzeni kaybeder; nabız aceleci ve sendeleyicidir; gözler buğulanır, göğüs sık sık kabarır; zehirlenme belirtilerile mevcuttur. Nina da o halde idi; bayılmadan önce nasıl silinmeye başlayan etrafımızı belirgin görebilmek için bütün gücümüzü gözümüze toplar ve gene istediğimize eremezsek Nina da öyle yapıyor, Kıran'ın yüzünü daha iyi görmeye çabaladığı halde bir türlü sevdiği çizgileri istediği kadar belirginlikle ayırt edemiyordu.

Bir süredir gök sislerden kurtulmuş, ay yeniden parlamıştı ve bu ışık hisar penceresinden, doğruca,

üzerlerine boşalıyordu. Değirmen arkından inen coşkun ve bembeyaz su kadar yüklü, ezici olan bu taşkın ışığın bir eksiği vardı: Sesi. Fakat güzel kadının kulakları uğuldadığı için o bu sesi duyuyordu; ışık şelâlesine kendisini kaptırmış, ölçüsüz derinliklere uçuyorum sanıyordu. Sonunda dayanamadı, Kıran'ı dürttü:

— Kalk, dedi, kalk uyurken bana uzak kalıyorsun!

Ay ışığının çerçevesi içinde erkeğin kucağına bir pervane heyecanıyla atıldı; yüzüne, vücuduna süründü, sürtündü; öptü, ağladı ve neden sonra göğsünün üstünde kavrulmuş gibi hareketsiz, bu sefer, o uyuya kaldı.

— Biliyor musun Kıran, korkunç ihtimallere rağmen bir gün yeniden buluşmamız mümkün olabilir. Meselâ, bir gün, sana Paris'in bir caddesinde rasgelebilirim; hemen kucağına atılmaktan kendimi nasıl men edeceğimi düşünemiyorum.

— Beni tanıyabileceğinden şüphem var. Yalnız giyimim değişmiş olmayacaktır, asıl yüzümü de bilmen gerek. Mavi bir veston sırtımda, tıraşlı yüzümle şimdikine o kadar benzemeyeceğim ki... Hem, tanısan, bilsen de acaba üzerinde aynı etkiyi yapabilecek miyim? Miryam Harry'nin «La Divine Chanson» adındaki romanını okudun mu? Bir Paris'li kadın çölde bir subay sever; memleketine döndükten sonra subay da arkasından gelir, randevu verdikleri yerde bu kadın bir de bakar ki, karşıdan, sivil elbisesi içinde sünepe, silik, şehirden ürkmüş bir adam kendisine doğru acemi adımlarla yaklaşıyor. Sevgilisi bu mudur? Hayır. O, çölde kırmızı bornusuna sarılıp at koşturan levent subaydı; ona yakışan giyim ve dekor bunlardı. Artık birbirlerinden eski tadı alamazlar ve ayrılırlar.

— Ben Paris'li değilim; yarı Doğuluyum, hem Rus kızlarının gözleri şekil şekil giyimlere, yüz değişiklikle-

rine alışkındır. Sonra dekorlar bizi kolay kolay heyecana getirmez; dünyayı acayiplikler görmek için gezmeyiz ve etkileri altında kalmayız; çünkü hiçbir yer Rusya kadar acayip olamaz. Sakal ve kale... Bunlar bizim en fazla alıştığımız insan ve memleket dekorudur. Seni her toprağa benzemeyen bir yerde olduğumdan ve herkesi andırmayan orijinal bir yüzün bulunduğundan dolayı değil, aksine bütün alıştıklarıma benzeyişinden dolayı yakın bulduğum için sevdim; iyi, güzel, mert, ağır olduğun için sevdim. Fakat en doğrusu, hiç sebepsiz, sevmeye mahkûm olduğum için sevdim. Hem sen de beni şehir elbiselerimle, tayyörümle, kürklerimle, eldivenli, boyalı, şapkalı ve yüksek ökçeli bulduğun zaman yadırgamayacak mısın? Sıradan bir Avrupalı kadınla karşılaşmaktan hayal kırıklığına uğramıyacak mısın? Acaba bugünkü sevginin büyük bölümünü şu Türk köylüsü kıyafetime, uzun etekli entarime, düğmeli dar yeleğime, pullu yemenime, sarı pabuçlarıma borçlu değil miyim? Ama, bak, ne kadar güzelim, sevimliyim, şirinim! Kalmuk tipime yeni kılığım ne kadar yaraşıyor?

— Yüzün ne kadar saf görünüyor, gözlerin ne kadar masum duruyor! Elbiselerin yakın geçmişini siliyor; seni daha eskisine, on dört yaşına götürüyor.

— O yaş gönlümde saklı durmakta idi; güneş görmemiş bir tohum gibi... Sana verdiğim budur; göğsünde açılan bu çiçektir. İlk rayihasıyle onu sen kokladın, ilk goncasını sen okşadın! Kıran! Ayrılacaksak da buluşmak umuduna büsbütün bırakmayalım. Bir şey söyle!

— Bir ılık bahar sabahı kozasından çıkıp tek bir gün, su, güneş, çiçek, sevgi tadan «libelül»(*) ler, mor

(*) Kız böceği.

su kelebekleri gibi beni, pek kısa bir zaman içinde bütün güzelliklere ulaştırdın; şimdi akşamım yaklaştı; sana hayatımı borçluyum. O kadar! Gelecek için vaadde bulunacak saatte ve durumda değilim.

— Fatalistsin, Kıran!

— Yeni düşünürler bunu ne derece kuvvetle reddetseler, kader dediğimiz eski inanış gene ruhumuzun loş bir tarafında kesinlikle, yaşamasına devam ediyor. Daima yarı ölü taşıdığımız birtakım basiller gibi... Fırsatı bulunca nasıl o mikroplar tahribatını yapmak için harekete geçiyorsa bu fatalite de öyle, meselâ bir mutluluğu kaybetmek endişesiyle zayıflamış bünyede yeniden canlanıyor. Deniz bana, bir gün, bir kadın getirdi; bir muamma ve bir güzellik hazinesi... Tam nasibimi alamadan onu, yarın, bir yol kenarına elimle götürüp bırakacağım, başkalarına terkedeceğim. İşte kaza ve yazgı inanışına beni geri getiren yıpratıcı olay!

— Mektuplaşalım, Kıran!

— Sana verecek bir adresim bile yok; bildiğin adım bile uydurma; memleketim bile şimdi dağınık ve adsız!

Nina ona birkaç adres söyledi; Kıran bunları kadının gönlü kırılmasın diye yazmıştı; yalnız kaldığı vakit parçalayıp atacaktı; çünkü cebinde bulunmasından, araştırmaya yol açmasından çekiniyordu.

— Elinde, mektuplarını posta kutularına koydurabilecek olanağın var. Verdiğim adresler Paris'teki beyaz Rus lokantalarıdır, bana ait olduğunu kimse anlamıyacaktır. Her seferinde beş, on cümlen yeter. Sana söz veriyorum: Mektuplarını aldığım müddetçe umudumu kaybetmeyip her tür çalışmadan uzak, uslu ve durulmuş, buluşmamızı bekleyeceğim; mektupların hayatımı güven altına sokacaktır.

Kıran, «Peki» dedi; fakat içinden şöyle düşündü:

— Kaç günlük ömrüm kaldı ki...

Böyle konuşurlarken çevre ağarmaya başladı ve biraz sonra da kalenin altındaki sıçan yolundan ayak sesleri duyuldu.

Biribirlerine sarıldılar. Nina şöyle dedi:

— Bizim aşk saatimiz olağan şekilde işlemedi. Durmuş bir saati ayar etmek için nasıl yelkovanı, kurgusunu yivinden çekip, elimizle fırıl fırıl döndürür ve bir anda bir günlük mesafe aşarsak öyle, güzel hayatımız da bir göz açıp kapayışta eridi.

— V —

SON YİRMİ DÖRT SAAT

Özsüz'le Yoksul hisarın alt katındaki kubbede Kıran'a - Nina duymasın diye - yaptıkları işleri pes sesle anlatıyorlar.

Silah ve cephane temin edilmiştir; kendilerinden başka altı arkadaşla doldurulan çete şimdi dokuz kişiliktir. Hepsi de çevik, atıcı, yılmaz ve tecrübeli olduklarından ve harekete geçecekleri araziyi eksiksiz bildiklerinden şaşırtıcı baskınlar yapabilecekler ve izlerini kaybettirip güvenli sığınaklar bulabileceklerdir.

Kıran daima üzerinde gezdirdiği harita paftasını yere serdi; ağzında çubuğu, incelemeye daldı. Artık Amanos'ta duramazdı; yarın Şalan kaleyi bırakacak, Çınar ve Paşaoluk köyleri dolayında kendilerini bekleyen yeni gelenlere talimat verip buluşacakları yeri belirttikten sonra Aylan yaylası geçidinden Beylan'a inecekti. Nina orada, şoseye yakın bir yerde bırakılacaktı.

Yeni karargâhını Kızıldağ eteklerinde Bakras kalesi çevresinde kurmak niyetinde idi. Buradan kolayca Amık ovasına ve Leçe'ye geçebilir, oradan da Kürddağı sırtlarına çekilebilirdi.

Arkadaşları döneli beri Nina ile ilişkisini hemen hemen kesmiştir. Kadın, ilk geldiği gün oturduğu üst

kat burçtadır; Öksüz yanına girdiği vakit onu eli şakağında buldu; birkaç hoş söz söyledi, fakat güldüremediğini görünce aşağı indi, Yoksul'a usulca dedi ki:

— Karı kurtulacağına sevinmiyor; gamlı gamlı, eşinden ayrılmış kuş gibi düşünüyor.

— Kumandana abayı yakmış ola...

— Onun da suratı askın.

— Bir daha nerde bulacak öyle kınalı kekliği...

— Karı bizi gammazlar mı dersin?

— Mert huyludur o... Kerpedenle ağzından bir söz alamazsın.

Biribirlerinin sözüne en ufak bir şüphe getirmeden itirazsız inanan bu iki arkadaş fazlaca kadın lâkırdısı etmekten utanarak sustular.

Son seferinde Öksüz'den ayrılarak tek başına, gizlice Antakya'ya girmiş olan Yoksul, Hakkı ve Asım Bey çetelerine dair öğrendiklerini anlatıyordu. İki yıl sürekli Fransız kuvvetlerini hırpalayan, ezen, çiğneyen, bütün yol başlarını, geçitleri, askeri noktaları elinde bulundurup düşman yollamalarını kesen o çeteler; bu sırada, yeniden toparlanabilmek için faaliyetlerini durdurmuşlardı. Düşman, şehirde yerleşmişe benziyordu, Türkler yaslıydı, onun için Kıran Bey çetesinin şurada, burada bazı hareketler yapması hakikaten gerekli idi. Yabancı kuvvetler, bütün memlekette hiçbir Türk'ten yardım görmemişti. Ermeni, Arap ve Alevilerin de hepsi ona taraftar sayılamazdı. Süveydiye'de şeyh Maruf, Kuseyr'de Sadık Hacı İsa ve Musa dağındaki Ermeni gönüllüleri ayrılırsa bütün Antakya ve yöresi yabancı idaresinden kurtulmak için çırpınıyordu. Öksüz :

— Araphan'daki ağaları unutma; İskenderun şosesini Fransızlar hesabına gözetleyen bunlardır! Dedi.

İkisi de nereden tahmin edebilirlerdi ki, isimlerini sıraladıkları bu adamların çoğu veya akrabaları bir gün gelecek, Türk davasının peşinde koşacaklardı... Bildiklerini kumandanlarına naklettiler.

Kıran çubuğu sönünce tekrar dolduruyor, kilise mihrabındaki İsa heykelinin buhurlar arasındaki manzarasını hatıra getiren sakin bir duman içinde, sessiz, dinliyor, düşünüyordu.

Artık, bir daha ayak basmayacağını tahmin ederek ayrılacağı Amanosları, hem haritanın üzerinden, hem de hisar gediğinden uzun uzun, üzülerek ve içini çekerek inceliyor; en yüksek tepelerine birer kere daha bakıyordu: İşte Daztepe, Elmadağ, Sivritepe, Akkaya. Bu sonuncusunun yüksekliği 2500 metredir. Sonra geçitleri gözden geçirdi: Gözbel, Aylân yaylası, Görmin, Akkaya, Hocaali ve Kara...

Amanoslarla Kızıldağ arasını ayıran geçit Beylan'dır ve belli ki, bu bir çöküntü ve yarılış eseridir; yoksa her ikisi de eskiden, muhakkak, tek sıra dağ teşkil ediyordu. Eski bir Arap türküsünde Amanoslar için «Yaz eteklerini ısıtırken yamaçlarını bahar rüzgârı okşar, sırtlarını güz örter ve tepelerine kar beyaz tacını giydirir» denildiğini işitmişti. Sevgilisine ait bir kaside imiş gibi, bunu zevkle aklından geçiriyor ve üzgün bakışlarla çevreyi süzüyordu.

Bütün sıradağ çam, çınar, sürgen, meşe ormanlarıyle kaplı idi; pınar başlarında ve dere kenarlarında salkım söğütlerin en güzelleri, gürbüzleri ve büyükleri yetişiyordu; en iri ceviz ağaçlarına oralarda raslamıştı; su yatakları pembe ve beyaz zakkumlarla örtülü, sırtlar fundalıklarla kürklü idi. Serin, temiz rüzgârların kucağında yemyeşil, verimli ve coşkun yaşayıp giden bu mutlu ülkenin, bir gün yeniden elimize geç-

mesi ve sonra da imar görüp yeni bir Lübnan haline getirilmesi, Kıran için okşadığı ve okşandığı gayelerden biri olmuştu.

Ona Öksüz'le Yoksul yarın geçecekleri Kızıl dağları anlatıyorlardı. Buraları daha az vahşi daha az kayalı hemen büsbütün çamlık ve engelsizdi. Öyle yerleri vardı ki, saatlerce at üstünde giderken güneş yüzü göremezdiniz. Kömürçukuru köylülerine ait Çınaralan ve Dörtlük yaylası, yemiş bahçelerinden oluşan, sulak, serin, öyle sevimli yerlerdi ki, insan bir kere ayak bastı mı artık ayrılmaya razı olamazdı; mezarının bile orada kalmasını isterdi.

Bu son söz Kıran'a, kendi mezarını düşündürdü: Öyle bir yayla kenarında, keçilerin üzerinde gezindiği bir taze tümsek... Ve isteğini ikisine de söyledi: «Ölüm hepimize yazılı, dedi, eğer yanımda siz bulunabilirseniz ve imkânı olursa beni o yaylalardan birine gömünüz!»

İkisi de bu sözü, üzülmekle beraber çok doğal saydılar. Sanki her zaman almaya alıştıkları emirlerden biri idi.

— Allah gecinden versin, dediler, gam yeme, olur, istediğin gibi yaparız.

Kıran, lâkırdıyı değiştirdi; harekete ait fikirlerini söylemeye başladı:

— Buradan Beylan civarındaki şoseye varış on saatlik bir yürüyüşe muhtaç değil mi? Aylan yaylasını bulduktan sonra yol büsbütün iniştir. Demek ki, yarın sabah Şalan kale'yi bırakırsak akşama doğru rahat rahat birinci hedefimize erişmiş olacağız.

— Beli!

— Şoseyi ay çıkmadan karanlıkta geçeceğiz ve Derindere'ye ineceğiz ve gün doğmadan Kızıldağ eteklerinde bulunacağız.

— Beli!

— İlk işimiz geciktirmeden bir baskın yapmaktır. Bunun, öyle yolcu otomobillerini çevirmek gibi gösteriş için olmasını istemiyorum. Bir köy veya bir konvoy vurmak gerek. Sesi Beyrut'tan ve Ankara'dan duyulmalıdır.

— Beli!

— Ha, yukarıdaki kadını da şose kenarında bırakır, geçeriz.

Karşısındakiler bu son karara, diğerlerinde olduğu gibi candan, gönülden «Beli» demediler, önlerine bakıp sustular.

— Bugün ve gece dinlenirsiniz. Bizi birçok aydan beri güven içinde barındıran kaledeki son saatlerimiz rahat geçsin.

Öksüz, gene önüne bakarak hafifçe dedi ki :

— Bey, ben Çınar köyüne gidip arkadaşlarla bulunsam daha iyi olur, kumandanı görüp dönerim, diye de söz vermiştim.

Yoksul da söze karıştı :

— Paşaoluk'takiler de beni bekliyorlar. Yiğit delikanlılardır, ama daha toydurlar, başlarında adam gerek!

Öksüz cesaretlendi :

— Sen Hisar'da tüne, sabahleyin yolda buluşuruz.

Kıran, iki arkadaşının bu programı şimdi onun hatırı için, önünde birdenbire kurduklarını anlayamadı, sırf yeni erleri başsız bırakmamak istediklerine hükmederek ve düşüncelerini doğru bularak tasvip etti. Nasıl buluşacaklarını, ayrı ayrı ve üçer, dörder hedefe ne şekilde gideceklerini kararlaştırdılar. Ayrıntıların hiç biri ihmal edilmedi. Tümü, belirtilen ve kendilerince bilinen bir dere kenarında güneş battıktan yarım saat sonra hazır bulunacaktı.

Arkadaşlarını uğurladıktan sonra Kıran, yukarı kata çıktı ve bir şeyden haberi olmayan Nina'yı dalgın bir durumda köşeye çekilmiş bulunca gülerek, kucakladı :

— Seninle başbaşa geçecek bir gece daha kazandım!

Dedi, kadının sevincinden sarardığını gördü.

Nina, Kıran'ın düşünceli yüzüne bakarak diyordu ki :

— Sana keder verdiğimden dolayı mutluluk duyuyorum; sevildiğimin şahidi bu kederdir. Hem benim içimde, henüz tamamiyle açılıp genişlememiş bir ufak ferahlık var. Öyle geliyor ki aşkımız, yarın bir yol kenarında sona ermiş olmayacaktır. «Yazgımız, sanıldığından fazla, yüzlerimizde okunur» diyen bir güzel söz hatırıma geliyor. Ne senin, ne de benim yüzümüzde hayatları pek çabuk sona erip hiçe gideceklerin izi yok. Bu işaretin ne olduğunu iyi bilmemekle beraber, diyebilirim ki o, belki de bir renktir; içten, Allah'tan, gizli ve keşfedilmemiş güçlerden gelen bir renk, bir anlam... Genç yaşlarında kaybettiğim bütün tanıdıklarımın bu rengi ve anlamı taşıdıklarını şimdi gayet açıklıkla görüyor, hatırlıyorum. Ve sana asıl müthişini söyleyeyim: Olga, Tatiana, Maria ve Anastasia'nın yüzlerinde de bu ölüm rengi vardı. O zaman pek açıkça anlamamakla beraber, yüzlerine baktığım zaman bana bu grandüşesler kısa ömürlü ve bir felâkete uğramaya aday gibi görünürlerdi, bellisiz bir hüzün hissederdim. Halbuki sende uzun ve rahat sürecek bir hayatın esrarlı parıltısını buluyorum.

Nina'nın sözlerinde Slav inanış ve göreneklerinin bir belirtisini sezen Kıran, kadının yüzüne yalnız güzelliğini seyir için, güzelliğin yaman gücünü daha iyi

anlamak için bakıyor, doyamıyor, bu kudretin kendisini büsbütün hırpalamasını, dayanıksız bırakmasını, hatta bir efsane yaratığı haline gelerek yutmasını istiyordu. Dişi örümceklerin erkeklerini, hem zevk alarak, hem zevk vererek ağır ağır, çıtırdata çıtırdata ağızlarında ezip eritmeleri gibi!

Socrate: «Güzellik kısa bir zulüm ve bir zorbalıktır» der; Eflâtun da bunu «Tabiatın bağışladığı bir ayrıcalıktır» diye anlatır. İşte güzelliğin o ayrıcalıkla kurulmuş olan zulüm ve zorbalığı altında kalan genç çete kumandanı, uğradığı ezginlikten ölçüsüz bir keyif duyuyordu; felâketten, ıstıraptan stoik bir zevk alan, metin adamlara özgü acayip neşe...

Yüksek dağ havası, o en özlü ve besleyici bir tuvalet kremi gibi sürünen iotlu ve yumuşatıcı sisleriyle Nina'nın - pudrasız ve boyasız kalmış, dinlenmiş - cildine tam bir çiçek nazlılığı vermişti. Sanki gözlerinin rengi de, şehirlerin, iç karartıcı, kapalı, tozlu ve zifiri çevresinden kurtuldukları için, daha açılmış, daha fazla gökleşmiş, mavileşmiş, ışıklanmıştı. Günlerden beri camsız ve kapısız hür havada ömür sürmekten, serinde, ayazda kalmaktan bütün vücudunda yeni bir dirilik, bir mermerlik hasıl olmuştu. Dört peşli ve belden büzmeli entarisinin içinden bir heykel sertliğiyle çıkıyordu; o kadar ki, Kıran'a bir çekiç darbesiyle çınlıyarak parça parça oluvereceğini aldanışı veriyordu. Parmağıyla göğsünün sivri ucuna vuruyor, bir fağfur kâse sesi çıkmamasına şaşıyordu.

İkindi güneşi yandaki Akkaya sırtlarına vurmuş, koyu yeşilliğine ışığını katarak nurla sulandırmış, bu neftiye yakın, yeşili taze bitmiş bir tirşe çimen rengine getirmişti. Tepedeki gümüşî, çıplak kayalar ise sertliğini kaybetmişti; eriyecek, sıvaşa sıvaşa aşağılara aka-

cak hissini veriyordu. Sanki bu, kurşun renkli bir kar idi; güneş altında için için koflaşıp tükeniyordu; altından bahar çıkacaktı.

İki âşıka kazandıkları bu yirmi dört saat Karun'un hazinesi gibi bitmez, tükenmez görünüyordu; güneşin yaydığı hoşgörürlükle sarhoştular. Fakat akşam hüzlü yabanıl dağlara, uçurumlu vadilere çökünce onların da gönlü kararacaktı. Sabahından korkulan akşamlarda karanlık ve hüzün katmerlidir; insan yarın doğacak olan güneşi bile, bir gök felâketi imiş sayar. Aslında içimizi aydınlatamayan güneşten daha can sıkıcı ne vardır?

Şimdi bunu düşünmüyorlar, duymuyorlardı. Yeniden kavuştukları için yirmi dört saat onlara bir ikinci hayata dönüş kadar inanılmaz bir olay, bir mutluluk görünmüştü; Nina neşeliydi; dedi ki:

— Bu şatoda bir masal hayatı geçirdik. Fakat tam masala benzemesi için bir şey eksik kaldı.

— Anlıyorum: Bir peri...

— Evet, bir peri ve bir tılsım. Meselâ, ben veya sen, ağzımızdan, bilmeyerek bir kelime, bir cümle, bir haykırı çıkaracaktı, meselâ «Of!» diyecektik, yahut «Açıl kapı, açıl!» Birdenbire bir gürültü duyacaktık, şu granit duvarlara bir yıldırım düşmüş gibi... Taşlar ayrılacaktı ve karşımıza, elinde âsa, başında taç, sırtında iki kanat, bir sarışın peri kızı çıkacaktı.

— Bize şöyle diyecekti: «Dile benden, ne dilersin!»

— Biz de «Bu şato yenilensin, döşensin, dayansın, bir erişilmez saray olsun, çevresine de aşılmaz bir duvar örülsün!» diyecektik. Bir de bakacaktık ki, somaki direklerle tutturulmuş bir yaldızlı kubbe altındayız; tavandan avizeler sarkıyor, kenarlara sekizer kollu şamdanlar dizilmiş; yerler cilâlı göz alan parkelerle kaplı...

Alabildiğine dehlizler, kapılar, salonlar, odalar ve her tarafta uşaklar, hizmetçiler, haremağaları, silâhşörler... Sana bakıyorum, bir şövalye kılığındasın; kendime bakıyorum, bir markiz; pencereden bakıyorum: Beyaz tuvaletli nedimelerin gezindiği bir gül bahçesi... Önümde eğiliyorsun, ben de sana elimi uzatıyorum; koridorlardan koridorlara geçerek, kendiliğinden açılan kapıları arkamızda bırakarak, görkemli merdivenler aşarak, sıra sıra olmuş adamlarımızın iki büklüm şekilleri arasından, sonunda, yatak dairemize giriyoruz. Dört sütunlu ve cibinlikli bir tunç karyola...

— Onlar ermiş muradına...

— Ve bir kızımız doğuyor.

— Adını ne koyuyoruz?

— Onu sana bırakıyorum.

Kıran ciddiyetle düşünmeye koyuldu. Şalan ismini güzel bulmuyordu; fakat, muhakkak, bu yerlerden bir ad seçmeliydi. Sancağın (*) bildiği, dolaştığı, çarpıştığı bütün yer, yurt isimlerini zihninden geçiriyor, yüksek sesle söylüyor, heceliyor, vaz geçiyordu. Nihayet:

— Hah, dedi, buldum, acaba olur mu, yakışır mı?

— Nedir?

— Gülcihan!

Nina anlamını yarı sezdi ve Gül-cihan diye ayırarak, kesik kesik, hece hece, tekrarladı. Beğendi, sonra dedi ki:

— Fakat onu sadece Gül diye çağıracağım.

— Ben daima Gülcihan diyeceğim. Bizde, Perihan, İlhan gibi sonu han ile biten kadın isimleri vardır. Sonra senin ataların da han idiler; hoş bir benzeyiş görüyorum söylemesinde yakınlık, anlamda ayrılık...

(*) Eskiden il ile ilçe arası idarî bölüm. (İskenderun sancağı)

Nina, erkeğin taranmış, uzun, güzel, yumuşak, pırıltılı saçlarını minnettarlıkla okşamaya koyulmuştu. Kıran da kadının yüzüne, şimdiden ana olmuş gibi bir başka sevgiyle bakıyor, bakıyor, doyamıyordu.

Son akşamları, onları bu hülya ve böyle bir sevgi içindelerken ağır ağır bağrına bastırdı; farkına varmadılar... Ancak biribirlerinin kollarından yorulup koptukları zaman gecenin başlamış olduğunu anladılar.

Yıldızlı, bulutsuz, durgun bir gece, sanki bir yaz gecesi; ağustos böceklerinin sesi eksik...

Yarın bu saatte, artık ikisinin de yeri, biribirine kavuşması ihtimali olmayan ayrı bir geometrik hat üzerindedir; belki mesafe bakımından uzak bulunmayacaklardır; fakat aralarındaki alanı dar bile olsa ayıran şey düşmanlıktır; silahtır, ölümdür, bir savaş cephesidir. Hiç bir taşıt aracı onları biribirine ulaştıramaz; hiç bir fen aleti seslerini bir taraftan öte tarafa götüremez. Birkaç kilometrelik uzaklık birer ayrı küre uzaklığı yapacaktır.

Bu saatte, yarın, Nina, haftalardan beri bir kartal yuvasından kuş bakışı seyrettiği denizin kenarında olacaktır; yeniden içine düştüğü uygar evrenin eşiğinde... Karşısında yazlık elbiselerini giymiş ve yeni traş olmuş subaylar görecektir; keten örtülü bir yemek masası başındadır; cansız elektrik ışıkları billûr kadehlerdeki şarapların içine damlamış, pembeleşmiş ve oradan da yüzlere vurmuş, renkleştirmiştir; herkes keyiflidir. Fakat ilk ayrılık gecesinin mahzunluğu gizlenemediği için Nina'yı herkes yorgun bulmaktadır; kaybolduğu sıralarda acı çektiğine hükmetmektedir; zalimlik görmüş bir güzel hayvancığa bakar gibi seyretmektedir. «Ne kadar üzülmüş, ezilmiş, ürkmüş ve kimbilir ne kötü anlar geçirmiştir!...» Diye düşünüyorlar.

Çünkü yumuk gözlerinin altı fazla gölgeli, âdeta çürük ve çizgilidir.

Nina ise şöyle düşünecekti:

— Ne kadar erkekçe, mertçe, güçlülükle sevildim. Bütün ahlâksızlıklardan, dejenere Avrupalı usullerinden uzak, ne naturel, ne dinç, kuvvetinden ne emin bir âşıktı. Sevişinin tok, keskin, çelik gibi bir davranışı vardı; süsssüz, fakat fikirli, doyurucu bir hal... Kavradığı zaman bir küçük kahramanın, bir siyasal haydudun kucağına düşmüş olmak zevkine bir de esrar ve gurur karışıyordu. Bu aşkta nefrete de yer verilmişti; fikren benden kaçıyordu, bedeniyle çılgıncasına sarılıyordu; sarıldığı zaman biraz da intikam almışa benziyordu; sevgimize işkence tadı ekliyordu.

Sonra Nina'nın gözleri önüne - o ziyafet masası, salon ve subaylar silinerek - ay ışığında mumlaşan, yıldızları başına toplayarak hoppalaşan, sise ve karanlığa gömülüp hantallaşan dağ dekoru gelecekti; papatya ve nane kokusu duyacaktı; kurbağa sesleri işitecekti. Kıran'ı bir kayaya yaslanmış, kendisini düşünür gibi, hayalleyecek, tehlike ile çevrilmiş hayatının feragat ve yüksek hislerle dolu sağlam güzelliğine hayran kalacaktı.

Yarın bu saatte böyle olacaktı; kavuşmak ihtimali tamamiyle silinmiş, aralarına savaş halinde iki komşu memleketin yakınlık içindeki o uzun, derin uzaklığı, kavuşulmazlığı girmiş bulunacaktı.

Bu düşüncelerle vücudunun sarsıldığını duyan Kıran, şimdi onu göğsüne çekmişti. Yirmi dört saat sonrasını unutmak isteyen Nina da dudaklarını uzattı. Bu dudaklarda suyunun son damlalarını tüketen bir çöl yolcusunun harareti ve korkusu vardı.

Başı sevgilisinin omuzuna dayanmış olduğu halde Nina kendi kendisine diyordu ki:

— Ben ancak böyle bir erkeği sevebilirdim. Ateşini dışarıya vermeyen kapalı bir sıcaklığı ve hareketi yüzünde görünmeyen derinden bir çalkantısı olan erkeği... İşini nasıl bir kendine güvenişle, kesin kararla ama gösterişsiz, heyecansız, ne kadar dayanıklılıkla yapıyor! Gene de ağır, kaba, sert, haşin olmuyor. Onun daima uysal, her acıya katlanmış, her zaman mutlu sevgilisi olamadığına yanıyorum. Öyle sadık, vefalı bir eşi olabilirdim ki... Çünkü o bir karar alabilen erkeklerdendir; giderse bir daha gelmez, özlemimle ölse de gene dönmez. Kadın bu karakteri gördüğü erkeğin sonsuza dek tutkunudur, malıdır. Ona kötü hiçbir şey teklif etmeye, çirkin fikirlerden bahse imkân yok. Meselâ, diyemiyorum ki: «Kıran! Sen bu sonu gelmez davayı yarıda bırak, ben de bırakayım, başka memleketlere kaçalım ve memleketlerimizi unutalım!» Böyle diyemem; çünkü bendeki bu zayıf karakteri görüp, son gün, gözünden düşmekten, temiz bir hatıra bırakmamış olmaktan korkarım. Madem ki korkuyorum, demek ki, seviyorum.

Kadın kendisini erdemiyle beğendirmek istediği sürece o erkeğe ihanet edemez. Beğendirmek hissi, emeli ve bundan ileri gelen korku aşkın en esaslı şartıdır; fedakârlığa katlanmadan beğendirmek de mümkün değildir; aşk ancak fedakârlığın var olduğu yerde yaşıyabilir. Çok yazık ki, fedakârlığımı gösterecek bir fırsat çıkmadan ayrılacağız. Gönlümün bütün coşkunluğuyla, ona kendimi beğendirmek için, ne önemli, ne müthiş hareketler yapmaya hazırım! Öyle bir davranış ki, gözünde bana bir değer kazandırabilirse en korkunç sonucuna candan razı olabilirim ve ona beğendirmiş olmaktan duyacağım zevkle bu felâketen teselli bulabilirim.

Nina bunları düşünürken, eğer Kıran ile hayatını

birleştirmek imkânı olsa kendisini dünyanın en sadık ve uslu bir kadını yapacağına emindi: «Her ihanette erkeğin zayıf huyundan bir sorumluluk payı çıkarmalıdır; kadın erkeğinin fizik değil, asıl moral yönünden iğrenmedikçe onu aldatamaz; aldatmadan önce erkekte, muhakkak bir ahlâk ve huy düşüklüğü bulur; hatta, yoksa icat eder. Kıran ise hem fizik, hem moral bakımından benzersiz bir güzellikle... Sağlam göğsüne dayandığım zaman sağlam bir ruha da sokulduğumu duyuyorum. Bir kadın için bu ne erişilmezliktir!..

Sonra yüksek sesle şöyle söyledi:

— Ağlıyamıyorum... Nasıl bitkinim!

Kıran ise yalnız şunu düşünebiliyordu:

— Bir hayat ancak bu kadar bir rüyaya benzeyebilir.

Sabah olacak korkusuyla ikide bir, dağlara göz atıyorlardı. Sonunda karanlıklar arasında Akkaya kenarları henüz ıslak ve tutkallı sanılan bir cilâ ile ışıldamaya başladı.

Yola çıktılar.

— VI —

ÇETENİN KAZANDIĞI YARDIMCI

Kıran eliyle aşağıyı işaret etti:

— Şu keçi yolundan ineceksiniz; şosenin büklümü bembeyaz, aşağıda, işte, görünüyor. Sol tarafa yürüyünce Kırkhan'ın ilk evlerini görürsünüz. Orası Fransız kuvvetlerinin merkezidir. Adiyö, Madam!..

Uzakta çömelip duran Öksüz, çete kumandanının eğildiğini ve kadının hiç bir şey demeden yürüdüğünü, başını bile çevirmediğini akşamın alaca karanlığında ağır ağır uzaklaştığını, sonra da kayaların arasında kaybolduğunu gördü; içine bir hüzün çöktü.

Amık bataklıklarını da şimdi gam almıştır; çelimsiz sazların boyunları bükülmüş, durgun suların yüzüne esmer dağların gölgesi düşmüştür. Hava ağır, miyasmalıdır (*). Yukarıda bıraktıkları tertemiz, hafif, kanat verici dağ rüzgârı yerine burada insanın sırtına yüklenen, gönlünü sıkan ve çürük ot kokan bir ağır yel esiyor. Esmiyor, süründüğü yere sıvışıyor, kat kat birikiyor, sanki yosun tutuyor, bir yük oluyor. Yarım saate varmaz Nina kasabaya erişmiş olacaktır.

Kıran dayanma gücünü bozmamak için ayrılık hakkında fikrine idmanlar yaptırıyor:

(*) Miyasma: Çürümeli, durgun sulardaki hastalık etmeni.

— Buna dair ne güzel, ne içli, ne sarsıcı sahifeler okudum. İçinde ayrılma sahnesi olmayan romanlar pek azdır; aslında hayat budur, halka halka ayrılıklardan örülmüş bir zincirdir ve sonunda bir halka daha vardır, o da kopar ve bizi sonsuz ayrılığa kapıp götürür. En genç yaşımızdan, ölümlü ve ölümsüz, çeşit çeşit ayrılıklara alışmaya başlarız. Anamızdan ayrılır, yatılı okullara gideriz; yurdumuzu bırakır, uzak ellere düşeriz; ilk sevgililerimizden, bazan güvencemizden, bazan sağlığımızdan, daima bir şeyden ayrılırız. İçimizde ne zaman özlem eksilmiştir? Yatağımıza, evimize, memleketimize, şanlı bir tarihe, istiklâl ve hürriyete, muhakkak bir şeye daima hasret halindeyiz. Özlemin kötülüğü, ayrılığın yalnız tümünü değil, içinde iken dikkat etmemiş gibi bulunduğun birçok ince ayrıntılarını da zihnen yaşamaya başlamış olmaktır. Ben de Nina'yı öyle yaşayacağım; örneğin dudağını bir büküşü gözümde canlanacak; bu, yanımda, karşımda iken göremediğim bir belirginlikte anlamı ve güzelliği daha canlı, zihnimde resmolacak; hep birden ve ayrı ayrı, parça parça özlemini çekeceğim. O hatırlayışlar ne kadar azaplıdır... Kafamızın örsü üzerinde duran beynimize bir çekiç gibi iner; yüreğimize ateş damlaları serpen bir demirci çekici... Öyle haşin, hararetli ve işkencelidir. Fakat, sonunda, herşey durur, bu beyin soğur, darbeler kuvvetini kaybeder, kıvılcımlar tükenmiştir. İşte unutma başlar; ben de unutacağım.

Sonra kadını düşündü :

— O daha çabuk unutacaktır. Şu geçici sevişme macerasına uzun süre bağlı kalmasına ihtimal veremiyorum; yarın hayata yeniden atılacak, macera tekrar başlayacaktır. Beyaz Rus örgütü, üç tonluk altın hülyası, çalışmalar, araştırmalar, seferler, yeni sevgiler, bütün bu meseleler ve didişmeler arasında Şalan kale-

deki kısa bir rüya, ancak boş kaldığı, ruh bezginliği duyduğu, hatırlatıcı bir yere yolu düştüğü sırada zihnine dokunup uzaklaşan bir zevk sahnesi oluşacaktır. Dalacak, gülümşeyerek, «Hoştu, tuhaftı, belki de güzeldi!» Diyecek ve sonra silkinecek, kendisini yeniden gündelik olayların akıntısına kaptıracaktı.

Evet, yarım saate kalmaz, Nina savaş cephesinin öte yanındadır, ulaşılmaz bir yere varmış olacaktır. Meseleyi en iyi şekilde idare edeceğine, geçen hayatından iz vermemek için hatırlamazlık, unutkanlık rolü takınarak kale serüvenini, içinde bir sır halinde saklayacağına emindir. Ne sorulsa: «Bilmiyorum, hatırlayamıyorum, bir denize atıldığım aklımda, bir de kendimi şose üzerinde bulduğum...» Demesi pek mümkündür. Buna inanmayacaklardır, ama hakikat öğrenilemeyecektir.

Bu sabah, Şalan kaleden uzaklaşıp da kırağı yemiş çalılıklar arasından, hem seher vaktinin serinliği, hem ayrılık heyecanının iç katıltan ürpermesi içinde patikaya tırmanırlarken Nina karar almış bir durumda, hemen hemen Kıran'a yabancı gibi duruyordu.

İçinden: «Artık bitti, neye yarar? Yanyanayız, fakat aydınlık aramıza duvarını örüyor. Kucağına düşmeyecek, yüzünde, benden aldığı tadın, hatlarını karmakarışık eden güzel ve hırslı manzarasını göremeyecek olduktan sonra beraber bulunmak neye yarar?» Diye söyleniyordu.

Ayrılığa doğru giderken her âşık az konuşur, çok düşünür; hem yanlış düşünür; sevgilisine karşı acayip bir uzaklık, bir yadırgama duyar. Hatta onu, şimdiden, kendinden yarı soğumuş, unutmaya hazır sayar; bir sıyrılış kurtuluş hali sezer. Kıskançlığı en çok duyguğu dakikalar bunlardır; unutulmak korkusunun verdiği azap içinde daha ileriye varır: Hiç sevilmemiş olduğuna bile hükmeder.

Nina'ya da bu hisler, bu düşünceler musallat olmuştu. Göz ucu ile, bir aralık, Kıran'a baktı; onu sakin, metin başka fikirlerle meşgul, yürür gördü; kendi aşkından şüphelendi: «Deli gibi düşünmüşüm, bir vücut isteğini bir gönül bağlanması sanmışım!» Hükmünü verdi. Fakat gene bir aralık, Kıran'ın gizlice yüzüne baktığını ve bu bakışta derin bir sevgi, üzgünlük, sakladığını yakalayınca demin aklından geçenleri hep birden attı: «Seviyorum, ölesiye seviyorum... O da beni öyle seviyor!» Diye düşünerek benliğinin tatlı bir ıstırapla yandığını duydu, acısında mutluluk tadı buldu.

Böylece gizli, kaçak ve gizli hisler, sevgi dolu bakışlarla sessiz yokuşu çıktılar; sonra, Akdenizi arkada bırakarak doğu yolunu tuttular.

İkisi de, içlerinde birbirlerine sokulmak, sürtünmek, kucaklaşmak isteği duymakla beraber, söylemeye cesaret gösteremiyorlardı; ağır başlı ve ciddî görünmek, bunu bir onur meselesi yapmak da bir ayrılık zamanı psikolojisidir. Ancak en son dakikada, vapurun hareket düdüğü öttüğü veya trenin son kampanası çaldığı vakit, birdenbire yerini çılgınca heyecana terkeden bu psikolojik olay onlar için, uzaktan Öksüz'ün kendilerini beklediğini bildikleri köyün bir yamaçtan görünüşü oldu. Kıran :

— İşte Çınar!

Deyince Nina sapsarı kesildi; sonra bir hamlede sevgilisinin üstüne atıldı, göğsünde bile durmayı yeter görmedi, bacaklarına sarıldı. Diz çökmüştü, başını, rasgele vücudunda gezdiriyordu. Nihayet oturdular. Artık onura gönülde yer yoktu:

— Kıran, diye yalvardı, beni yeniden felâkete atma! Senin yanında kendime büsbütün başka bir hayat yapacağını anlıyorum; çocuğun, yavrun olacağım; sözü-

nü dinleyeceğim, emrinden dışarı çıkmayacağım. Dinlenmeğe, durulmağa, izimi kaybedip yeni bir kişi olmağa ne kadar muhtacım!.. Bu fırsat çıkmıştı; şimdi onu çiğneyip geçiyoruz. Kıran! Beni sana kurtarıcı bir kader ulaştırdı; gelinemeyecek yollardan, gelinemeyecek yerlere getiren güzel alın yazısını zorla bozuyoruz. Bu, öyle bir ayrılış ki, dönüş ihtimali yok!

Kıran, kadının çok hoşuna giden o temkinli heyecanı ile önüne bakıyordu; belli ki, acı çekiyordu. Nina'nın elini tuttu; yavaş yavaş, hafif hafif, kutsal bir emanet imiş gibi, vicdandan gelen bir saygıyla öpmeye koyuldu.

Dağ tepesine erişen güneşin ilk canlı ışığı bu tarafa bir şenlik havuzunun elektriklenmiş sihirli suyu gibi, birdenbire, karaltıları iterek renkli ve taze, yukarıdan dökülüvermişti, aydınlık içinde kaldılar. Kıran başını kederle salladı :

— Gitmeliyiz yavrum, dedi, bekleyenler meraka düşerler.

Kadının bütün feryadına tek cevabı bu oldu. O zaman Nina son bir gayretle ayağa kalktı; böğründen aldığı yaraya karşın kendisini toparlayan bir cins kısrak gibi burun delikleri açılıp kapanıyor, göğsü kalkıp iniyordu :

— Adyö Kıran!

Ve yolun bundan ötesinde hiç konuşmadı.

*
* *

Kadın, çalılar arasından akşam hüznü içinde kaybolup gittikten sonra, zihninde bu manzarayı canlandıran ve bir sıtma başlangıcı gibi bütün vücudunda dayanılmaz bir kırıklık, bir titreme duyarak yere çöken çete kumandanı için tek avunma, unutma yolu artık çar-

pışmaktı. Artık eskisinden hırslı, daha çekingesiz, daha vergili vuruşmak imkânını hazırlamalı, avuntusunu savaşmakta bulmalıydı.

Bunu aklına getirince yerinden doğruldu; sönmüş olan çubuğu silkti, cebine koydu; koyarken eli bir kâğıda ilişmişti.

— Nina'nın yazdırdığı adresler!

Dedi, çıkardı; fakat karanlık epeyce bastığından harfleri seçemedi; kâğıdı dört kat yaptı, yırttı, parçalarını ufak ufak serpti. Loşluk içinde bu parçaların çırpına çırpına uçuştuklarını, sonra da öndeki çalılara konduklarını gördü; kuru dikenler, beyaz çiçeklerle bezenmişti.

Nina'yı, aradan günler geçmiş kadar özlediğini duydu. Kale'de, yağmur suyu dolu sarnıca atladığı, yüzdüğü, sonra koşarak kurulandığı, birden hatırına gelmişti. Saçlarını güneşe karşı tararken başına uzanmış kolları ile gerilen dinç vücudunda üç karaltı... Nina şimdi gözünün önünde idi...

— Böylesine ne kadar çok hatırlayacağım!

Diye sızlandı; fakat bulunduğu durumu düşününce toplandı. Artık karşı dağlara geçmenin zamanı gelmişti; Yoksul'un kumandasındaki küçük müfreze de, şu sıralarda, güneyden buna hazırlanıyordu. Yanındakilere, her zaman olduğu gibi işaretini verdi :

— Yallah!

Tam o sırada Öksüz, gözlerini aşağıdaki çalılara dikmiş birşey dinlemekte idi; hafifçe :

— Bey, dedi, hışırtılar duyuyorum, yerde sürünerek gelen biri var!

Hışırtılar artmıştı; çalıların oynadığını da gördüler, hemen yere yattılar ve silahlarını hazırladılar. Birden Kıran'ın yüreği hopladı. Çünkü bir daha işitemiyeceği-

ni sandığı Nina'nın sesini, bu sesin de kendini çağırdığını duymuştu:

— Kıran! Kıran!

Sese doğru sürünerek kaydı:

— Ne var? Ne oluyor?

Çalılar tekrar sarsıldı ve arasından yüzlü koyun yatmış olan Nina'nın başı göründü:

— Etrafınız çevriliyor!

Çete savaşlarının yüzlerce şeklini öğrenmiş olan genç kadın alışkın olduğu ihtiyatla, az önce tepeden inerken, aşağıda, bir dönemecin arkasında şüpheli sesler işitmişti ve kayaları siper alıp gözlemeye koyulmuştu. Bir askerî hazırlığın seyircisiydi; dağa çeşitli yönlerden tırmanmaya başlayan ufak müfrezeler, bir raslantı ya da bir baskın, Kıran'ın bulunduğu tepeyi sarıyordu. Gaye ne olursa olsun durum oldukça tehlikeliydi; öncelikle Nina, yukarıdaki Türk çetesinin ancak dört kişiden oluştuğunu da düşününde önceden önlem alınmazsa kurtulmak ihtimalini pek zayıf buldu, hemen yere yattı ve indiği yolu sürüne sürüne çıkmaya koyuldu. Kıran'ı bıraktığı yerde bulamadığı takdirde, biraz sonra pusuya düşeceğine şüphe yoktu; kulaklarına bir silah sesinin gelmesinden korkuyordu; çünkü bu ses, çatışmanın başladığını, Nina'nın teşebbüsünde geç kaldığını gösterecekti.

Bereket ki vaktinde yetişebilmişti.

Kıran onun da, bir çeteci ve asker olduğunu unutarak:

— Sen yat, dedi, hiç kımıldama, başını da sakın kaldırma!

Sonra Öğsüz'le kısa bir danışmada bulundu. Eğer aşağıdan başlayarak sırta tırmanan ve müfrezelerin kuzey-doğu'dan hareket edip daha önceden tepelere

ulaşmış yardımcı kuvvetleri yoksa batı yönünden yol açmak ve orada Yoksul'la ilişki sağlamak, sonra da çarpışmak mümkün olacaktı. Gittikçe koyulaşan ve bataklıklardan yayılmış dumanla ağırlaşan karanlıktan yararlanmak gerekti; Çakallı tarafına yürümek için korunaklı ve gereğinde korumaya elverişli bir patika seçtiler.

Fakat gidemediler.

Çünkü Öksüz, keskin avcı gözleriyle bakınca bu geçidin çevrilmiş olduğunu gördü. Çarpışarak yarıp geçmekten başka çare kalmamıştı.

Kadere boyun eğdiler.

Karanlık basıp el, etek çekildikten ve çevreye durgunluk çöktükten sonra, böyle yüksek dağlar arasına sıkışmış bir boğazda silah sesleri aşağılarda boğuk, tepelerde keskin yankılar yapar. Uzaktan işitenler sanırlar ki çatışma sırtlarda oluyor; fakat deneyimliler bilir ki çatışma yamaçların altındadır.

Yoksul da böyle hükmetti ve kumandanın yardımına koşmak için hemen yola çıktı. Onlar geledursun, bunlar vuruşmaya başladılar. Fakat bu, yalnız bir tarafın düşmanının gücünü bildiği bir vuruşmadır. Aşağıdan gelenler, karşılarındaki çetenin kaç kişiden oluştuğunu sezememişlerdir; onun için ihtiyatlı hareket etmektedirler. Yukarıdakiler ise kalabalık ve kuvvetli görünmeye çalışmakta, fırsat çıkarsa çember içine girmeden bir yol bulup sıyrılmak isteğindedirler, bir ümitleri de Yoksul'un yetişmesindedir.

Öksüz, bir aralık fısıldadı :

— Düşman düzgün askere benzemiyor.

Kıran cevap verdi :

— Evet, bir Ermeni veya Nasturi çetesi karşısın-

dayız. Silah seslerine Fransız kuvvetleri yetişmeden önce durumu kurtarmalıyız.

Nina'yı unutmuş muydu? Hayır, savaşa alışkın ve ölümden çekinmez olanların beyni tehlike önünde de düzenle işler; hem esas işi, hem de ayrıntıları kavrar. Kendisini de, çevresindekileri de düşünebilir. Kıran'ın büyük yeteneği, aklı bir noktaya eriştiği, her meseleyi süratle halledip kararını verdiği, benzersiz bir faaliyet gösterdiği halde sinirinin doğal halini koruyabilmesiydi. İşte bunun içindir ki, soğukkanlılıkla herkesin yerini eliyle gösterdi, düzenini aldı, tembihlerini yaptı ve Nina'ya da tekrar etti :

— Çukurdan ayrılma, kıpırdama, başını da sakla!

Kadın cevap verdi :

— Sen üzülme! Beni düşünme!

Böylece çatışma daha hızla ikinci bölümüne girdi; gittikçe şiddetini artırıyordu; belliydi ki, düşman büyük bir kuvvetle karşılaştığını sanıyor, morali de bozuk olduğundan atılımdan çekiniyordu.

Tam o sırada yenilerden biri Öksüz'e :

— Dayı, sağ elimden vuruldum!

Dedi; bu vuruluşla çeteden bir savaşçı eksilmiş ve o nokta boşalmış oluyordu. Düşmana bunu hissettirmemek için Kıran ve Öksüz nöbetleşe bu yeri de boş bırakmamak, açıklığı sezdirmemek istiyorlardı. Pek güç olmakla beraber, çaresiz öyle yapacaklardı.

Fakat biraz sonra vurulan gencin bulunduğu noktadan ateşe devam edildiğini farkederek ikisi de hayrete düştü. Kıran'ın aklından şu geçti.

— Sol eliyle atıyor, yiğit çocuk!

Öksüz öyle düşünmemiş, karanlığa alışkın gözleriyle, fırsat bulunca durumu incelemiş ve yaralının yanında toprağa uzanmış ikinci bir karaltı, ikinci bir

adam görmüştü. Bu, Nina'dan başka kim olabilirdi? Kadının eski hayatına ait hiçbir şey bilmeyen çeteci Hızır Aleyhisselâmın o şekle girip yardıma geldiğine hükmetti ve ümit ile dolan yüreğinin taze kuvvet bulduğunu duydu; aşk ile, şevk ile silahına tekrar sarıldı. Mavzer kullanmayı, yere yatıp bunu atmayı, bütün savaş usullerini bilen bir kadın... Birdenbire çeteci kesilen bir kadın... Frenk olduğu halde kendi tarafına geçerek düşmana yaylım ateş açan bir kadın! Bir mucize ve keramet karşısında kaldığına inanmakta haklı idi; kendisini tutamadı, heyecandan, neşeden titreyen ve yavaş söylemek istediği halde yüksek çıkan bir sesle Kıran'a:

— Hele senin avrata bak, on erkeğe bedel!

Diye bağırdı ve neşesinden birbir arkasına düşman tarafına dört kurşun sıktı.

Nina'nın doldurduğu gedik yardımile dört arkadaş bir çeyrek daha dayandılar. Fakat zaman geçip Yoksul'dan yardım geciktikçe durum ümitsizleşiyordu. Öksüz yerin daha fazla korunmasını tehlikeli bulduğu için açık olduğuna hükmettiği sırta çekilmeyi uygun gördü; Kıran'la anlaştılar ve bu planı uygulamak için teşebbüse giriştiler; atışı kestiler.

İşte o esnada tepeden bir çakal uluması işitildi; sevinçten yürekleri hopladı. Kıran Nina'ya haykırdı:

— Bizimkiler! Bizimkiler!

O bunu müjdelerken Öksüz uluyan çakala cevap yetiştiriyordu. Fakat ne yazık ki, müjdeye karşı Nina'nın sadece inlediği işitildi.

Düzgün asker kuvveti, çatışma yerine eriştiği zaman taraftarları olan gönüllü takımını darmadağınık bozulmuş, birçok yaralı ve birkaç ölü vermiş bir halde

buldu. Türk çetesi tam zamanında yetişen arkadaşlarından yardım görmüş, düşmanı sarstıktan sonra gecenin karanlığına karışmış, her sefer olduğu gibi, iz bırakmadan sırra kadem basmıştı.

Üç gün sonra Antakya - Topboğazı arasındaki şose üzerinde bir konvoy saldırıya uğruyor, haftasına varmadan Kızılkaya - Akpınar dolaylarında yeni bir çatışma vuku buluyordu.

Garé, Aurigne, Abadie ve Baulieu adındaki Fransız subaylarının kumandasında bulunan çeşitli müfrezeler seneyi hep böyle, aralıklı çarpışmalarla geçirdiler.

Sonunda 1921 yılının ekim ayında Ankara Andlaşması imzalandı ve Kıran Bey çetesi de ortadan kayboldu.

SON VE TEK BÖLÜM

EGE KIYISINDAKİ ÇARDAKLI EV

1938 temmuz ayının beşinci günü Türk askeri Hatay'a girdi; Amanos eteklerine çadırlarını kurdu. O yörede on altı yıl gezip dolaşmış bir yazar yolcu da - bayrağının tekrar dikildiği yerlerden sevinçle, gözü arkada kalmadan ayrılarak - memleketine dönüyordu. Tren seyahatini kısa buldu; deniz yolundan gidiyor, her vapur uğrağında iskeleye iniyor, kasabaları geziyor, eski eserleri seyrediyordu.

Böylece, bir sabah, hurma, portakal, muz ve dikenli frenk inciri yetişen bir hoş manzaralı şehre varmışlardı. Her taraf baygın ve olgun kokulu çiçeklerle, yemişlerle dolu, yemyeşil, apaydınlık, içinden ve dışından neşeli verimli idi. Ege uygarlığının kurulması sebebini açıklayan bir iklim... İnsana sırtını dayıyacak bir granit sütun, gözünü süsleyecek bir Venüs heykeli, içinde dolaşılıp düşünülecek bir şehir harabesi arattırıyordu.

Onu da buldu, gezdi.

Harabenin ortasında, eskiden, dünyadaki yedi sanat harikasından biri olduğu söylenen bir Afrodit heykeli durduğunu hayal meyal hatırlıyordu. Bu heykel ne olmuştu? Limana döndüğü zaman istedi ki, kendisine

bu hususta bilgi verecek bir aydın adam bulsun, beraberce o uygarlık çağını ve o başeseri konuşsunlar.

Soruşturdu.

— Alâsını bilen var, dediler, şu yalçın sırtta, denize bakan taş evi görüyor musunuz, hani terasında palmiyeler dizili, yasemin çardakları kurulmuş bembeyaz ev? İşte oraya gidiniz; sahibi hem çok naziktir, hem de bilgili... İlimizin milletvekilidir; kendinden bahsettirmeyi sevmeyen bir adam... Adınızı verirseniz, elbette tanır. Çekinmeyiniz, kapısı herkese açıktır.

Yolculukta görgü kurallarına fazla uymanın, çekingen durmanın zararlı olduğunu bilen meraklı yazar, cesaret gösterdi, yokuşa tırmandı. Yükseldikçe karşısındaki deniz daralıyor, daha mavileşiyor, ışıklanıyor, rüzgâr sağanaklarının ürperttiği açıklı koyulu yollarla süsleniyor, derinliğin güzelliğini meydana koyuyordu. Hafif bir imbata da kavuşmuştu; yosun ve portakal çiçeği kokan bir ılık Ege havası!

Önüne telörgülü bir ufak bahçe, bir yeni boyalı tahta kapı çıktı; bunu itti; bir çıngırak sallandı. Durgun ikindi üzerleri, İstanbul yazlıklarındaki köşkler arasında duymaya alıştığı bu gençliğinin sesi ruhunda uyuklayan yüzlerce tatlı hatırayı uyandırıvermişti; sevinç içinde bir hüzün duyuyordu; yaşadığına seviniyor, kaybettiklerine acıyordu.

On beş, on altı yaşında bir kız kapıdan göründü; elinde bir bisiklet tekerleği vardı; belli ki onu avluda tamirle uğraşıyordu, koştu:

— Buyurunuz, girsenize... Babam terasta!

Yazar :

— Affedersiniz küçük hanım, dedi; babanız beni

tanımaz, bir bilgi almak için rahatsız ediyorum, geçiciyim, şu kartımı kendisine gösterirseniz...

İncecik belli, kolları ve bacakları çıplak, sağlıklı, sporcu, neşeli kız, gülümseyerek sözümü kesti :

— Hele siz giriniz de... Ben haber vereyim.

Evin arka tarafına koşarak gitti.

Bu öyle saf yüzlü, temiz ruhlu, tüy gibi hafif ve güzel tazelerdendi ki eğer, karşısında bulunan adam yaşını almış bir erkek ise onun kendi evlâdı olmadığına, evlâdı ise yarın gelinlik çağı gelince evi bırakıp gideceğine üzülebilirdi; zevklerin en temizini, kederlerin en haklısını duyabilirdi. Yolcu arkasından baktı:

— Bu havaya, bu bahçeye, bu çiçek ve meyveden örülmüş hoş çerçeveye ne kadar yaraşıyor! Onsuz bu cennet ne kadar boş, yavan kalırdı!

Diye düşündü ve birinin kendisine doğru nezaketli bir acele ile yaklaştığını görerek yürüdü.

— Safa geldiniz, size yolu göstereyim, şuradan... Terasta oturuyoruz; portakallara su vermiştim, yorgunluk çıkarıyordum.

Çok zarif endamlı, kırkını geçmiş bir sağlam adam; ayağında koyu renk bez pantalon, sırtında ön düğmeleri açık, kolları sıvalı beyaz gömlek; sarışın, parlak saçları özenle taranmış... Gözlerinin içinde, aşağıdaki deniz gibi açıklı koyulu menevişleriyle masmavi bir neşe gülümsüyor.

Vardıkları terasayı üzümleri olmaya yüz tutmuş gür bir asma gölgelemiş; arılar vızıldıyor. Kuştüyü yastıklı hasır sandalyelere oturdular.

— Gülcihan! Annene söyle, misafirimız var, çay içeriz. Bir çay içersiniz, değil mi?

Yazar, teşekkür ediyor ve diyor ki :

— Küçük hanımın isimleri pek hoş; bu manzarayı da tutuyor, hatta açıyor.

— Onu ben böyle çağırırım, annesi sadece Gül der.

— Tabiî bilmezsiniz, Hatay'da o isimde bir yer vardır: Gülcihan.

— Olabilir, bir raslantı...

Sözü kısa kesiyor ve mermer harabe ile Afrodit heykeli hakkında açıklamada bulunuyor. Onun fikrince dünyanın yedi harikası dediklerimiz, Bizanslı Philon'a atfolunan Deseptem orbis miraculis kitapcığında adları geçmiş mimarî eserler ise de, bazı eski yazarlar bu listeye daha başka sanat anıtları eklemişlerdir. Örneğin Phidias'ın Athénası, Délos'un Apollon'u gibi... Hatta Kudüs tapmağını da araya katanlar vardır. İşte yazarın az önce gezdiği şehir harabesindeki kadın heykeli de bu ek listede ismi geçen bir yontuculuk harikası imiş; büyük Kostantin tarafından İstanbul'a götürüldüğüne ve orada haçlılar yağmasında parçalanıp kaybolduğuna hükmediliyormuş.

— Bunlar, söylenti derecesini geçmeyen sözler... Ben araştırmalarımı genişletiyorum, derinleştiriyorum ve bir küçücük kitap hazırlıyorum.

O sırada kendilerine bir hanımın yaklaştığını farkeden misafir ayağa kalktı. Birden tamamını kavrayamadığı, yalnız, bakmadan şöyle, bir anda görebildiği kadın ufak tefek, fakat endamlı ve taze idi. Fırsat bulunca daha çok dikkat etti:

Kumral saçlarının ortasındaki bir tutam bembeyaz saç büklümünü, önce çardağın yaprakları arasından düşmüş küçük bir güneş parlaması sanmıştı; neden

sonra kırlaşmış olduğunu anladı. Şakağında bir ufak Halep çıbanı yeri sandığı şey de, gördü ki bir eski yaranın izidir, sekip geçmiş bir kurşun yarasını andırıyor. Bu iki kederli olay simgesi ona ne kadar yaraşıyordu ve tabiatiyle bir heyecanlı geçmişin sahibi karşısında kaldığı aldanışına düşen yazar için ne merak verici bir konu teşkil ediyordu...

Bir süre daha geçince kadının yaptığı etki şu oldu: Varlığı tükenmez bir zevk kaynağıdır; onun yanında yalnızlık yoktur; iklimler, mevsimler, toplumlar bütün bir dünya ve bir hayat kendindedir.

Oldukça tuhaf ve tatlı bir şive ile kızına seslendi :

— Gül, semaveri getirebilirsin, kaynamıştır.

Ve misafire açıkta demirlemiş olan ufak bir gemiyi başıyla işaret ederek soruyor:

— Anafarta ile mi geldiniz?

— Evet.

— Mersin'den mi?

— Hayır, İskenderun'dan... Daha doğrusu Hatay'dan...

Kadın kocasına baktı. O kadar anlamlı bir bakış ki, yazar sormaya mecbur oldu :

— Oralarını tanır mısınız?

İkisi birden, gereksiz bir şiddetle :

— Hayır, dediler, hayır; hiç bilmeyiz. Fakat bu işin hal yoluna girdiğine öyle sevindik, öyle sabırsızlıkla bekliyorduk ki...

— Çok haklısınız. Ya içinde yaşamış, bağlılığını yakından görmüş, özellikle kavuşma mücadelesine karışmak fırsatını bulmuş olsa idiniz sevinciniz büsbütün

artardı. Elbette işitmişsinizdir, Hatay'ın kendine özgü bir kahramanlık tarihi vardır. Milli mücadele sıralarında bu yörede ufak tefek çetelerin istilâcı düzgün taburlara karşı yaptığı savaş hepsinden meraklı ve ibret le incelenmeğe değerdir. Kısmet olursa,bir gün, bunlardan bahseden bir hikâye yazacağım. Fakat güç yönü bu maceraya bir kadın karıştırmak... Issız dağlarda ücra ovalarda barınan bir çete ile bir kadın nasıl bir araya getirilebilecek? Bana imkânsız görünüyor.

Güzel ev sahibi kocasına bakıyor; o, yere bakıyor; sonra gene hanım!

— Evet, diyor, güç... Fazlaca hayalî, sanki masal etkisi yapmasından korkulur. Hani ya, bazı çok kızıl, çok taşkın renkli gurup kartpostalları gibi tabiatın boyadan oluşan akşam manzaları olur da resmine bakarken insan doğruluğuna inanmaz, artistin hayalini haddinden fazla bulur. Hayatta da böyledir; insanların başından ne inanılmaz, ne olmaz olaylar geçer, fakat yazılınca bize hayal ürünü ve abartmalı görünür; uydurulmuşa benzetiriz.

Yazar, bu anlatış ve benzetişten kadının değerini anlayarak ayrı bir zevke kapıldı, anlaşılacağına artık inanarak konuşabilirdi. O, zaten, tanımadığı hanım topluluklarına bu sebeple uzak dururdu; hep havadan sohbet yapılacağı hakkındaki karamsar kanaati sarsılmcaya kadar... Şimdi konuşma iştihası açılmıştı. Hatay'ı anlattı, anlattı; karşısındakiler keyifle dinliyorlardı. Sonunda dedi ki :

— Size pek de uzak bir yer değil, Bir yaz önünüzden geçen vapurlardan birine atlayarak bu seyahati pek kolaylıkla yapabilirsiniz. Muhakkak gidiniz, görünüz. Ben gurbete düştüğüm zaman yurdumda henüz

görüp gezemediğim birkaç vatan bucağı bırakmış olduğuma çok kederlenmiştim.

— Gideriz; zaten gitmek istiyoruz.

Kadının bu sözüne erkek daha açık cevap verdi:

— Gelecek nisanda... Evlendiğimzin on sekizinci yılını hür Hatay'da kutlayacağız.

Gülüşüyorlar.

— Bu mevsim biraz erkendir; yani dağ gezintileri için erkendir demek istiyorum. Çünkü Hatay'ın yalnız şehirlerini gezmek insana yeteri kadar fikir vermez. Size at sırtında Amanos'ları, Kızıldağları dolaşmak tavsiyesinde bulunacağım. Mademki eski sanat ve tarih eserlerine meraklısınız, oralarda birçok harabelere, hisarlara, anıtlara, rasgeleceksiniz. Hatırınızda kalsın: Şalan kaleye muhakkak çıkınız.

Karı kocanın heyecamna dikkat eden yazar şaşmakla beraber bunu tahlile vakit bulamıyor, ısrar ediyor.

— Şalan kale! Şalan kale! Unutmayınız.

Ve semaveri zorluksuz kaldırıp getiren kızlarını işaret ederek ekliyor :

— Gülcihan hanım, görüyorum ki, bir sporcu, bir atlet... Kalenin çetin, sarp duvarlarına tırmanmaktan zevk alacaktır.

Anlamlı, küçük bir sessizlik oluyor. Şalan kale adıyla Gülcihan arasında bir ilişki, bir hatıra varmış gibi ana ile babanın gözleri sevecenlikle, sevgiyle genç kıza, sonra da birbirlerine çevrilmiştir. Sevişen evlilerin varlığı kadar bir yabancıya huzur veren ne vardır? İnsan kendisini mehtaplı bir mayıs gecesinin deniz kenarındaki rahat ışıklı ve yumuşak gölgeli çevresinde bu-

lur; bu çevrenin kederlerinizi dibe çöktürüp, bulanık varlığınızın büyük kısmını berraklaştıran kimyasal etkisini görürsünüz, durulur, dinlenirsiniz.

Misafir, ortaya konan beş, altı mühürlü, damgalı, yazılı halis Moskof semaverine bakarak diyor ki :

— Ben de çayın böyle içilmesini severim; semaverde demlenmiş çayın zevki başkadır. Toparlak, kabarmış, iri, yaldızlı gatolara gözü ilişiyor, hayrete düşüyor. Bunlar «punçiki» denilen Rus çöreği... Mütareke sırasında İstanbul'a akın eden general ve kolonel kaputlu ve ak sakallı mülteciler, sokaklarımızda gezdirip satarlardı; üzgünlük verici sesleri hâlâ kulağımdadır.

Ve kadının yüzüne, bu pasta ve bu anı ile bir ilişki arar gibi göz atıyor ve onun hafifçe kızardığını sezince başını denize çeviriyor. Birden ufacık vapurun siyah bacası kenarında, paraşüte benzeyen dumandan bir şemsiye açılıyor; fakat aşağı doğru ineceğine yükseliyor, parça parça kopuyor, dağılıyor, eriyor, görünmez oluyor. Neden sonra bir kalın vapur düdüğünün havada, dağlara çarparak tekerlendiği duyuluyor :

— Vaktim geldi...

Diyor, yerinden kalkıyor. Onu beyaz menekçe güllerinin sabun köpüğü bereketiyle kabardığı, kubbelendiği, taşıp kaydığı ve yerlere sarktığı çardağın altından geçiriyorlar; vedalaşıyorlar. Bahçe kapısı da genç sesli çıngırağını sallayarak üzerine kapanıyor.

Yokuş aşağı iskeleye inerken yazar, bir uzaktan anlayış hissiyle öyle geliyor ki bu mutlu çift, odalarına kadar gitmeye sabredemeyerek çardağın kuytuluğunu bulur bulmaz, gücü hangi çağa girseler eksilmeyen

bir sevgiyle birbirlerinin kucağına düşmüşlerdir; görür gibi biliyor ki ikisinin de gözlerinde sevinç yaşları vardır.

Gözyaşları arasındaki sevinç, kuşkusuz, mutluluğun en derinini ve en çok hak kazanılmışını gösterir.

SON

Refik Halid Karay

Çete

"Yıldızlı, bulutsuz, durgun bir gece; adeta bir yaz gecesi; ağustos böceklerinin sesi eksik...
Yarın bu saatte artık ikisinin de yeri, birbirine kavuşması ihtimali olmayan ayrı bir hattın üzerindedir; belki mesafe itibarıyla uzak bulunmayacaklardır; fakat aralarındaki sahayı dar bile olsa ayıran şey düşmanlıktır, silahtır, ölümdür, bir harp cephesidir."

Amanoslar'ın eteklerinde Fransız işgaline direnen Türk çete reisiyle bir Rus prensesi, Refik Halid Karay'ın ustalıklı kurgusunda buluşuyor ve vatan sevgisiyle sarmalanmış bir aşkın kahramanlarına dönüşüyor.

